

Sökaren

– tidskrift för livsfrågor –

Dr Vijai S. Shankar lär ut advaita, den indiska religionsfilosofin, som säger att allt är Ett. Advaita betyder *icke två*. Upplýsning är enligt dr Shankar att inse alltings enhet – samt bland annat att veta att det varken finns tid eller rum.

Den upplyste är sällhet. Vi är alla gudomliga själar, förklarar dr Shankar också. Och alla kommer vi i sinom tid att nå upplýsning. En människa är som ett frö som är förutbestämt att bli ett träd.

Skapelsen är en illusion: ett skådespel som skapats för att jaget inte skall ha tråkigt. Jaget spelar en mängd roller, samtidigt som det är publiken som tittar på utan att delta.

De sökande galningarna

Av Bertil Falk

Alla Sökarens läsare känner troligen till Buddha och buddhismen. Begrepp som yoga, karma och nirvana är knappast främmande för läsekretsen. Här ska jag berätta om en rad märkliga yogier, som alla har det gemensamt att de sökte och uppnådde det tillstånd, där de enligt Buddhas teorier om varandet genomskådar tillvarons meningslöshet, transcenderar lidandet, ser det klara ljuset och blir ett med alltings totalitet, helheten – det stadium som vi förknippar med ordet nirvana.

De människor vi här ska ägna vårt intresse, kallas för siddhor eller mahasiddhor, vilket helt enkelt betyder perfekta människor. De har också kallats "galna yogier". Det har att göra med att deras metoder för att uppnå det eftersträlvade stadiet av klarsyn inte sällan kan te sig lite vanvettigt för omgivningen. Det mest intressanta med dessa spjutspetsar i den andliga tillvaron är att de uppnår det eftersträlvade tillståndet på olika sätt som är knutna till vars och ens individuella situation i livet.

Enligt traditionen var dessa sökare 84 stycken (ibland 85). Listorna över dessa människor varierar och alla listor upptar inte exakt samma namn. De flesta av dessa sökare var indiska män, som levde under perioden 600 – 1100 efter vår tideräknings början, men det finns också kvinnor med på någon lista.

Låt oss ta exemplet med **Tsaluka** – en riktig latmask. Antingen låg han och slöade eller också låg han och sov. En indisk Kronblom. Folk föraktade honom och han hamnade utanför samhället. Han hade inget sofflock att slöa på utan la sig på ett ställe där han var säker på att få vara i fred, nämligen i en grav. Hur kunde denne Tsaluka uppnå nirvana? Den sedelärande berättelsen avslöjar att en yogi kom till gravplatsen och gav honom följande råd:

"Föreställ dig att du drar till dig alla föremål i fenomenvärlden in i ditt andliga jag. Koncentrera din meditation på en ocean och tänk dig att ditt medvetande flyter på vattnet som en anka." Så gjorde Tsaluka och lyckades då – inte i trots av sin slöhet utan tack vare den – att uppgå i det åtråvärda tillståndet. Metoden som yogin föreslog honom var helt anpassad för Tsaluka.

Han var emellertid inte den ende som uppnådde nirvana på en gravplats. **Kalapa** var en skön yngling, så vacker att hans arbetskamrater tyckte illa om honom av avundsjuka. Han blev så deprimerad att han drog sig undan världen och bodde med de döda. En yogi lärde honom att visualisera en gudinna och att sedan tvätta bort bilden av henne ur sitt medvetandet. Det gjorde att han fick kontroll över konceptet subjekt-objekt och kunde uppnå nirvana.

En annan av de 84 siddhorna var **Godhara**, en fågelfångare. Att döda fåglar gjorde naturligtvis att Godhara samlade på sig en massa dåliga gärningar och fick ett uselt karma. Godhara avskydde sin arbetsuppgift, men han utövade den för att han inte såg något alternativ för att tjäna sitt levebröd. Även Godharas väg korsades av en yogi, som genast gav följande råd:

"Bli buddhist och sluta döda levande väsen. Meditera varje dag

på så sätt att du koncentrerar dig på fåglarnas sång och identifiera dig med dem." Godhara gjorde så under resten av sitt liv och lyckades på det sättet motverka sina "synder" och nå "frälsning" för att använda sig av ett kristet språkbruk.

Ett annat fall var **Kodalipa**. Han var en bonde i Sydindien. Kodalipa höll på med att bygga om sitt hus när gurun (en lärare eller handledare) **Shantipa**, som var på hemväg från ett besök i Sri Lanka, kom förbi och frågade vad Kodalipa höll på med.

"Själviska kungar krigar och gör många människor hemlösa. Så jag måste bygga om mitt hus", sa Kodalipa.

Tibets store yogi Milarepa. Färglagt blocktryck köpt på marknaden i Leh i Ladakh i slutet av 70-talet.

"Det räcker inte att bygga om huset om du inte samtidigt bygger om din attityd", sa Shantipa. "Visa först respekt för din lärare. Inse att smärta och glädje kommer från ditt eget sinne och lär dig att meditera över ditt primitiva sinnelag. Gräv sen med

din jordhacka, som är din inspirerande rena visdom, fram självbedrägeriets rötter, som besudlar sinnet."

Kodalipa tog fasta på detta råd och därefter tog det honom tolv år att uppnå perfektion. Tolv år tycks vara en vanlig tidslängd från första ansträngningen till önskat resultat hos de här tokiga yogamänniskorna, men för indiern **Tilopa** slog de första tolv årens försök att uppnå nirvana slint.

Tilopa var och är en viktig yogi och guru. Verkningarna av hans tid på jorden märks än i dag eftersom han är ursprunget till den tibetanska **Karmapa**-sekten, vars inflytande i vår tid sträckt sig långt utanför Tibet. Karmapa-traditionen bygger ytterst på Tilopas erfarenheter. Tilopa (988 – 1069) levde vid en tidpunkt då vi i Sverige hade vikingatid. Tilopa föddes när den trollkunnige isländske skalden och bärsärken **Egil Skallagrímsson** (900 – 992) hade fyra år kvar att leva. Tilopa var till att börja med en munk. Han satt tolv år i Somapuri i djup kontemplation. Men som sagt: inte uppnådde han nirvana för det.

Då gick han ut i världen och skaffade sig två "halvtidsjobb". På nätterna var han hallick och på dagarna trampade han sesamfrön. Han uppnådde nirvana genom att meditera medan han trampade. Han brukar avbildas med en guldfisk i handen. Fisken symboliserar alla varelser som dväls i återfödelsearnas världsliga ocean. Att Tilopa håller fisken i handen symboliserar i sin tur hans förmåga att genom ledning och gott föredöme dra andra med sig in i nirvana.

I likhet med Tilopa så uppnådde skomakaren **Tsamaripa**, som bodde i Vishnu Nagar i östra Indien, det upplysta stadiet medan han arbetade. Det var en tantriker som lärde honom att meditera medan han lagade och tillverkade skor. Och det sägs att **Shree Vishvakarma**, uppfinningarnas, arkitekternas och ingenjörernas gudsaspekt hos hinduerna, hjälpte honom i hans skomakeri.

Tilopa hade en lärjunge som hette **Naropa** (1016 - 1100) och Naropa var också en av de galna yogierna. Han fick en lärjunge som kom från Tibet och som hette **Marpa** och föddes 1012. Innan oroligheterna i vår tid blossade upp i Kashmir i norra Indien var det möjligt att ge sig ut från Srinagar och klättra upp för ett berg till en grotta där Naropa på sin tid tog emot Marpa. Grottan som håller samma temperatur (några få plusgrader) året om oavsett om det är 25 grader kallt eller varmt utanför är ett utmärkt exempel på de platser som eremiter i Himalaya väljer att dra sig tillbaka till för meditation.

Marpa lärde sig indiska språk och blev den som översatte mängder av litteratur till tibetanska. Naropa skickade hela tiden i väg Marpa till andra lärare och galna yogier. En av dessa tokstollar bland heliga män var syndindern **Kukkuripa** – också han en av de 84. Kukkuripa tog hand om en svältande tik och uppnådde genom denna medkänsla en sorts "halvt nirvana", en något halvdan frigörelse med andra ord. Detta "partiella nirvana" förde honom till gudarnas värld, där han vantrivdes och längtade efter sin tik. Han återvände till grottan, tiken förvandlades till en inspirerande varelse som instruerade honom så att han till sist uppnådde nirvana. För att komma fram till denne märklige herre fick Marpa korsa en förgiftad sjö. Han fann Kukkuripa – uppenbarligen på en ö ute i sjön – sittande under ett träd. Marpa blev under en period dennes lärjunge innan han återvände till Naropa.

Hemma i Tibet fick Marpa en lärjunge, som verkligen låg illa till. Den hämndgirige trollkarlen **Milarepa** (1038 – 1122) hade dödat människor och förstört deras hus. Milarepas väg för att skaka av sig sitt onda karma blev lång. Marpa lät honom bygga

hus, som han sen fick riva ner igen och därefter bygga upp. Om och om igen. Ensam satt Milarepa i grottor och levde på nässel-soppa så att han själv blev alldeles grön. Men Milarepa gick segrande ur prövningarna och fick många lärjungar. Milarepa har kallats Tibets store yogi och är den populäraste av de människor i det förflutna, som många buddhister både inom och utom Tibet ser som en förebild. Milarepas efterföljare återfinns i dag inom den redan nämnda Karmapa-sekten.

Fågelfångaren Godhara framställd i klostret Thikshe i Ladhak av en konstnär under andra delen av 1500-talet.

En efterföljare till Milarepa var tibetanen **Drukpa Kunley**, som även om han själv inte tillhör de ursprungliga 84 mahasiddhorna ändå anses vara en inkarnation av den indiska mahasiddhan **Saraha**. Drukpa Kunley var en tantriker och har kallats "den guddomliga galningen". Han hade många lärjungar och använde sig av åtrå, känslsamhet och sexualitet för att påskynda sina elevs uppvaknande.

Liksom Drukpa Kunley tillhör varken Marpa eller Milarepa de kanoniska 84 framgångsrika sökarna, men de representerar arvtagarna och utgör omistliga länkar i den traditionskedja som utgör Karmapa-sekten. Deras biografier har med tiden kommit att betyda betydligt mer än berättelserna om de 84 sidhorna, möjligen med undantag för Naropa, vars liv är ordentligt återberättat i den didaktiska stil, som är typisk för tibetanska biografier. Berättelserna om de galna yogierna är nämligen alla didaktiska, det vill säga det handlar om en sorts läroböcker eller handledningar.

Det finns i tibetansk litteratur en rad biografier över gestalter som Naropa, Marpa, Milarepa och Drukpa Kunley. De kan läsas som spännande skrönor med övernaturliga inslag om märkliga gestalter, men avsikten med dessa biografier skiljer sig från vad vi är vana vid just därigenom att de framför allt är en form av läroböcker. De gestalter som biografierna beskriver framhålls som föredömen, värda att efterlikna. Betecknande är att denna litteratur i biografisk form förkunnar en metod för att skapa insikt, en metod som i princip visserligen är universell men som är individuell till sin utformning i det enskilda fallet. Man kan säga att varje väg till nirvana skräddarsys utifrån en gemensam men ställbar provdocka.

Jag nämnde kvinnliga mahasiddhor. En sådan var **Manibhadra**,

kallad en föredömlig hustru. Hon hängav sig åt meditation, men gifte sig trots detta till allas förvåning med den man som hon lovats bort till, och hon födde en son och en dotter. Som hustru var hon i alla avseenden perfekt. Men efter tolv år snubblade hon över en trädrot och hon såg det klara ljuset. Andra kvinnliga mahasiddhor är **Mekhala** och **Kanakhala**, kallade de huvudlösa systarna och **Laksminkara**, den galna prinsessan.

Enligt buddhismen bär varje människa buddhanaturen inom sig. Biografierna visar hur olika föregångare har väckt upp denna slumrande möjlighet. Det har de gjort genom att meditera i den verklighet där de levte och verkat, i den arbetsuppgift de haft och utifrån sina egna förutsättningar. De galna yogierna kom till klarhet mitt i sin livsuppgift eller livssituation, oavsett om de som Tilopa trampade sesamfrön eller som Manjibhadra genom att meditera medan hon skötte de äktenskapliga förpliktelser, som förväntades av en gift kvinna för tusen år sedan i den del av Indien där hon levde.

Buddhister är ateister. En buddhist tror inte på en skapande Gud. Buddha hävdar att det är vi själva som skapar vår tillvaro. De gudar, inte sällan av hinduiskt ursprung, som det talas om i buddhismen är symboler. En buddhist tror på reinkarnation, men inte på själavandring. Det låter konstigt för ett västerländskt öra. Vi har nämligen en tendens att sätta likhetstecken mellan å ena sidan reinkarnation (åter i köttet) och själavandring. Hur förklarar man detta?

Svaret får bli att hinduerna, som tror på en odödlig själ, i allmänhet (det finns alltid undantag i hinduismen) tror på reinkarnation i form av själavandring. Buddhisten däremot anser att sinnet liksom kroppen dör. Alltså kan buddhistens reinkarnation inte vara detsamma som själavandring.

Vad är den då? Man kan uttrycka det på så sätt att den samlade summan av våra gärningar – det som kallas karma – enligt buddhisten tar sig uttryck i en ny varelse. Eller som den kvinnliga läman **Khandro Rinpoche** uttryckte saken i samtal med Dagens Nyheter **Anna-Britta Ståhl**: "Översatt till ert sätt att tänka kan man säga att vårt medvetande ständigt övergår i nya livsformer tills det blivit upplyst. Hur det avancerar och mognar beror på dina handlingar, om de är till nytta och gagnar andra." För buddhisten skulle det alltså snarare vara medvetandet och inte själen som reinkarneras.

Biografin över Milarepa har faktiskt översatts två gånger till svenska och båda gångerna publicerats av Natur och Kultur.

Litteratur:

Dowman, Keith, "Masters of Enchantment. The Lives of and Legends of the Mahasiddhas" (Arkana 1989).

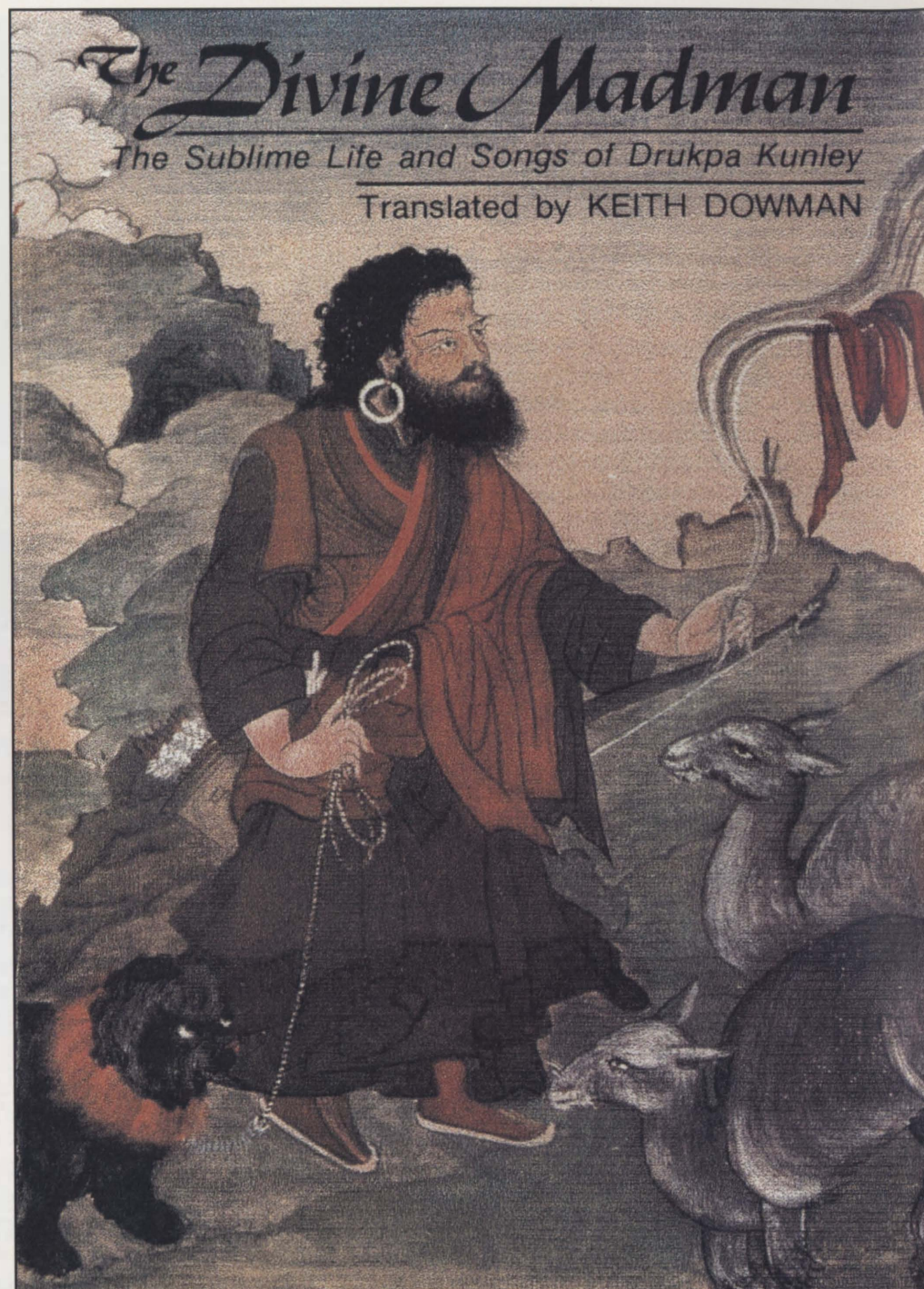
Guenther, Herbert V. (efter muntlig tradition), "The Life and Teachings of Naropa" (Oxford University Press 1963).

"Milarepas liv" (Natur & Kultur 1986).

Schmid, Toni, "The Eighty-Five Siddhas" (Statens Etnografiska Museum, Stockholm 1958).

Singh, Madanjeet, "Himalayan Art" (MacMillan & UNESCO, 1968; 1971).

Tsang Nyön Heruka, "The Life of Marpa the Translator" (Shambhala, Boston & London 1986).

Omslaget till biografi över Drukpa Kunley

SÖKAREN
Adress Box 10
 663 21 SKOGHALL
Telefon 054-51 89 00
Fax 054-51 89 02
E-post red@sokaren.se
Postgiro 70 60 47-8
Bankgiro 372-8128
Hemsida på Internet www.sokaren.se
Redaktör och ansvarig utgivare Sven Magnusson
Prenumeration Helår (6 nr) 250:-
 Halvår 150:-
Annonser Ring för prislista
Tryckeri Wallin & Dalholm
 Lund
 ISSN 0038-0504

INNEHÅLL:

Bertil Falk: De sökande galningarna	2
Jürgen Vater: Kan reinkarnationsläran få plats i kristendomen?	6
Peter Jansson: Nya rön om meditation och teleportation	9
Jan Erik Sigdell: Kan fri vilja och reinkarnation lösa teodicéproblemet?	10
Östen Kjellman: Fornnodrisk livssyn är inte "asatro"	12
Erland Lagerroth: Sankt Göran som Riddaren av den sorgliga skepnaden	14
SM: Att lura sig själv!	16
Kerstin Stina Carlsson: Det inre Manhattanprojektet	20
Peter Jansson: Han ger röst åt det absoluta	23
Håkan Blomqvist: Kulturens akilleshäl	24
Bertil Falk: "Din väg blockeras av tempel"	36
Peter Östman: New age i Kykladerna	38

Falk, Vater, Sigdell, Jansson, Kjellman, Lagerroth, Carlsson, Blomqvist, Jacobson, Ejvegård, Östman och SM

Bertil Falk medverkar med två artiklar i detta nummer: De sökande galningarna och "Din väg blockeras av tempel". De är båda uttryck för hans intresse för indisk religion.

Jürgen Vater pläderar för att reinkarnationsläran kan förenas med kristen tro. Dock är det, enligt min mening, tydligt att vanlig kristendom lär att människan har ett liv och att hennes tillvaro i evigheten bestäms av hennes gärningar i detta enda liv (samt av Guds nåd). Jesus skall ju enligt kristen tro återkomma för att döma levande och döda; ingenstans talas det om mer än ett liv. För att integrera reinkarnationstanken i kristendomen får man nog justera bibeltexten en hel del.

Jan Erik Sigdell försöker sig på en lösning av teodicéproblemet – dvs hur man skall kunna förena Guds godhet och allmakt med det lidande och den ondska som vi ser runt omkring oss – med hjälp av reinkarnationstanken. För min del ser jag inget teodicéproblem. Jag finner att universum synes vara intelligent planerat och att det samtidigt inte är perfekt, och finner inget orimligt i detta.

Peter Jansson har träffat gurun Shankar, en amerikansk forskare och en healer. Den senare kunde inte göra hans rygg bättre. Men visst har healing många gånger en positiv verkan.

Östen Kjellman ser tillbaka på en gången tid och finner goda värden i den fornordiska livssynen.

Erland Lagerroth fortsätter polemiken mot föreningen Vetenskap och Folkbildning, som gett honom utmärkelsen "Årets förvillare". Han poängterar att verkligheten består av helheter, som inte kan förstås utifrån delarnas egenskaper.

I en egen artikel försöker jag visa att vissa *finnare* lurar sig själva genom att inte ta redan på *✓*d vetenskaplig forskning kommit fram till.

De allra flesta medier och dessas anhängare ifrågasätter inte att andarna är intelligenser som existerar oberoende av sina medier. De är övertygade om att Ambres, Amos, Mikael, Jesus osv är personligheter som valt ut vissa människor som kanaler för sina budskap till de på jorden levande. För medierna själva kan upplevelsen att vara en kanal för högre vis-

dom ge livet en större mening, inte minst om mediet, som ofta är fallet, sätts i stora händelsers centrum som det utvalda redskapet.

Medialitet – eller kanalisering – är ett märkligt fenomen. En psykologisk förklaring, som nutida parapsykologer i allmänhet ansluter sig till, är att andarna är temporära sekundära personligheter.

Med en spiritualistisk tolkning av medialiteten följer åtskilliga problem. Ett är att olika medier ofta beskriver verkligheten på olika sätt. Detta har ibland av spiritualister och kanaliseringsektusiaster förklarats så att olika iakttagare helt enkelt uppfattar samma saker på olika sätt – detta gäller i vår jordiska värld, och det gäller också i andarnas värld. Det har även sagts att de som "gått över till andra sidan" inte är fullt upplysta. De har fortfarande en blott fragmentarisk kunskap och en hel del oriktiga föreställningar. Några är visa, andra är mer okunniga. För min del ser jag ett tydligt mönster i mediala budskap. Detta visar att det rör sig om fantasier på den omedvetna nivån.

Kerstin Stina Carlsson skriver om "det inre Manhattanprojektet" utifrån en bok av Peter Russell. Det handlar om att utveckla människans *inre* potential, vilket har en avgörande betydelse för mänsklighetens framtid.

Håkan Blomqvist bidrar med ett debattinlägg: Kulturens akilleshäl. Jag delar inte alla hans åsikter, i synnerhet inte hans generaliseringar, där han bland annat gör gällande att alla andliga läror faller ihop som korthus, om man hänvisar till vissa religionspsykologiska förklaringar. Det är ju inte så att alla religioner bygger på någon persons uppenbarelser. Buddha exempelvis hade inga uppenbarelser, utan fann upplysningen i sitt eget sinne genom reflektion, och vedantafilosofin, som är en kärna i hinduiskt tänkande, är mer tanke än uppenbarelse. Jag tror inte heller på Håkans definition av begreppet agnosticism. Som jag ser det är en agnostiker en person som anser att vi saknar kunskap om Gud, livets mening, liv efter döden osv, sådant som religioner uttalar sig bestämt om. A gnosis = icke kunskap.

Peter Östman har funnit new age på en ö i Egeiska havet.

SM

Jürgen Vater:

Kan reinkarnationsläran få plats i kristendomen?

Människors upplevelser stöder tro på reinkarnation

Det börjar en stormig vinterkväll i den amerikanska delstaten Minnesota. En ung kvinna dyker upp hemma hos den judiske teologen Yonassan Gershom. Hon vill tala med honom om Förintelsen.

Medan kvinnan berättar om sin fasa inför allt som har med förföljelsen av judar under andra världskriget att göra, får Gershom plötsligt en vision. I stället för kvinnans vackra ansikte ser han framför sig en tård skugga. Samtidigt hör han en gammal chassidisk visa. Allt utan att kvinnan märker någonting.

Han ber henne att få göra ett experiment. Han nynnade den melodi han nyss hörde i sitt inre. Kvinnan blir fullständig panikslagen, gråter och säger sig minnas att hon dog i Förintelsen.

Visan mannen nynnade var en from sång som många judar sjöng när de gick in i gaskamrarna. Kvinnan hade aldrig hört den i det här livet.

För teologen blir denna händelse upprinnelsen till flera års forskning kring reinkarnationsfrågan. Kan det verkligen vara så att Förintelsens offer kommer tillbaka?

Själva tanken på återfödelse har aldrig varit främmande för Yonassan Gershom. Han tillhör den chassidiska riktningen inom judendomen, där mystiken spelar en framträdande roll. Före den omvälvande händelsen med kvinnan hemma i Minnesota hade han rest runt som historieberättare och lett kurser om chassidiska sånger och danser. Historierna innehåller mängder med reinkarnationsmotiv, medan många sånger och danser ger uttryck åt den glada sidan av den judiska läran.

Till en början höll Gershom ganska tyst om sin forskning. "Judarna reagerar ytterst känsligt på temat Förintelsen

och jag ville inte utsätta mig för förebråelsen att på ett sensationslystet sätt vilja marknadsföra denna ofantliga tragedi", skriver han i *Beyond the Ashes*. Esoteriken för inom judendomen en liknande skuggtillvaro som inom kristendomen, och han ville inte äventyra sina möjligheter att undervisa inom judiska församlingar. Efter att ha fått sin ordination som rabbin publicerar Gershom en artikel om sin forskning. Den utlöser oväntade reaktioner från snart sagt hela världen. Hundratals människor hör av sig, som till exempel på grund av drömmar, fobier eller plötsliga visioner anar, fruktar eller tror sig veta att de i ett tidigare liv har dödats i tyska koncentrationsläger.

Ofta börjar det med små tecken. Så visar en pojke, som växer upp i en kristen familj, en oförklarlig avsky för att dricka mjölk till köttträtter, trots att han gillar både mjölk och kött. Men inte tillsammans. Gershom tolkar det som ett minne av en judisk inkarnation, ty inom judendomen är mjölk till kött inte *koscher*, alltså inte enligt föreskriften.

Med hjälp av liknande berättelser försöker Gershom att systematisera sådana upplevelser. Han kommer fram till att många av de människor som vänder sig till honom lider av fobier eller mardrömmar, framför allt som barn. Ickejudar visar ofta tvångsmässiga beteenden som kan vara minnen av judiska seder. Många känner sig "på fel plats" inom sin familj. Nästa alla reagerar utomordentligt starkt på allt som har med Förintelsen att göra.

Enligt Gershom är reinkarnationen en beståndsdel av den judiska läran, även om de flesta utanför chassidismen inte vet om det. Med hänvisning till judendomens heliga källor nämner han olika trosföreställningar angående livet efter döden som existerar vid sidan om varandra:

En artikelserie om reinkarnation, som gick i Svenska Dagbladet för en tid sedan, försummade nästan helt de teologiska aspekterna i denna fråga. Intresset tycks dock vara väckt.

- att leva vidare i egna avkomlingar,
- fysisk återuppståndelse,
- en odödlig själ i himlen,
- reinkarnation.

Gershom betonar att han inte är vetenskapsman. För det mesta skriver han också snarare berättande än docerande. Trots att han alltså inte lägger fram några "bevis" i vetenskaplig mening, är han själv övertygad om reinkarnationen. Det kan inte heller förnekas att många av hans personliga skildringar är mycket stark skakande, inte minst de som han har gett ut i en uppföljare: *From Ashes to Healing*.

Många gånger närmar sig hans tankevärld new age-rörelsens. Men på en punkt skiljer sig Gershoms föreställning om reinkarnation från de flesta andra västerländska tankarna. Han menar att "judiska själar" har en mycket stark benägenhet att gång på gång födas in i judendomen igen. De som andligt eller fysiskt var med när Gud överlämnade *Tora* till Mose på Sinai berg kommer alltid att ingå ett förbund.

Yonassan Gershom *Beyond the Ashes* och *From Ashes to Healing*, båda A.R.E. Press, Virginia Beach.

På tyska bägge i samma band: *Kehren die Opfer des Holocaust wieder?*

Rudolf Geering Verlag

Kan tro på reinkarnation och kristen tro förenas?

Går tron på upprepade jordeliv att förena med kristendomen? Enligt vissa statistiker lär mellan 20 och 30 procent av västvärldens kristna inte ha några problem med att svara ja på den frågan. Och antalet bara växer.

Alla kan inte vara påverkade av östliga religioner. Det måste finnas en egen västerländsk väg till reinkarnationstanken. Annars går det inte att förklara att återfödelsen verkar vara en rimlig tanke för så många människor. Utan att de för den skull vill lämna kyrkan.

Dessutom anser sig allt fler människor ha minnen av tidigare liv. De har antingen haft plötsliga – och ofta oförklarliga – déjà vu-upplevelser eller i samband med en terapi kommit i kontakt med hypnos eller så kallad regression.

Därför är det säkert ingen tillfällighet att kristna teologer börjar befatta sig med frågan om upprepade jordeliv. För en tid sedan skrev två tyska teologer, en katolik och en protestant, var sin doktorsavhandling om reinkarnation och kristendom, ovetande om varandra, och samtidigt.

Katoliken Norbert Bischofberger kommer i sin bok *Werden Wir Wiederkommen?* till ett försiktigt resultat: reinkarnation är, ur kristet perspektiv, inte nödvändig men möjlig. Han uppmanar de intresserade att "allvarligt undersöka om reinkarnationsläran går att integrera i den kristna tron".

Också den protestantiske prästen Rüdiger Sachau vill med sin avhandling *Westliche Reinkarnationsvorstellungen* skapa möjligheter för en dialog, och för att kunna samtala med den växande skaran av människor, som tror på återfödelse, bemödar han sig om en förståelse av deras tankar och upplevelser.

En stor del av Sachaus arbete går ut på att beskriva den speciellt västerländska vägen till en reinkarnationslära. Han visar tydligt att det i de flesta fallen inte föreligger någon påverkan från österländskt tänkande. "Själavandring", alltså tron att människosjälar kan återfödas i djur eller rentav i växter, förekommer så gott som aldrig i vår kultursfär. Sakligt skildrar han new age-rörelsen, spiritism, reinkarnationsterapi och andra föreställningar som har en helt och hållet väster-

ländsk prägel, och som inte nödvändigtvis måste stå i motsatsförhållande till kristendomen.

Båda avhandlingarna konstaterar den betydande roll som reinkarnations-tanken intar inom den tyska klassiska filosofin. Lessing, Goethe, Kant och andra talar mer eller mindre öppet om upprepade jordeliv. Schopenhauer är en av de första västerländska filosofer som också påverkas av österländskt tänkande – och som vidarebefordrar denna tankevärld till Nietzsche och Wagner.

Intressant nog innehåller båda avhandlingarna utförliga kapitel om Rudolf Steiners antroposofi. De finner här den vetenskapligt mest bearbetade och filosofiskt mest genomtänkta föreställningen om reinkarnation inom västerländskt tänkande. Bischofberger citerar den schweiziske biskopen Kurt Koch som menar att Steiners arbete är "etiskt högtstående" och skiljer sig välgörande från mer vulgära varianter av reinkarnationsläran.

Naturligtvis formulerar båda författarna den specifikt kristna positionen i den här frågan. Det är framför allt tre argument som kristna teologer brukar anföra mot tanken om en återfödelse:

- Människans liv är unikt och kan därför inte upprepas.

- Enligt kristendomen är människan en hel varelse och kan inte delas i kropp och själ.

- Människan är mer hänvisad till Guds nåd än till den egna kraften.

Nådetanken är den största stötestenen. Den hänger ihop med den kristna frälsningsläran, den som teologerna kallar för eskatologi, alltså "läran om de yttersta tingen". Kort sammanfattat: om människan rättar till sina misstag och utvecklar sig genom upprepade jordeliv – varför skulle hon då behöva Guds nåd? Nådetanken diskuteras dock ständigt bland både katolska och protestantiska teologer. Sachau poängterar att det varken går att bevisa eller vederlägga reinkarnation med vetenskapliga medel. Men samma sak gäller för alla religiösa övertygelser och föreställningar om vad som händer efter döden. Han betonar att den västerländska idén om återfödelse bär en optimistisk grundton och kan ge livet en mening genom tanken på utveckling och framsteg. Och Bischofberger skriver att det trots alla skillnader finns en påfallande gemensamhet mellan kristen eskatologi och västerländskt reinkarnationstänkande: "Det är övertygelsen om att det finns ett liv efter döden."

Norbert Bischofberger *Werden Wir Wiederkommen?* Matthias-Grünwald-Verlag
Rüdiger Sachau *Westliche Reinkarnationsvorstellungen*. Chr. Kaiser/Gütersloher Verlagshaus

Intervju med Uwe Lemke

För Uwe Lemke verkar det inte alls problematiskt att förbinda reinkarnationstanken med kristendomen. Han är präst i Kristensamfundet, en liten trosförmenskap vars medlemmar till stor del tillhör den antroposofiska rörelsen.

– Ingenstans i våra ritualer finns det en formulering som förutsätter reinkarnationsidén, säger Uwe Lemke. Men det finns heller ingen formulering som utesluter den tanken.

Han menar att det måste råda fullständig frihet i den frågan. Var och en skall kunna besvara den för sig själv. Och alla är välkomna som fullvärdiga kristna. I praktiken lever dock många av Kristensamfundets medlemmar, speciellt prästerna, med tanken på upprepade jordeliv.

– Men vi har inga dogmer eller tros-satser. Vi utgår från reinkarnationstanken

som ett arbetsmaterial, en utgångspunkt för tänkande och upplevelse. Det viktigaste är ju inte tron, utan de erfarenheter som vi gör i våra handlingar när vi utgår från reinkarnationen.

Att de stora kyrkorna avvisar återfödelsen beror inte minst på det faktum att den inte nämns i Bibeln. Enligt Uwe Lemke finns det dock ett par ställen i Nya testamentet som tål att tolkas i den riktningen. Till exempel pekar han på Matteusevangeliet där Jesus talar om sambandet mellan Elias och Johannes döparen: "Ty alla profeter och lagen har profeterat intill Johannes; och om ni vill tro det: han är Elias, den som skall komma."

– Om ni vill tro det, upprepar Uwe Lemke. Lägg märke till att inte ens lärjungarna måste tro det om de inte vill. Återigen har var och en sin frihet kvar. Kristus

är inte auktoritär.

Här ser Uwe Lemke en av skillnaderna vid jämförelse med österländskt reinkarnationstänkande. Där utgår man från en traditionell lära som binder den enskilde i en kedja av inkarnationer. Det man gör nu, har följder i nästa liv – alltså bäst man passar sig. Man kommer inte loss från sig själv utan har alltid nästa inkarnation i beräkning.

– Och nu kommer den kristna pedagogiken: älska din nästa så som dig själv. Självisheten upphävs. Bry dig om din granne, det är vägen till en högre utveckling. Men den vägen har också med balans att göra. Du behöver inte älska din nästa mer än dig själv.

Uwe Lemke påminner om den kristna legenden om Sankt Martin som ger halva manteln åt tiggaren. Skulle han gett hela, skulle han själv sitta där som en fryssande tiggare. Världssituationen skulle inte förändras.

Vi måste lära oss att tänka i förvandlingar, i metamorfoser, menar Uwe Lemke. I Bibeln uttrycks den tanken flera gånger genom "molnet" som är en bild för metamorfosen. Men en förvandling som inte är godtycklig utan följer vissa lagbundenheter.

Detta visste redan Goethe. Han skrev en växternas metamorfos och gjorde första ansatser till en djurens metamorfos. När man under förra århundradet skulle ta sig an en människornas metamorfos, gjorde man det fatala misstaget att söka skillnader och förvandlingar mellan raser och folkgrupper – med alla ödesdiga konsekvenser.

– I stället gäller det att se metamorfosen mellan olika inkarnationer, säger Uwe Lemke. Det är det som är vår moderna uppgift, också och just som kristna.

– Men vi måste själva komma på det, av egen erfarenhet. Ingen tradition eller dogm får inskränka vår frihet.

Som ett typiskt västerländskt exempel nämner han Carl Larsson. Dennes självbiografi heter "Jag" – också det är typiskt för vår kultursfär, menar Uwe Lemke. I slutet av sin bok nuddar Carl Larsson vid reinkarnationstanken: när han ligger på dödsbädden, är avklädd alla roller och bara får vara människa.

– Det visar hur fantastisk den kristna pedagogiken är, säger Uwe Lemke. En bra

lärare berättar inte allt för sina elever utan låter dem själva komma till vissa insikter. Och precis detta är den karakteristiska vägen för den västerländska mänskligheten.

Det är just denna "fenomenala pedagogik" som enligt Uwe Lemke är anledningen till att reinkarnationstanken är så väl undgängad i Bibeln. Kyrkorna skulle ha möjlighet att säga: Dröm inte om ett annat liv. Skärp dig – det gäller nu.

– Att dölja kunskapen om reinkarnation var ett oerhört genialt ingrepp i människornas medvetande. Detta ingrepp gjorde det möjligt att man inom den västliga civilisationen intresserade sig för jorden. Man tog världen på allvar och kunde förbinda sig med materien. Först på det viset blev vägen fri mot den enorma teknisk-vetenskapliga utveckling som mänskligheten har skadat.

Han nämner lärjungen Tomas som inte tror på Kristus efter uppståndelsen,

Pastor Owe Lemke är en reinkarnationstroende kristen antroposof

förrän han får se och beröra såren.

– Visst är Tomas tvivlare. Men han är också forskare. En modern människa som tillåter sig att ifrågasätta. Man kan ju inte forska utan att tvivla. Och Kristus säger ja till hans handling.

Novalis till exempel efterlyste nya uppenbarelsen, nya infallsvinklar när det gäller Bibeln. Här gäller det att lugnt och sansat pröva det som vill komma fram av nya uppenbarelsen, menar Uwe Lemke. Och där är reinkarnationen ett av de viktigaste forskningsområdena.

– Det gamla pedagogiska greppet att dölja den tanken hade sitt berättigande. Det var viktigt att fokusera på det här livet. Annars hade vi aldrig kunnat befatta oss med vare sig jordklottet eller rymden. Men nu är mänskligheten mogen att gå vidare.

– Vi måste vakna inför realiteten av upprepade jordeliv utan att för den skull

bli okristna. Vad skall de stora kyrkorna göra med det växande antal medlemmar som tror på reinkarnation? Det talas redan om att upp till 30 procent delar denna tro. Skall man utesluta dem? Man riskerar att själv måla in sig i ett hörn.

Men så är det problemet med nåden. Många teologer inom de stora kyrkorna menar att tanken på Guds nåd utesluter en föreställning om reinkarnation.

– Litet fräckt sagt är man nog rädd att Kristus skulle bli arbetslös, säger Uwe Lemke, med glimten i ögat.

– Om människans skulle utveckla sig själv och rätta till sina misstag i upprepade jordeliv skulle det inte finnas något behov av nåd, menar man kanske.

Men Uwe Lemke håller inte med om den tankegången. Han föreslår i stället att vi skall försöka se synd- eller skuldbegreppet från två sidor. En människa som gör sig skyldig, påverkar dels sig själv, dels andra. Det föreligger alltså dels ett "dåligt samvete", dels en mer eller mindre grov förstörelse.

Det ligger i identiteten, i jagets kraft, att vilja gottgöra det som man åsamkat: man vill stå för det man gjort. Men de objektiva skador man har åstadkommit i världen kan man inte reparera. För att ta ett tydligt exempel: en människa man har slagit ihjäl kan man inte återuppliva.

– Det är där Kristus träder in, säger Uwe Lemke. Han tar på sig de objektiva skadorna. Tänk på evangeliet där det talas om honom: se

Guds lamm som bär världens synd. Det är där vi får ta emot hans nåd.

De personliga försummelseerna, det egna samvetet måste vi själva ta hand om. Det får var och en stå för, menar Uwe Lemke. Men då räcker det inte med ett liv. Vi behöver flera inkarnationer för att jämna ut våra misstag och utveckla oss till bättre människor.

– För mig har hela reinkarnationstanken med barmhärtighet att göra. Jag skulle inte uppleva det som särskilt barmhärtigt om vi bara fick en enda chans.

Jürgen Vater är frilansjournalist och skriver för olika svenska och tyska tidningar. Han är bl a nordisk korrespondent för Evangelisches Journalistenbüro Berlin.

Nya rön om meditation och teleportation

Text och foto: Peter Jansson

Den amerikanske forskaren John Hagelin berättade om intresseväckande nya rön när han nyligen besökte Sverige. Hagelin mötte representanter för näringslivet när han talade i Svenska Arbetsgivareföreningens lokaler, och välkomnades av förre SAF-ordföranden Curt Nicolin. Av Nicolins inledning kunde man gissa att denne är positivt inställd till meditation som företeelse och som ett medel att få företag att fungera bättre.

Kvantfysiker

John Hagelin är kvantfysiker och är numera knuten till TM-rörelsens universitet i USA, där han bland annat arbetar med hjärnforskning. Han leder också ett discussionsforum om socialpolitik vid kongressen och är känd som presidentkandidat för rörelsens "Natural law party".

Hagelin gav näringslivet en inblick i kvantforskningen, som han menar har visat att medvetandet är grunden för allt i universum. Han talade också mycket om hjärnforskning och om undersökningar som visar hur transcendental meditation både förbättrar individens liv och utövar en gynnsam påverkan på omgivningen. Denna påverkan ska ha påvisats genom att brottsligheten sjunkit vid tillfällen när många meditatörer samlats på en plats och utövat sin teknik tillsammans. (För mer info om detta ämne se www.miki.a.se.)

Avstängd hjärna

Sökaren fick samma redovisning vid en efterföljande presskonferens. De ovan nämnda forskningsrapporterna är publicerade och omtalade tidigare, och allt lär inte vara okontroversiellt.

Men Hagelin nämnde ett par intressanta nyheter. Den ena är att amerikansk icke TM-anknuten hjärnforskning nyligen visat att det hos våldsvetare finns delar av hjärnan som helt enkelt inte fungerar. Det är främst ett område i pannan som är avstängt, och detta är den del av hjärnan som fungerar som ett filter för att våldsimpulser inte ska omsättas i handling.

Dessa rön kopplade Hagelin till sina egna färskare resultat av hjärnundersökningar med så kallad Spect-kamera. Dessa undersökningar visar att människor vanligen har flera helt avstängda "hål" i sin hjärna, där inga signaler går i

John Hagelin berättade att meditation kan aktivera hittills oanvända delar av hjärnan

synapserna. Undersökningarna visar också att TM-utövande gör att dessa områden börjar fungera som den övriga hjärnan.

Detta lägger ännu en bit av kunskap till det man tidigare har vetat; meditation får hjärnan att fungera mer holistiskt. Genom att analysera EEG-kurvor kan man visa att de olika delarna av hjärnan arbetar mer synkroniserat hos meditatörer. Tidigare undersökningar har dessutom visat att brottslingar blir mindre våldsamma av meditation.

Teleportation

Den andra nyheten var den senaste tidens resultat inom kvantforskningen. Vid flera universitet har man utfört så kallad "quantum teleportation", kvant-teleportation.

Sedan tidigare har det varit känt att kvantpartiklar kan påverka varandra på en nivå bortom tiden och rummet. Bland kvantvärldens partiklar lär det till och med vara så, förenklat uttryckt, att en händelse kan inträffa före orsaken till den – och oberoende av avståndet. Nu uppges universitetsforskarna ha tagit det första steget mot att förflytta föremål oberoende av tid och rum. Detta kan liknas vid det parapsykologiska fenomenet teleportation, då en person på mental väg uppges förflytta föremål.

I försöken överfördes en speciell typ av ljusstråle via en "kanal" på kvantnivå. Genom att mäta ljusstrålens in-

dividuell egenskaper i amplitud och fas kunde man konstatera att ljusstrålen teleporterats. För att genomföra teleportationen måste först en kanal i form av en så kallad kvantrelation skapas, dvs någon slags fysisk kontakt måste äga rum. I experimenten var denna kontaktyta en kristall, som sände ut två andra ljusstrålar som fungerade som en förmedlande länk på kvantnivå. (För närmare förklaring finns en artikel ur tidskriften Science och flera länkar på Århus universitets webbplats, www.dfi.aau.dk/amo/qoptics/sub/Teleport/home.htm.)

Kommunikationslänkar

– Kvantfysiskt blir två objekt som varit i kontakt med varandra alltid relaterade till varandra i framtiden, oavsett avståndet emellan dem, förklarade Hagelin.

– Vi har nu sett kvantfysikens teorier om kvantrelationer bekräftade. Kvantrelationer är kommunikationslänkar som kan bära mer information än en telefontråd, fortsatte han.

Hagelin drog slutsatsen att resultaten av dessa experiment visar på de mekanismer som verkar när meditatörer påverkar människor i sin omgivning i positiv riktning.

KAN FRI VILJA OCH REINKARNATION LÖSA TEODICÉ-PROBLEMET?

Av Jan Erik Sigdell

En del tror att vi har en själ, andra tror det inte. Det går inte att bevisa vare sig det ena eller det andra. Alltså finns en filosofiskt och logiskt berättigad motivering för att undersöka hur världen och verkligheten ser ut under hypotesen att vi har en själ.

Vad är då en själ? Det finns en rad teorier om själens struktur i olika metafysiska läror, som vi här kan lämna åt sidan. Här räcker följande definition: Själens är ett medvetet jag som överlever kroppen. Den är alltså det som är kvar av dig när din kropp inte längre fungerar och till och med när den inte längre existerar, den är någon form av energetisk struktur med minne och jagupplevelse utan en för oss iakttagbar fysisk gestalt, men som kan förnimma och agera i en immateriell dimension som vårt kroppsmedvetande inte kan uppfatta.

Det vore ju synnerligen högmodigt att påstå att en sådan dimension inte skulle kunna existera, bara för att våra sinnesorgan inte kan förnimma den! Alla religioner och metafysiska läror säger att vår värld är mycket mera än det materiella som vi kan se, höra, känna, smaka och lukta. Ingen har heller kunnat bevisa att det inte finns en verklighet därutöver.

Eftersom ingen kan bevisa själens icke-existens, kan vi mycket väl utgå från hypotesen att vi har en själ och att en verklighet finns som vi inte kan iakta med kroppens sinnen, för att se vad detta leder till.

Om vi inte skulle ha en själ, är det väl ganska klart vilka konsekvenser vår världsbild skulle få. I en totalt materialistisk värld, vore det optimala sättet att leva att göra det så egoistiskt som möjligt. Att maximera min egen vinst, mitt eget ägande, min egen makt och min egen njutning, utan hänsyn till andra. Så som ju massor av människor faktiskt lever idag... För efter döden skulle jag inte längre existera och inte kunna ställas till svars. Inget skulle finnas kvar av mig som kunde krävas på räkningar och

gottgörelse, eller som kunde ångra sig eller straffas. Inte heller något som kunde belönas och känna glädje över goda handlingar.

Den individuella existensen skulle vara helt utan betydelse. Det enda som möjligen skulle betyda något vore en helt allmän darwinistisk utveckling. Individen skulle reduceras till ett i sig betydelselöst kugghjul i maskineriet.

En sådan världsbild leder alltså i ordets verkliga bemärkelse åt helvete, för en sådan värld skulle ju faktiskt vara just det: ett helvete!

Men hur ser det då ut om vi skulle ha en själ? Ligger det då inte nära till hands att också anta att det finns en sorts översjäl, en skapare — alltså en Gud! — som vi inte kan förnimma med våra till enbart fem begränsade sinnesorgan? Men som vi kanske mycket väl kan förnimma i det själstillstånd vi når efter döden, där vi i så fall blir medvetna om varseblivningar vi inte känner till i vårt kroppsmedvetande.

Det kanske viktigaste skälet till att undersöka hur världen ser ut under den hypotesen är nog rättvisefrågan. Sett endast ur en materialistisk synvinkel, ser världen fruktansvärt orättvis ut. Och en orättvis värld är ju just ett helvete... Skulle det se annorlunda ut om vi hade en själ och världen hade en skapare?

Här uppstår det s.k. *teodicé-problemet*, som kanske i alla tider har sysselsatt teologer och filosofer. Detta problem kan formuleras på följande vis:

- Postulat: 1. Gud är god
2. Gud är allsmäktig
Erfarenhet: 3. Världen är full av lidande

Hur kan detta gå ihop? Man har försökt olika vägar för att finna en lösning. En väg är antagandet att en av de tre punkterna

ovan skulle vara fel. Detta leder till följande teodicéer:

1. Gud är inte god (han är indifferent eller rentav ond, utan ansvar för sin skapelse). En sådan teodicé leder också i ordets verkliga bemärkelse åt helvete...
2. Gud är inte allsmäktig. Han skulle ha förlorat kontrollen över sin skapelse och kan nu inte hindra det elände som uppstod. Flera teologer lutar i dag åt den lösningen, eftersom den tycks vara den enda acceptabla för dem.
3. Lidandet är inte så verkligt som det ser ut. Här har vi återigen olika tanke-riktningar:
 - A. Lidande är illusion. Men säg det åt mannen på sträckbänken, åt juden i koncentrationslägret, åt Jesus på korset... Därmed är orimligheten redan klar.
 - B. Lidandet utvecklar själen. Detta edukativa argument kan inte helt bestridas, men lidandet kan också förbittra, väcka hat och vända till det onda! Som någon en gång uttryckte det: «Vad är det för en skola som tar livet av så många av sina elever?»
 - C. Lidandet kommer i en påstådd ny och framtida skapelse (*apokatastasis*) att kompenseras mer än väl. Denna eskatologiska hypotes förefaller dock att vara ett synnerligen osäkert löfte med oklart stöd i Bibeln, snarare tillkommet för att rättfärdiga ett dogma. Och en sådan utlovad gottgörelse kunde aldrig suddas ut det faktum att man dessförinnan faktiskt har lidit! Och vad skulle till slut lidandet då ha för en mening?

Den andra vägen som man har försökt för att finna en lösning är att tillfoga ett fjärde postulat. Den vägen verkar mera lovande:

4. Människan har av Gud tillförsäkrats en fri vilja, som Gud därför respekterar.

Och om han inte skulle respektera också ett eventuellt val till att göra det onda, skulle ju viljan inte vara fri!

Men varför skulle vi välja något sådant? På grund av ovetande, kortsiktig egen vinst och kärlekslöshet! Den ignoranta själen skulle då senare själv få erfara vad den har gjort mot andra. Alltså straffas? Eller kanske är det helt enkelt fråga om en lektion och inte om straff? Om jag har förorsakat lidande för andra och själv inte vet hur det kändes för dem, är min erfarenhet ofullständig. Men får jag själv känna efter hur det kändes för mina offer, blir min erfarenhet kompletterad, och detta innebär också en lektion som förhoppningsvis leder till att jag aldrig igen förorsakar en sådan smärta. Inte straff, utan komplettering av min egen erfarenhet. Samtidigt en lärdom.

Vad skulle vi då lära oss av detta? Naturligtvis att inte förorsaka andra smärta, varken kroppslig eller själslig. Men också att den *absoluta* fria viljan, den hänsynslösa och skrupelfria egoistiska fria viljan som söker det bästa endast för en själv, är fel — eller den är i varje fall inte gratis, utan har sitt höga pris. Den är kortsiktig. Den enda fria vilja som fungerar i längden är den *relativa* fria viljan som söker det *gemensamma* bästa för alla som är inblandade. Den är långsiktig.

Nu kommer vi alltså fram till en sorts karma-begrepp. Karma är ett sanskritord bildat av roten *kri*, som i vidaste bemärkelse betyder handling. Varje handling vi gör återverkar på oss själva (även underlåtenhetshandlingar). Förr eller senare. Vi har fri vilja att välja hur vi handlar, men den fria viljan går inte så långt att vi sedan kan välja bort följderna av våra handlingar. De inbegrips automatiskt i valet: allt eller inget! Ett «halvdant» val, som bara plockar ut russen i kakan men sorterar bort det bittra, är omöjligt. Praktiskt taget varje religion lär oss också det som i Nya Testamentet framstår som: Vad du än gör mot andra, kommer att göras mot dig. Jfr. Mat. 26:52, Luk. 6:31, Gal. 6:7, Uppb. 13:10.

Detta karma-begrepp skiljer sig från de som är vanliga i österländska religioner ge-

nom att det inte är absolut. Om själen ång-
rar sig, inser att den har gjort fel och vet att den aldrig kommer att göra något sådant igen, behövs inte längre erfarenheten på det egna skinnet. Den skulle ju då inte längre ha någon funktion att fylla. Här finns en nåd som österländska religioner inte känner. Sådan erfarenhet behövs bara för motstridiga själar som inte vill inse, utan söker rättfärdigande för sina handlingar. Som ett tyskt talesätt säger: Den som inte vill förstå, han får känna på!

Men nu ser vi ju sällan i vår värld hur en föröware själv får erfara det onda han har gjort. Massor av skurkar dör en ganska fridfull död i välstånd. Hur kan det då stämma, vad Bibeln och andra religioner lär, att du kommer att på ditt eget skinn få erfara vad du har gjort mot andra?

Det kan ju då vanligen bara stämma *efter* döden! Hur då? I ett evigt helvete? Vad skulle det vara för nytta med det? Ett «straff» (kyrkan kallar det ju så) i ett helvete skulle ju bara ha någon nytta och mening om själen efter en viss tid kan släppas fri därifrån, botad och omvänd! Alltså kan ett sådant «straff» bara vara under den tid som behövs, och aldrig evigt! Om man nu vill kalla det skärseld eller ett tidsbegränsat helvetes-«straff» gör då knappast någon skillnad. Ett evigt helvetesstraff skulle för övrigt strida mot Guds kärlek och inte stå i någon rimlig relation till förbrytelsen, som under alla förhållanden måste ha sonats efter en *ändlig* tid. Annars är det ju bara fråga om hämnd! Hämnas Gud?

Eftersom världen nu ser ut som den gör, kunde ett tidsbegränsat «helvete» lika väl vara en ny inkarnation, för vilken en offerupplevelse är förprogrammerad som motsvarar den gärning man tidigare själv har gjort! Hur, för övrigt, skulle man annars kunna uppleva något motsvarande *på sitt eget skinn*, om man inte först hamnar i en ny kropp som har ett sådant skinn... (även om detta egentligen är ett talesätt, är ändå frågan i sig berättigad). Detta måste dock inte förleda oss till tanken att *varje* ny inkarnation skulle vara ett «helvete»!!

Inte heller får detta förleda oss till samma misstag som inte sällan görs i österländska religioner, där man inte gärna vill ingripa i en annans karma och därför ibland underlåter att hjälpa. Kanske t.o.m. med baktanken: «Han får vad han förtjänar.» En

sådan kärlekslös underlåtenhetsgärning skapar eget karma! Den lidandes lektion kan bara fördjupas om han får erfara den kärlek han själv inte var i stånd att ge!

Om vi alltså skulle ha en själ som kan existera utan en fysisk kropp, så är det ju märkligt att den har en sådan kropp *en gång*. Det är ju då inte längre konstigt alls, om den har en fysisk kropp *en gång till!* (Kyrkans dogma om att kropp och själ är oskiljaktiga saknar stöd i Bibeln och kan lätt visas vara en tendentiös och antagligen avsiktlig misstolkning av Aristoteles' skrift om själen, som dogmat hänför detta till.)

Nu har man i alla tider invänt att detta skulle vara meningslöst. Människan skulle ju i den nya inkarnationen inte längre veta vad hon får lida för! Och redan det att man (med mycket få påstådda undantag) inte minns ett föregående liv skulle tala mot reinkarnationstanken.

Detta var tidigare svårt att bestrida. Men idag vet vi bättre. En av de viktigaste psykologiska upptäckterna i vårt århundrade är det faktum att vi har ett *omedvetet jag!* Det är i så fall bara vårt medvetna och ego-betonade jag som inte minns, men vårt omedvetna jag, och därmed vår själ, vet mycket väl varför vi måste genomgå vissa smärtsamma erfarenheter — och kanske till och med omedvetet söker dem! Den gamla invändningen gäller inte längre under denna nya insikt. Men den visste man inte på medeltiden.

Med det nya postulatet att vi har en fri vilja och inte kan undandra oss följderna av det vi gör med den (utom genom nåd), kompletterad med det reinkarnationsbegrepp som tydligen behövs för att ge rum för sådana följder, kommer vi fram till den väl hittills bästa och mest övertygande lösningen av teodicé-problemet. Det andra alternativet skulle ju innebära att ge upp och förklara världen som i grunden orättvis, vilket vore ett filosofiskt nederlag. Om vi inte hittar en ännu bättre lösning. Har någon ett bättre förslag?

Ett annat sätt är förstås att sopa detta under mattan och påstå att det här övergår människans förstånd, och att Guds vägar är outgrundliga. Så har dogmat i alla tider försökt undvika kritik och svåra frågor! Men det är ju inte en *lösning* av problemet... det är ett sätt att försöka dölja det...

Fornnordisk livssyn är inte "asatro"

Av Östen Kjellman

Med stöd av gamla källor kan man visa att Norden hade en egen högtstående kultur för 1000 år sedan, innan kristendomen infördes och påvedömet fick makt över Norden.

Benämningen asatro på våra hedniska förfäders religion är missvisande. Den lägger huvudvikten på mytologins många historier, figurer och personifieringar i stället för att med ledning av källorna från heden tid försöka få en bild av hur våra förfäder levde, hur de såg på tillvaron, vad de tänkte om livet och döden.

Mytologins värld omhulldes av skalderna på 900- och 1000-talet, vilka älskade omskrivningar av sina budskap. Att Tor vid ett tillfälle slog Midgårdsormen i huvudet med en hammare kan inte ge tröst åt någon människa i nöd och sorg. Inte heller kan någon få religiös uppbyggelse av kunskapen om att Tor genom att stjäla en stor kittel av en jätte gav gudarna möjlighet att dricka tillräckligt med öl.

Vanligt folk hade en sundare och enklare syn på religion än vad mytologin talar om. Under omväxlingstiden omkring år 1000 använde inte våra hedniska förfäder beteckningen asatro. De talade om "den forna seden" (hin forni sidr).

Man skulle kunna sammanfatta den fornnordiska religionen på följande sätt:

1) Den gamla nordbon kände makten och råddandet hos en stor, ofattbar gudomlig kraft. Han kände sig förbunden med denna och satte sin lit till den. Därför kallades Gud för "fulltrui", av ordet trúi, som betyder trogen, trofast, säker, pålitlig. En annan beteckning på Gud var ástvinr, vars betydelse är nära vän, av ást = kärlek. (Detta framgår av den klassiska isländska litteraturen.)

2) En gudstjänstliknande kult förekom i gammalgermansk tid under bar himmel. Namnen harg och lund i Norden antyder detta. Germanerna höll träd, floder

och berg heliga. När kristendomen infördes hos germanerna, måste man förbjuda hedniska seder. Hos t.ex. langobarderna på 700-talet bestraffades "den som bedjer eller håller hednisk gudstjänst vid ett träd, som folket kallar heligt träd". (Luitbrands lagar av år 727.)

En känsla av helighet tycks ständigt ha genomströmmat vardagen för hedningen. Medan kristna människor idag anser kyrkor och kyrkogårdar heliga, var vårdträd, platser och andra naturföremål heliga. Den hedniska bonden levde sitt liv kringgårdat av helgedomar. Denna gudstjänstform betygades av flera källor: Caesar, Tacitus, Agathias, Prokopios, Luitbrand, Adam av Bremen, påvebrev, Beda, Eyrbyggarnas "saga", Upplandslagen, Historia Gotlandiae osv.

"På grund av det gudomligas storhet anse germanerna, att gudarna inte kunna instängas bakom väggar och att de inte kunna antaga likhet med något som helst mänskligt anletsdrag. Lunder och träd inviga de till heligt bruk, och med namnen på sina gudar benämna de detta hemlighetsfulla, som de betrakta blott med vördnad." (Germania av Tacitus, 9:2, omkring år 100.)

"Germanerna helighålla träd och floder, bergstoppar och avgrunder." (Agathias, I:7, död 582.)

"Nordborna dyrka gudar och 'andar', som bo i källor och floder." (Prokopios: Goterkriget, VI, 15, 23, 500-talet.)

"De germanska hedningarna (sachsarna) visade vördnad för lövträd och källor." (Adam av Bremen, 1000-talet, I:7.)

Påven Innocentius III skrev 5.10.1199, att hedningarna "visa den ära, som de äro skyldiga Gud, åt oförnuftiga

djur, lövträd, källvatten, grönskande örter och oanständiga andeväsen". (Sveriges Traktater, I, 55.)

Till det hedniska gudstjänstlivet med vördnad inför det gudomliga bör man också anknyta de s. k. blotfesterna, som "gjorde det religiösa livet till ett slags glatt och vänligt förhållande mellan människor och det gudomliga". (Bernhard Kummer, en tysk forskare i Nordens forntid på 1920 – 1940-talet, citerad av biskop Helge Ljungberg i "Den nordiska religionen och kristendomen", 1938.)

3) Gudsuppfattningen i Norden under hednisk tid skilde sig från den despotiska gudsbild, som kom hit från Orienten med kristendomen. Nordbon kallade inte Gud för sin herre. Han bad inte "Herre, förbarma dig", utan iakttog en rakare hållning inför Gud.

Varken tio Guds bud eller bergspredikan motsvarade vikingarnas inställning. Som en särskild plikt framhölls tvärtom att inte låta sig slås ned, inte duka under, att stå upprätt i kampen för sin egen, sin släkts och sitt folks överlevnad. Den isländske hedningen Kjartan sade till den norske kungen: "Ingen mans underlydande vill jag vara, så länge jag kan stå upprätt och hålla vapnen." (Laxdalaras historia / "saga"/.)

Den nordiske hedningen ställde sig oförstående till Orientens frälsningstro. Icke förlossning från denna värld, utan fördjupning i världen är hedningens strävan. Gud skall visa honom vägen till världen, inte bort från världen. Han kände det gudomliga i skapelsen och kunde därför inte annat än bejaka denna skapelse. "Hell dig, du givmilda jord", står det i Eddan.

De döda levde!

4) Något av gudomlig dyrkan ligger i den vördnad som ägnas minnet av de döda förfäderna. Man fäster stort avseende vid vad förfäderna har sagt, tar hänsyn till vad de gjort och vad som varit deras meningar. Detta bör hos de levande ha ingivit en förtröstan, att även de en gång, när de dör, inte kommer att bli bortglömda.

Den kristna kyrkan bekämpade denna "förfädersdyrkan" och ödelade därför de flesta stora och rika gravarna från heden tid. Kristendomens ankomst betydde gravplundringar i stor skala. I lagarna förbjöds de hedniska andakterna vid gravhögar.

Inställningen att förfäderna som avlidit icke var döda och bortglömda, gjorde att vikingarna inte kände någon fruktan för livets avslutning. Vilh. Grönbech: "De mötte tanken på det jordiska upphörandet med en tydlig likgiltighet, som visar sig i att de tillade denna händelse ingen större betydelse." Vikingen sade: "Döden angår mig inte, så länge jag lever."

5) De hedniska nordbornas djupa religiositet och stora gudsförtröstan framgår av de många personnamnen med gudanamn som förled. Det var ett uttryck för att stå under beskydd av sin Gud. Med tanke på hur vanliga ännu i dag dessa personnamn är, kan man fråga: Hur många män som heter Torbjörn, Tore, Torsten, Ragnar, Gudmund, Eskil osv och hur många kvinnor som heter Tora, Gudrun, Ingrid, Ragnhild, Åsa osv tänker i dag på att deras förnamn innebär, att de står under beskydd av en hednisk gud?

Hednisk livshållning och etik

6) I den hedniska etiken sattes ärans bud först, vilket innebar sanningskärlek och uppriktighet, trohet, mod, plikten att försvara hem och härd, släktsammanhållning och nästakärlek, ordhållighet, arbetsamhet och skyddande av oberoende.

Det var därför inte lätt för den kristna kyrkan att få fotfäste i Norden med den nya etiken, dvs lydnad inför överhet, självplågning, iakttagande av kyrkliga föreskrifter, dödande av hedningar genom deltagande i korståg osv. Man skulle vidare eftersträva fattigdom, ge sina besparingar till kyrkan och testamentera sin egendom till kyrkan.

Det kristna begreppet synd fanns

inte hos nordborna. Den stora svårigheten vid försöken att omvända hedningarna var att hos de glada och vänliga, välmående och gästfria människorna, nöjda med livet och utrustade med stort självförtroende, skapa syndmedvetande och i samband därmed ångest, rädsla, oro, otrygghet och tvivel. Ty endast på grundval av sådana känslor och stämningar hade det kristna budskapet någon mening och kunde ge någon framgång. Icke-frälsningsbehövande måste först göras frälsningsbehövande för att kunna omvändas.

Nordbon var förvisso väl medveten om många oriktiga beteenden, men dessa överensstämde inte med det kristna syndaregistret. Nordbons "synder" är i grunden de som kan betecknas med orden falskhet, lömskhet, bedrägeri, lögnaktighet. Om man någon gång i den traderade isländska fornlitteraturen (där handlingen sker i heden tid) stöter på människor som betecknas som dåliga, gäller det främst hycklare, smilfinnar, fjäskare. Havamal varnar för folk som ler mot en (strof 25). Ett exempel på det

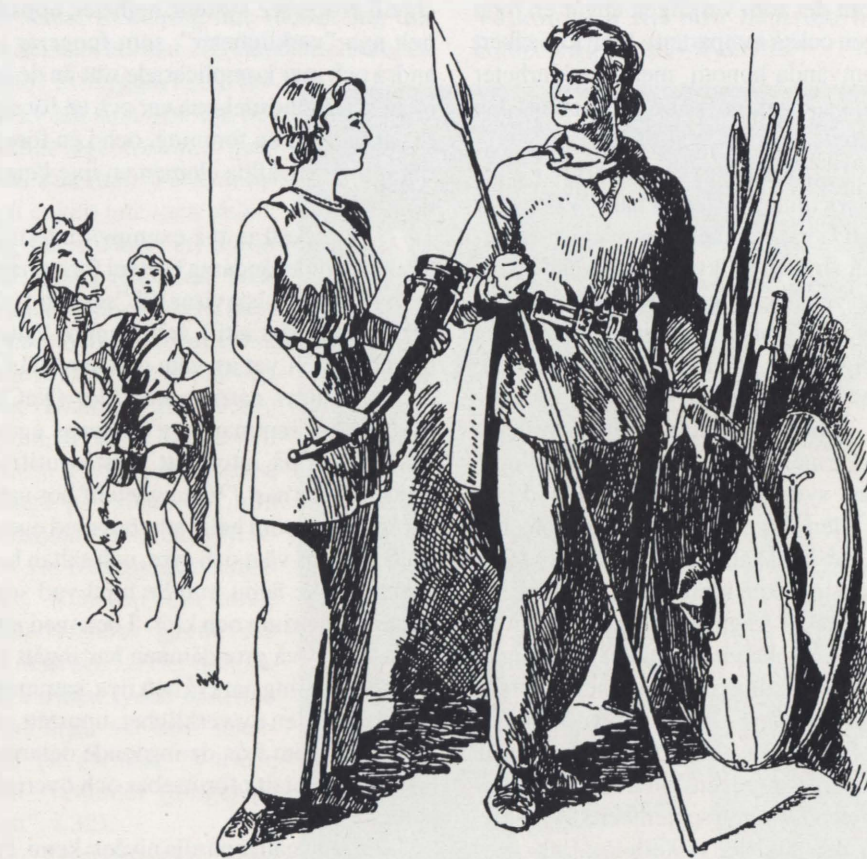
föga ärofulla i att visa sig undergiven en maktavare lämnas i Egil Skallagrimsson historia ("saga") där Kvällulv förklarar: "Jag vill sluta upp med att tjäna kungar." Men hans son sade: "Det sämsta är att varken vara Harald Hårfagres vän eller ovän."

De etiska reglerna behövde ingen gudomlig förankring. De goda gärningarna behövde ingen gudomlig lön.

Av skaldediktningen under hednisk tid får man ett intryck av att feighet och snålhet hörde till de värsta lasterna.

Adam av Bremen (slutet av 1000-talet) som inte är känd för att tala väl om hedningarnas "forna sed", måste medge att islänningarna även före antagandet av kristendomen var goda människor. När han beskrev de hedniska sachsarna, berömde han dem bl. a. för att de "eftersträvade på mångahanda sätt ett fördelaktigt, naturrättsligt tillbörligt liv i sedlig renhet".

Östen Kjellman är civilekonom och har utgett boken "Den forna seden", en dokumentation. Valkyria Förlag, Malmö, 1998.

Så kan de ha sett ut, våra hedniska förfäder under det första årtusendet av vår tidräkning

Erland Lagerroth:

Sankt Göran som Riddaren av den sorgliga skepnaden

Som läsarna av Sökaren fått veta, har föreningen Vetenskap och Folkbildning haft vänligheten att utse mig till Årets förvillare 1998. Ett tacksamt svar från min sida inflöt i Sökaren nr 2, 1999.

Nu har detta svar lett till en replik från föreningens ordförande Dan Larhammar i deras lilla tidskrift Folkvett nr 1, 1999 (som också publicerar mitt svaromål).

Man skall inte driva sådana här replikskiften för långt, men det är lärorikt att se motståndaren träda fram och ta namn och gestalt: man har fått en part att tala med om det som verkligen angår en (och tydligen också motparten). Man kan säkert inte omvända honom, men nya klarheter kan uppstå genom konfrontationen. Jag fortsätter därför ett steg till.

Den springande punkten i Larhammars inlägg lyder så här: "Vi bygger ingalunda vår förståelse av människan enbart på studier av kvarkar. Däremot kräver de vetenskapliga metoderna att våra studier av människor och galaxer skall vara förenliga med vår kunskap om kvarkar, atomer och molekyler."

Här har Larhammar formulerat själva kärnpunkten i sin och sina meningsfränders syn på vetenskapens metod och ideal. Men han gör det så diskret och obestämt, att jag skall hjälpa honom med en formulering, som klarare och bryskare säger vad det är fråga om. Den har redan en gång stått i Sökaren (nr 4 1998), nämligen i min presentation av Prigogines bok från 1997 *The End of Certainty* med rubriken "Ilya Prigogine och tidspilen". Den är hämtad från en recension av denna bok i *New Scientist* den 6 september 1997, skriven av den danske fysikern Per Bak.

"Jag kan inte hjälpa", skriver Bak, "att jag har en känsla av att förvirringen beror på ett missförstånd beträffande

prioriteten mellan de fysikaliska lagarna. De grundläggande lagarna, sådana som Newtons lagar och kvantmekaniken, har den högsta prioriteten. [...] varje förklaring av termodynamiken måste överensstämma med dynamikens lagar, inte vice versa."

Med detta fastslår Per Bak, att naturlagar för partiklar, atomer och kvanta – alltså för delen – har prioritet över lagar för system, för helheten. Han står kvar på Descartes' ståndpunkt att helheten alltid är lika med summan av delarna och att vetenskapen bör inrikta sig på delarna. Han har inte förstått att när delar sammansluter sig till processer, system, helheter, uppstår helt nya "verkligheter", som fungerar på andra och mer komplicerade sätt än de ingående beståndsdelarna var och en för sig. Delarna ingår en förening, och i en förening blir de enskilda elementen inte längre desamma.

Jag skall ta två exempel, inte från fysiken – motståndarna består i första hand av fysiker eller hänvisar till "seriösa fysiker" – men näst intill, från kemin. Vatten består som vi vet av väte och syre (H_2O) och koksalt av natrium och klor ($NaCl$). Men de två sammansatta ämnenas egenskaper kan på intet sätt förstås utifrån beståndsdelarnas. "Vattningheten" hos vatten har inget som helst att göra med egenskaperna hos väte och syre, och saltan hos saltet kanske ännu mindre med vad som utmärker natrium och klor. I och med att i båda fallen två grundämnen har ingått en kemisk förening har två helt nya, sammansatta ämnen, en ny verklighet, uppstått, en verklighet som från de ingående delarnas horisont är totalt oförutsebar och överraskande.

Detta gäller på alla nivåer: kemi, fyziologi, biologi, psykologi, sociologi, filosofi, vetenskap, konst etc. Varje nivå är visserligen beroende av de tidigare för sin

existens, men väl en gång tillkommen fungerar den autonomt, på egna villkor, med egna kvaliteter. De förrådiska nyckelorden hos Larhammar och Bak: "förenliga med" och "överensstämma med" är sanna i den poänglösa eller tautologiska meningen att kvarkar, atomer och molekyler respektive "de grundläggande lagarna" tillhör samma verklighet som människor och galaxer respektive termodynamikens värld. Men hur skulle man därutöver kunna avgöra att mitt själsliv eller Picassos *Guernica* är "förenliga med" eller inte förenliga med vår kunskap om kvarkar? Här blir utsagan så intetsäggande, att den närmast får betecknas som dum.

Ännu mindre är det så att delarna bestämmer över de högre nivåer som de varit med om att skapa. Begreppet "prioritet" har bara genetisk mening, betyder inte att de högre nivåerna kan reduceras till de lägre eller på något sätt måste "överensstämma" med dem i meningen inte gå utöver eller inte avvika från dem. Tvärtom, det utmärkande för de högre, mer organiserade och komplicerade nivåerna är just att de fungerar långt mer sofistikerat, på sätt som man inte ens kan drömma om på de lägre. Det är det som gör världen till en så underbar plats att leva på. Vilket Larhammar på sätt och vis erkänner i sin första citerade, rätt naiva mening: "Vi bygger ingalunda vår förståelse av människan enbart på studier av kvarkar." Nej, det får vi verkligen hoppas, eller var det någon som trodde det?

Förhållandet illustreras märkligt nog också av själva omslagsbilden på det aktuella numret av Folkvett. Till en uppvaktande kavaljer avger en flicka den mindre uppmuntrande repliken: "Du är bara ute efter mina molekyler." Nej, det är precis det han inte är. Också den mest renodlade sexuella invit ser till helheten, flickan

som människa, om också bara till den sexuella aspekten av henne. Molekyler är inte sexuella, det ligger långt över deras nivå.

Liksom hos Bak leder detta sätt att resonera också hos Larhammar till en desavouering av Prigogine: "Att Lagerroth framhäver nobelpristagaren i kemi 1977, Ilya Prigogine, som sin läromästare är mycket belysande /.../. Prigogine har visserligen lanserat intressanta teorier, men hans idéer om kaos och irreversibilitet är spekulationer och har haft inflytande huvudsakligen bland icke-experter." Icke-experter bör utläsas som andra än fysiker. Fysiken har haft tolkningsföreträdare för förståelsen av världen i 350 år, men i dag är det slut med den saken, och det kan "seriösa fysiker" – ett ojämförligt honnörsord i dessa kretsar – och deras anhängare varken förstå eller acceptera.

Beträffande Prigogines "idéer" ser jag mig nödsakad att hänvisa till sidorna 55-117 i min bok "Världen och vetandet sjunger på nytt". Där finns, såvitt jag vet, den mest ingående framställningen av dessa idéer på svenska. Samtidigt har jag svårt att undanhålla en krypande misstanke att mina domare i Vetenskap och Folkbildning kanske inte penetrerat dessa sidor så grundligt, som önskvärt vore inför utnämningen.

I själva verket har de fullständigt misstagit sig om min person och position. Jag har inte försvurit mig åt astrologi, al-kemi, UFO:n och liknande; tvärtom har jag på sistone råkat i konflikt med talesmän för "det kosmiska medvetandet", med dem som tänker sig medvetandet som det första och "materien" som något sekundärt. Min grundhållning är i stället att vara öppen men kritisk, kritisk men öppen. Mina domare lämnar inget övrigt att önska i

fråga om kritik och skepticism – en i min erfarenhet typisk svensk ensidighet (jfr Kellgren och Rosenstein under Upplysningen). Men med öppenheten är det så mycket sämre. Den som tror sig veta hur allt egentligen är beskaffat, behöver ingen öppenhet, alldeles oberoende av hur stor hans blinda fläck är, den fläck som vi alla bär med oss och som ständigt kräver öppenhet och ödmjukhet.

Varför, måste man fråga sig, är dessa personer och denna förening så starkt engagerade i sin verksamhet? Deras egen förklaring är naturligtvis att de vill avslöja skoj, bedrägerier och charlataneri (ett favoritord) på vetenskapens område. Det är ju vällovligt, men problemet är att avgöra vad som är skoj och bedrägeri. Svagheten är att allt som inte kan godtas av "seriösa fysiker" hänförs dit. Även andra forskare kan ju vara seriösa, t ex generalister, även om deras resultat inte stämmer överens med fysikernas ensidiga och avskalade världsbild. Och det är lika ovetenskapligt att förneka det som inte är känt och klarlagt som att bejaka det. Något de ständigt för syndar sig mot.

Men engagemanget, intensiteten och den kategoriska hållningen är sådana, att denna förklaring inte räcker. Jag tror att det hela bottnar i en existentiell oro, ett behov av trygghet som hotas av allt som inte kan beräknas och förutses med total säkerhet. Världen får helt enkelt inte vara sådan. Jag har studerat ett dylikt fall: Georg Klein, där bakgrunden och orsaken i hans erfarenheter som ungersk jude är klara och förståeliga nog (Dialoger med Georg Klein, tryckt i Tanke och känsla 1999:1, men också utlagd på [slutet av] min hemsida.) Men redan Newton var ett utpräglat sådant fall: "Kunskap som kunde matematiseras gjorde slut på hans oro ... /Det faktum/ att världen lydde matematiska lagar var hans säkerhet" (se närmast "Världen och vetandet sjunger på nytt", s 32).

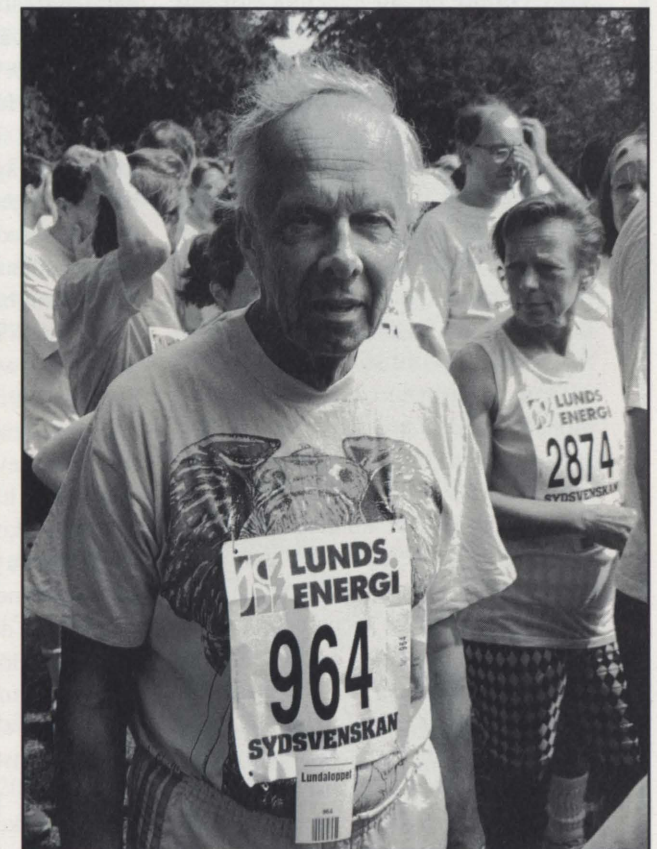
Det kan också finnas en tredje orsak. En känd fysiker, meddelar mig en sagesman, anförtrödde ho-

nom en gång, att han helt enkelt var oförmögen att förstå, att en helhet skulle kunna vara mer än summan av sina delar. Jag har också själv bevittnat samma oförmåga hos en naturvetare. Sådana lakuner har tydligen att göra med de två hjärnhalvornas (i och för sig omstridda) funktionssätt. Den forskare vars begåvning ligger i vänster hjärnhalva med dess analytiska, språkliga och matematiska kompetens och som därför har hängett sig just åt sådana verksamheter, kan kanske utveckla total inkompetens på helhetstänkandets område.

Hur det än må vara med förklaringen, så är det något av Sankt Göran som Riddaren av den sorgliga skepnaden över dessa den sanna och rätta vetenskapens stridsmän. Och många är avundsjuka på mig för den utmärkelse jag fått mottaga av dem.

För övrigt är Larhammars genmäle naturligtvis fullt av avsiktliga och oavsiktliga felläsningar på det sätt som är vanligt i den polemiska branschen, men det finns det ingen anledning att spilla utrymme på här.

Välkommen till min hemsida <http://home6.swipnet.se/~w-69766/>

Erland Lagerroth

Foto: Tommy Andersson

Det finns väsentliga informationer att hämta i vetenskapsorienterad litteratur för den sökare som vill undvika:

Att lura sig själv!

På Sökarens hemsida har jag en granskning av väsentliga delar av kristen tro. Detta har föranlett en bibelfundamentalist, Leif Liljeström, att skriva ett genmäle, som ligger på hans hemsida, vilken har namnet Lärjungaskap i ändens tid. Han vill inte ta del av kritisk litteratur om kristendomen och dess uppkomst, utan hänvisar i stället till Bibeln som den stora auktoriteten. Han säger också att man bör vända sig direkt till Jesus Kristus med förfrågningar om vad som är sann tro. Genom detta sätt att lura sig själv går Liljeström miste om informationer som är av betydelse vid en seriös sanningsprövning av kristendomen. Han lever i en religiös fantasivärld, och hans genmälen till mig är okunniga och meningslösa.

Ett av en rad felaktiga påståenden som Liljeström gör är att Bibeln utger sig för att vara direktinspirerad av Gud. Men Bibeln är ett religiöst bibliotek, och en boksamling påstår inget om sig själv. Teologer däremot har gjort uttalandet om Bibeln att den är Guds ord. Det skulle Liljeström ha känt ill, om han brytt sig om att läsa vetenskaplig och kritisk litteratur om Bibeln och kristendomen i stället för att avfärda forskarna med ord som "vilken andlig sökare frågar efter akademiska religionshistorikers åsikter?".

Samma metod som Liljeström visar Maria Westlund, f d redaktör för tidskriften Ljusåret, nu nedlagd, vilken innehöll "kanaliserat" material (nyspiritism). Hon skriver i sin och sin man Görans nya tidskrift Innerspåret i en replik till mig att det är "både träigt och oinspirerande att ta del av resultaten från parapsykologisk forskning". Hon tycker också att det är "en lustig idé" att man ska behöva ta hänsyn till forskningen på ett område för att få ge ett bidrag på det området.

Man "får" naturligtvis ge sina "bidrag", även om man är okunnig, men det är en god idé att ta reda på vad forskare säger, och varför, och inte sätta vetenskapen åt sidan som något ovidkommande. Det finns väsentliga informationer att hämta i vetenskapsorienterad litteratur, informationer som kan påverka den förståndiges uppfattning.

Hos kanaliseringssentusiaster är det medierna, och "guiderna", som är auktoriteterna, inte de kritiska och sakligt utredande forskarna, som arbetar med vetenskaplig metod. Jag menar att denna inställning är oklok och kan vara farlig.

En lång rad kanaliserade meddelanden har publicerats i Ljusåret, och detta fortsätter nu i Innerspåret. Anmärkningsvärt är att läsaren aldrig får veta vad för slags medialitet det varit fråga om. Har det rört sig om transtal, automatisk skrift, automatiskt tal, inre röst eller någon annan form av medialitet? Tydligt antas att läsarna inte är intresserade av att få veta detta. Men en klok sökare vill säkert få reda på hur budskapen har kommit till mediet.

På Sökarens hemsida har jag en granskning av spiritismen. Där beskrivs bland annat flera fall, där det som "andar" sagt genom medier har varit orimligt eller bevisligen felaktigt. Sådana upprepade händelser visar enligt min mening vilken karaktär den så kallade medialiteten har. Gång på gång avslöjar fenomenet sig självt. Det är knappast rimligt att avfärda detta som utslag av enstaka lögnaktiga andars eller mediernas verksamhet, medan man som sanning tar till sig det som man tycker ser bra ut. Mönstret är tydligt.

Den för vilken tron är nummer ett, söker sig till litteratur m m som stöder den

Eftersom jag har läst åtskilligt om denna nu över hundraåriga forskning (parapsykologin) kan jag i all välmening ge ett tips till er alla om vad "kanalisering" faktiskt är.

Det är inte valar och delfiner, inte Gud eller Jesus, inte ärkeänglar, inte Ashtar command, inte avlidna och visa andar, som talar, utan i stället den omedvetna delen av mediets psyke som skapar tillfälliga sekundära, fiktiva personligheter. Detta kan man säga även om vi ännu vet mycket litet om det mänskliga omedvetna.

SM

Ur Sökaren nr 1, 1999

önskade tron och undviker det som ifrågasätter tron och kanske visar att den inte håller. Den för vilken vetande eller en klok bedömning är det viktiga, söker sig till sakliga framställningar, som kan ge kunskap.

Varför bryr sig nu Sökaren om att bråka med folk som har en tro? Varför kan inte den här tidskriften vara snäll och trevlig – och bli omtyckt av många?

Idén med Sökaren är inte att vara som en vänlig ljusglimt i tillvaron, utan avsikten är att söka sanning, dvs försöka få reda på hur det verkligen förhåller sig

Många troende värjer sig mot informationer som strider mot den uppfattning de redan valt. Genom att undvika exempelvis viss litteratur, skaffar de sig ensidiga kunskaper, vilket brukar vara ett effektivt sätt att lura sig själv.

med vissa viktiga saker.

I ett seriöst sanningsökande sker en kritisk sanningsprövning. Olika former av tro granskas.

Jag kan här nämna den svenske filosofen Benjamin Höijers uttalande: Sök sanningen och om det så leder till helvetets port, så klappa på!

Den idealism som finns bakom de stora orden är att inte skygga för sanningen även om den visar sig vara obehaglig.

Författaren Stendhal skall ha sagt att "logik förolämpar". Det är därför som troende av olika slag blir förnärmade när man påpekar vissa fakta, som inte stämmer med deras tro.

Tankeutbyte om bland annat kristendomens och spiritismens sanning kan belysa de trosformerna och deras grunder, och det är bra.

Ibland har mediala budskap ett innehåll som attraherar många. A Course in Miracles, med psykologen Helen Schucman som inre röst-medium, har entusiasmerat åtskilliga. Ambres lära, med Sture Johansson som transmedium, har fått många troende. Emanuel Swedenborgs rapporter om sina syner av en högre verklighet blev upphov till en ny religion som än idag har bekännare i många länder.

Ibland tillkommer betydande litterära verk genom channeling. Richard Bachs berömda Måsen sägs ha dikterats av en inre röst. Och Shirley MacLaines bästsäljare Dancing in the Light uppges ha blivit kanaliserad från hennes högre jag.

Jag har skrivit att det är den omedvetna delen av mediets psyke som skapar de sekundära personligheterna, och jag menar att vi kan säga detta med stor säkerhet även om vi ännu vet mycket litet om det omedvetna. Maria Westlund frågar hur man kan vara så säker på att det "bara" är fiktiva personligheter i mediets psyke som talar. Svaret är att vi inte säkert kan veta att det bara är så. Det kan finnas även någon annan dimension i fenomenet, som vi inte har någon vetskap om. Vi vet inte

hur det omedvetna hos en människa förhåller sig till andra människors omedvetna och till ett kollektivt omedvetet, som kanske finns. I grunden av vårt väsen är vi kanske alla identiska, och det komplicerar en bedömning av mediala budskap. Men vi kan se att vad medier säger åter och återigen inte har det angivna ursprunget. Därför bör man vara försiktig med att godta mediala budskap som autentiska.

Maria Westlund skriver att det är vanligt att personer, som inte själva har kanaliserat och alltså inte upplevt fenomenet inifrån, anser sig bäst veta vad det handlar om. Hon nämner mig som ett exempel. Men även om man inte själv hör röster, ser syner eller går i trans, så kan man iakttä medier i verksamhet, höra deras uttalanden och läsa om forskningen på området.

Jag är övertygad om att vi inte bara skall lyssna på mediernas uttalanden, utan även på människor som med forskaranda studerat det märkliga fenomen som kallas medialitet.

Maria Westlund meddelar oss att hennes delfinvän Fun, som hon kanaliserar, säger sig aldrig ha märkt att han är en del av Marias omedvetna.

Ja, det verkar vara så att de sekundära personligheterna ofta tror sig vara fullt självständiga intelligenser, på samma sätt som vid personlighetsklyvning (mutipel personlighet) de olika personligheterna, som finns i samma kropp, alla upplever sig som självständiga individer, fastän de, om behandlingen blir framgångsrik, slutligen smälter samman till en enda personlighet.

Jag minns också, när jag för flera år sedan då och då gick på spiritistiska seanser, att man ibland tydligt kunde observera hur andepersonligheten till sist utan tydlig gräns gick över i mediets personlighet.

Läs vidare om *spiritismen* på Sökarens hemsida:
www.sokaren.se/INDEX45.HTML

Läs om *kristendomen* på Sökarens hemsida:
www.sokaren.se/INDEX20.HTML

SM

Man tycks ha börjat tänka till på Innerspårets redaktion:

"Så några synpunkter på kanaliserade budskap. Själva uppgifterna om t ex ufo-landningar på namngivna orter och tidpunkter, fotonbältets mystiska inverkan på dag och natt på jorden och andra liknande happenings kan mycket väl vara såväl autentiska som korrekt uppfattade av kanalen. Men likväl behöver de inte vara mer sanna än skrönor, vandringsäppler och tidningsankor som sprids muntligt och i tryck. Och varför det? Jo, även på astralplanet är många skämtare verksamma. De roar sig kungligt med att via kanaler leverera budskap vilka bäst skulle kunna rubriceras som astrala ankor eller ande-aprilskämt.

Att människor ibland tar dessa astralvärldens skämtare på största allvar gör dem bestörta men entusiastiska för att driva spelet vidare. Och ni får på detta sätt ett gyllene tillfälle att träna upp er urskillningsförmåga.

Samma sak gäller många av de budskap som påstås komma från olika mästare, ärkeänglar och liknande. Maskerade är inte en exklusivt jordisk företeelse. Det finns en hel del väsen på astralplanet som gärna iklär sig rollen som Jesus, ärkeängeln si och så eller någon annan hög Mästare. /.../

Nu har Göran och Maria Westlund tagit några steg mot en hälsosam skepsis vad gäller kanaliserade budskap. Det är utmärkt! Men vandringsingen till en helt realistisk syn på mediala fenomen kan fortsätta.

För min del menar jag att det vid "medialitet" rör sig om "avknoppningar" från mediets psyke. Pyket har tillfälligt splittrats, varvid en "sekundär" personlighet har bildats, vilken uppträder som om den vore en helt oberoende intelligens. Den tillfälliga intelligensen skapar sig en identitet, spelar en roll – inte sällan på ett övertygande sätt. Till det övertygande intrycket bidrar att den tycks ta emot informationer från omvärlden vid sidan av de kroppsliga sinnena, utan att begränsas av dessa. Den verkar så att säga ha ESP-ögon och ESP-öron.

Anna-Greta Ångström

Anna-Greta Ångström har slutat sitt jordeliv, 95 år gammal. Hon var prästdotter, men kom att ägna sitt liv åt sufi-rörelsen, vars svenska ledare hon blev. Hon uppskattade i synnerhet sufimystikern Inayat Khan, som betraktade världens stora religioner som olika uttryck för samma gudomliga sanning.

En gång sa Anna-Greta Ångström, vars andliga namn var Karima:

– Jag vill likna en människa vid en droppe i havet. När vågorna går höga, syns droppen som ett skum på deras toppar. När havet är stilla, ligger droppen lugnt i dess famn. Men vet den att den tillhör havet, att havet är dess hem? Så lever också människan kanske hela sitt liv utan vetskap om sitt gudomliga ursprung och mål. Hon har kanske glömt Bibelns ord: "...ty i Honom är det vi lever och har vår varelse".

Artist och vegetarian

Charlotte Nilsson, som vann den europeiska schlagerfestivalen, är vegetarian sedan tre år. Det berättar Hälsa 6 juni (Anna-Lena Carlzon). Det var galna ko-sjukan som fick henne att sluta äta kött, och hon känner att hon mår bra av den vegetariska kosten. Hon är "full av energi, mycket tack vare den gröna maten".

Förening för forskning

Föreningen för Forskning kring Anomalier inom Biofysik vill främja vetenskaplig forskning om anomalier inom gränsområdet mellan fysik och biologi, exempelvis slagruta, jordstrålning, healing, påverkan på människor och djur från magnetfält och elektricitet (elöverkänslighet) samt påverkan på människor från ljus och färger.

"Dessa fenomen", läser vi i en broschyr, "betraktas med stor skepsis eller ointresse av etablerad vetenskap och forskningsfinansiärer. /.../ De som vill genomföra vetenskapliga studier av dessa fenomen har synnerligen svårt att få stöd och medel till denna forskning."

Föreningens ordförande är Håkan Widmark (Mörbyhöjden 7, 7tr, 182 32 Danderyd). I interimsstyrelsen ingår bland andra universitetslektor Jens Tellefsen vid KTH och ordföranden i Sällskapet för Parapsykologisk Forskning Göran Brusewitz.

Karin Kring

Karin Kring har gått bort, 64 år gammal. Hon arbetade i många år som lymf- och rosenteraapeut i Hälsans Hus i Stockholm, de sista åtta åren som ordförande i styrelsen.

Lilly Johansson

Lilly Johansson har lämnat vår värld, 78 år gammal. I ungdomen led hon av reumatism, kroniskt hjärtfel och eksem. Av en naturläkare fick hon rådet att fasta och inte äta kött, fisk, ägg och mjölkprodukter. Hon följde rådet och återfick hälsan.

Tillsammans med sin familj drev hon några år hälsohemmet Strandgården i Dalarna. 1975 startade hon Föllingegården i Jämtland, där många fick en förbättrad hälsa med vegankost. På Föllingegården genomfördes Föllingeprojektet, en undersökning som visade att vegankost kunde ge en förbättrad hälsa hos personer med bl a astma, prostatit och högt blodtryck. Efter några år köpte ett företag Föllingegården för att göra om den till ett stort hälsohem med Lilly Johansson som föreståndare. Men efter ett år, 1990, bestämde Föllingegårdens ledning att man skulle börja servera kött, fisk och mjölk på hälsohemmet. Därmed tvingades Lilly Johansson att lämna Föllingegården.

Källa: En minnesartikel av Monica Engström och Ulla Troëng på DN:s familjesida.

Frukterianer

Det finns olika sorters vegetarianer: veganer, lakto-vegetarianer, lakto-ovo-vegetarianer och – frukterianer, som bara äter frukt.

Går det verkligen att leva frisk som frukterian? Alphaomega nr 3, 1999 berättar om pionjären Tord Åredal, som varit frukterian i 13 år, och flygkaptenen Hedvig Grip, 35 år, som levt på frukt i drygt tre år.

Hedvig Grip, som blev frukterian av hälsoskäl, säger bland annat: "Efter ett par månader på frukt insåg jag att jag inte längre trodde på helvetet. /.../ Genom att bara äta frukt har jag ändrat hela min världsbild och blivit mer och mer mig själv: en obegränsad varelse."

Hon pratar med djuren

Flera kvinnor omskrivs för att de sägs kunna prata med djuren. I Expressens bilaga Eva & Adam 6–7 juni finns ett reportage om Christine Lundin, som tycks kunna etablera telepatisk kontakt med djur.

En zoolog vid Linköpings universitet, Sverre Sjölander, uttalar sig för tidningen nedlåtande om "alla tanter som kan prata med djur". Han tror tydligen att detta är en fråga som kan besvaras med hänvisning till en viss teoretisk bild av verkligheten enligt vilken djur inte har någon telepatisk förmåga. Men självfallet är det här en empirisk fråga, som endast kan besvaras genom vetenskapliga undersökningar. Eftersom rapporter om att några människor kan prata telepatiskt med djur, är oerhört intressanta, får man hoppas att det finns fördomsfria, objektiva forskare som är beredda att undersöka detta.

Ät mindre socker!

Sommarnumret av Hälsa har en artikel om den självläkande människan, skriven av Eva Sanner med en bok av Susanna Ehdin som grund. Vi läser där bland annat att samhället lider av missbruk av socker (det raffinerade, vita sockret).

Många lider av sjukdomar som är följder av för mycket socker i maten – diabetes, fetma, högt blodtryck och hjärt-kärlsjukdomar. "Det är också så att socker stressar kroppen, eftersom högre blodsocker har samband med frisättning av stresshormoner."

Djurens rätt

I Hälsa läser vi att Nordiska Samfundet mot plågsamma djurförsök kommer att byta namn till Förbundet Djurens Rätt. Namnbytet skall ske på Djurens Dag den 4 oktober. Detta är en lämplig åtgärd, eftersom Nordiska Samfundet kämpar mot all slags misshandel av djur, inte bara i samband med djurförsök.

Nordiska Samfundet, som grundades 1882, har drygt 50 000 medlemmar. Man stöder bland annat alternativ till djurförsök, icke djurtestad kosmetika, att djuren inom lantbruket skall få ett bättre liv och att höns skall slippa burar. NSMPD, Box 2005, 125 02, Älvsjö.

Advaita Vedanta

Höst- och vinternumret 1998 av *What is Enlightenment?* innehåller mycket om Advaita Vedanta, en icke-dualistisk filosofi, som förklarar att verkligheten är odelad, En.

I väst har Ramana Maharshi gjort Advaita känd, och den har blivit en av de mest populära vägarna till upplysning.

Advaitafilosofin har kallats kronjuvelen i den indiska filosofin och kan spåras till Shankara, som troligen levde på 700-talet i Indien. En grundtanke är att Du Är Det, vilket betyder att du själv och allt annat levande i grunden av väsendet är identiska med det Absoluta, Odödliga Självet.

Tidskriften citerar religionsvetaren Georg Feuerstein, som sammanfattar Advaitafilosofin så här:

"Det mångfaldiga universum är i realiteten en Enda Verklighet. Det Existerar en enda Veldig Varelse, som de vise kallar Brahman och vari alla de oräkneliga existensformerna har sin tillvaro. Den Veldig Varelsen är rent Medvetande (utter Consciousness) och Den är själva väsendet eller Självet (Atman) hos alla var-elser."

Denna undervisning om icke-dualiteten har en utomordentlig frigörande kraft. Den är känd för att vara den mest direkta vägen till upplysning.

What is Enlightenment? citerar några av Shankaras ord.

"Min natur är rent medvetande. /.../ Jag är den högsta Brahman, vilken, liksom himlen, är allt genomträngande, odödlig, lycklig, ostörd, odelad och överksam. Jag hör inte till något, eftersom jag inte är fäst vid något. Jag är den högsta Brahman /.../ alltid lysande, ofödd, en enda, odödlig, obefläckad, allt genomträngande och icke-dual – Det är jag, och jag är för alltid befriad."

Det finns också kritiker av Advaitafilosofin, påpekar tidskriften. De säger bland annat att fastän Advaita accentuerar världens och Brahmans enhet, så har den traditionellt gett uttryck för en djup

negativitet till världen. Världen anses inte ha verklig existens. Den är i viss mening en illusion. Det har också sagts att Advaita, medan den lägger tyngdpunkten på den yttersta verkligheten, som är det innersta i allt levande, och betraktar världen som en illusion, så har den aldrig utvecklat någon etik för människors liv i världen.

Adress: Moksha Press, P.O. Box 2360, Lenox, MA 01240, USA.

CANHELP

I föreningen CANHELPS medlemsblad, december 1998, läser vi att University for Global Well-Being, UGWB, har kommit igång med sin undervisning, som kan ses som ett alternativ till traditionella akademiska studier.

Den första terminen har man bland annat studerat bristerna i den materialistiska vetenskapens paradigm. Allt fler i den akademiska världen, får vi veta, inser hur förödande den rådande vetenskapliga världsbilden är och att det behövs ett paradigmskifte, en ny syn på verkligheten. Detta paradigmskifte är också på stark frammarsch genom forskare i frontlinjen. Några av dessa pionjärer har undervisat vid UGWB, såsom filosofiprofessorn Henryk Skolimowski och fysikern Amit Goswami. Medlemsbladet skriver också om ett tre dagars seminarium på Hillesgård hösten 1998.

K a r l - Erik Edris talade om världsbildernas och de civilisationsbärande visionernas roll i de historiska processerna. Han konstaterade att civilisationer föds, lever och dör. Vår nuvarande västerländska civilisation bygger på Jesu lära och det förnuftstänkande som slog igenom på 1600-talet. Men förstelnad kyrkokristendom och gammal vetenskaps-syn har lett till att vi nu lever i en tid, tom på visioner. Men något nytt är på väg.

Eva Mobergs ämne var "Den sällsamma berättelsen om New Age eller Hur det meningslösa paradigmet försvarar sig". Hon sa bland annat att delar av New Age-

rörelsen har gett denna ett dåligt anseende, vilket varit till men för de mer seriösa inslagen. Hon sa också att man kan urskilja fyra delar av New Age-rörelsen: filosofi och vetenskap, nyandlighet och mystik, hälsa och ockultism.

Vidare föreläste bland andra Gunnar Carlsson, Erland Lagerroth och Bengt Jakobsson.

Adress: CANHELP, Holma 4101, 243 93 Höör.

Ur en folder från CANHELP:

Vi måste byta ut den mekaniska bild av världen vi har, den bild som utesluter all djupare mening med livet och som varit förödande för människans syn på livet och på sig själv. Vi har fått den genom den moderna vetenskapen, som än i dag är baserad på idéer från 1600-talstänkare som Galileo, Descartes och Newton.

Den etablerade vetenskapen försöker övertyga oss om att livet uppstått ur materien – av en slump, att allt går att förklara med kemi. /.../ Det är naturligt att det ur denna världsbild växer fram hopplöshet, frustration, otrygghet och girighet – vår tidsandas barn. Vi tror inte att det är möjligt att bygga ett människovärdigt samhälle på den etiska normlöshet som vuxit fram ur denna världsbild.

Men vi har ingen anledning att längre acceptera denna gamla världsbild. Forskning vid framstående vetenskapliga institutioner världen runt ger oss nu en helt annan bild av verkligheten.

Bilden av ett levande universum, där vi alla är deltagare i ett jättelikt kosmiskt skapelsedrama, växer fram. Medvetandet verkar vara ett kosmiskt grundfenomen genom vilket vi alla är förenade med varandra och allt levande. Vi och naturen hör samman. Ur denna förståelse växer en naturlig känsla av respekt och ansvar för varandra och naturen fram.

Och meningen med livet då? Vem vet? Men nog lär den vara något större än att producera och konsumera så mycket som möjligt. /.../

Det *inre* Manhattanprojektet

Av Kerstin Stina Carlsson

”Det är ett medvetande präglat av dominans och separation som har skapat folkmordet på alla jordens naturfolk, inkquisitionen och nazisternas gas-kamrar i Europa, förstörelsen av natur, kultur och folkslag i Asien och uppfinningen av vapen som kan döda jordens hela befolkning tjugo gånger om.”

Dhyani Ywahoo (cherokee)

Vapnen som kan döda jordens befolkning flera gånger om, är förstås kärnvapnen. Som bekant utvecklades dessa nästan ofattbart grymma vapen i andra världskrigets slutskede, och kodnamnet var Manhattanprojektet. Enorma vetenskapliga, tekniska och finansiella resurser satsades, och inom tre år hade man lyckats spränga den första atombomben. Trots att man kan tycka att detta projekt var mycket oklokt, så visar det ändå hur mycket som kan åstadkommas om man bara bestämmer sig för det.

I sin bok ”På randen till framtiden” föreslår den engelske författaren och visionären Peter Russell ytterligare ett Manhattanprojekt. Men denna gång skulle resurserna inte satsas på att utveckla krafter i den *yttre* världen utan i stället på att utveckla människans stora *inre* potential. Projektet skulle omfatta forskning och utveckling för att skapa ny *inre* teknologi som främjar *själslig mognad och andligt uppvaknande*. Tonvikten skulle läggas på neurologisk forskning och psykologi, förståelse för det mänskliga medvetandet och människoanden, djupare studium av bakgrunden till vår egocentriska världsbild, en global inventering av möjliga vägar till andlig utveckling, sökande efter en ny medvetandeteknik och, minst lika viktigt, praktisk tillämpning och undervisning.

Författaren kommer med många frågor om varför vi människor har ställt oss själva inför alla dessa enorma problem som nu tornar upp sig:

”Hur, frågar man sig, kan en art, som har förmåga till logik, framtids tänkande och intelligenta val bete sig så kortsynt? Hur kan vi på en gång vara så intelligenta och så dumma? Är vi verkligen så kloka som vi vill tro?

Hur intelligent är en art som kan beslaga

tusentals kvadratmil bördig jord, kalla den ’Änglamark’, täcka den med betong, förgifta luften, förvisa de flesta andra levande varelser från platsen och betala orimligt höga summor för att bo just där?

Hur intelligent är en art som, trots vetenskapen om att *det finns mer i livet än ögat ser* (min kurs.) och allt tal om mänsklig gemenskap och kärlekens allmakt, stöper om kloka ord till stenhårda doktriner och försvarar dem med att döda varje människa som vågar beskriva kärlek och gemenskap i andra termer?

Hur intelligent är en art, som förstår att den förstör det ekosystem som är livsviktigt för dess överlevnad, men ändå fortsätter att förstöra det.”

Peter Russell tror inte att orsaken till detta mänsklighetens okloka beteende finns i våra gener utan i det ”program” som påverkar vårt intellekt och vårt psyke. Detta ”program” är våra attityder och våra värderingar, hur vi betraktar livet, hur vi uppfattar oss själva och vad vi tycker är viktigast.

Som varande mänskliga varelser har vi många behov. Dessa kan delas upp i två grupper: fysiska = yttre behov och psykiska eller själsliga = inre behov. Människans allra starkaste drift är överlevnadsdriften och därför tillfredsställs först våra fysiska behov av luft, vatten och mat. När dessa behov är tillfredsställda kommer andra kroppsliga behov som vila, värme och skydd. Därefter kommer sexualdriften som ska garantera släktens fortbestånd. Att denna rangordning finns mellan människans olika behov och drifter har bland andra Abraham Maslow¹⁾ med sin berömda behovstrappa försökt visa på. Om vi vore enbart djur skulle vi alltså vara tillfredsställda och nöjda, när de grundläggande behoven är uppfyllda, men som mänskliga

varelser har vi också de själsliga eller *inre* behoven och dessa är också av mycket stor vikt för vårt välbefinnande och för vår överlevnad. Tyvärr har det blivit så att vi mycket ofta reagerar på våra *själsliga, inre behov* som om de vore *fysiska eller yttre*. Detta är ett av de stora ”programfelen” i vårt tänkande enligt Peter Russell och det är denna förväxling som orsakat alla de yttre kriser som mänskligheten nu står inför och den verkliga krisen är därför egentligen *en inre kris* som orsakats av hur vi *tänker* om det vi innerst inne önskar och hur vi *tror* att denna innersta önskan ska uppfyllas. Allt för många har kommit att tro att denna innersta önskan kan tillfredsställas genom att *ha eller göra saker*.

Hur kan det då komma sig att vi fått denna övertygelse? Peter Russell ger många förklaringar och bland annat tror han att vi redan från början vande oss vid *detta sätt att tänka* genom att våra ursprungligaste behov av värme, mat, tröst och stimulans tillfredsställdes genom att vi uppmärksammade vår omgivning på att vi hade sådana behov och att det tillvägagångssättet oftast ledde till att dessa behov tillfredsställdes. Detta sätt att tänka och handla, fastän i andra former, har vi sedan fortsatt med även som vuxna trots att de grundläggande fysiska behoven för de flesta västerländska människor för länge sedan uppfyllts och att de *själsliga och andliga* behoven kräver helt andra tillvägagångssätt för att tillfredsställas.

Om vi ändå fortsätter att handla som tidigare och så småningom upptäcker, att någon äkta och bestående lyckokänsla inte kan uppnås genom ytterligare tillfredsställelse av de yttre behoven, *ifrågasätter vi inte vårt tänkande* utan fortsätter med att *ha och göra* ännu mera, men med lika nedslående resultat och den inre friden är lika

avlägsen som tidigare. Men det är inte bara våra tidiga erfarenheter som förblindar oss utan hela vår kultur, som hela tiden uppmuntrar oss att tro att *yttre välfärd ger inre tillfredsställelse* och vart vi än vänder oss bekräftas detta sätt att se. Därför är det också mycket få människor som ifrågasätter denna kulturella fostran, som vi alla har utsatts för. En av de mest skadliga konsekvenserna av denna fostran är att den uppmuntrar konkurrenstänkandet och det blir ett evigt tävlande om sådant vi tror ska göra oss lyckliga, som t.ex. berömmelse, framgång, vänner, befördran, makt, uppmärksamhet och pengar. Detta får till följd ett kortsiktigt och inskränkt tänkande och vi bryr oss mycket mindre om världen än vår egen välfärd. Ja, vi tävlar till och med med naturen själv och bekämpar andra arter för att vi lätt och lönsamt ska kunna gagna våra egna intressen.

Världens nuvarande tillstånd kan alltså inte skyllas på brist på pengar eller andra faktorer utan det är enbart symptom på det djupt liggande tankefelet som gör att vi blandar samman fysiska och själsliga eller psykiska behov och tror, att de kan tillfredsställas på samma sätt. Därför försöker vi förändra världen så att den ska passa våra egocentriska syften, men världen är egentligen mycket bra som den är eller skulle ha varit, om inte människan i sitt stora oförstånd orsakat så många och svårläkta revor i den Livets väv, som vår Moder Jord och dess invånare utgör.

Peter Russell anser att kvintessensen av den mänskliga drivkraften är att uppnå ett lyckligare medvetandetillstånd. Det är den grundläggande förutsättningen som vi alla medvetet eller omedvetet fattar våra beslut och handlar utifrån. Felet ligger alltså inte i att vi strävar efter ett lyckligare medvetandetillstånd utan *sättet vi gör det på* och vår kultur har kedjat fast oss vid en *tanke-schablon* – ett värdesystem som säger oss att så snart vi inte är lyckliga *måste vi göra något åt det i den materiella världen*. ”Detta är viruset som har angripit vårt inre. Den störningen styr hela vårt tänkande och förklarar våra missriktade attityder och handlingar. Detta osanna antagande ligger bakom vår omätliga hunger. Därför har vi blivit så beroende av det vi äger och det vi gör.”

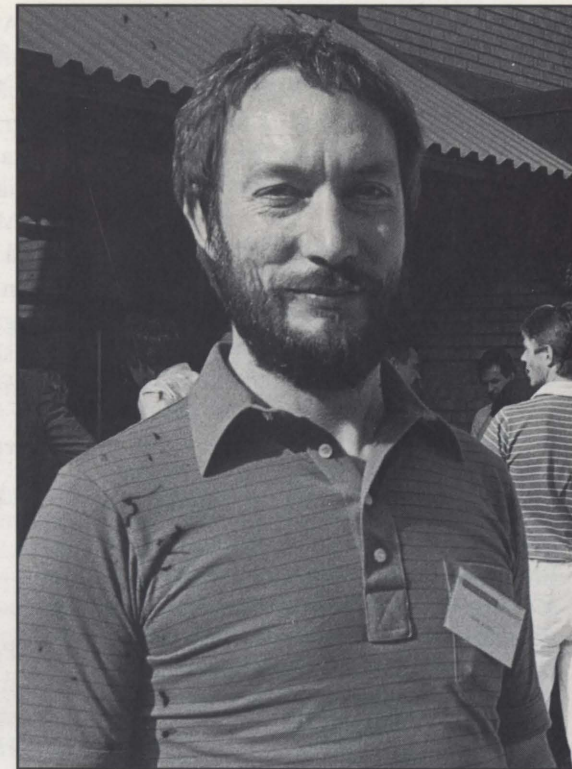
När ordet beroende nämns tänker vi vanligtvis på droger, men även den ”materialistiska tankeschablonens” effekt påminner starkt om en sorts drog för vad det nu än är för drog som utnyttjas, är skälet alltid det att *man vill må bättre*. Och precis som det är med de vanliga drogerna så kräver också

den materiella ”fixen” allt större doser för att den ska få samma effekt. Allra tydligast märks detta, när det gäller beroendet av pengar och för många har själva innehavet av pengar kommit att likställas med livets mening. Det har blivit källan till trygghet, bekräftelse, inflytande och identitet. Egenvärde blir liktydigt med ekonomiskt värde och vi har dragit den felaktiga slutsatsen, att ju mer pengar vi har desto lyckligare blir vi. Oftast är det precis tvärtom för ju större rikedom man har desto större blir också bekymren och oron för att mista denna rikedom.

Kanske kunde världen ganska snabbt förändras till det bättre om vi gjorde oss av med denna tanke-schablon och i stället använde en del av vår energi till att upptäcka att ”djupt i människosjälens finns en obekant kraft som är starkare än alla yttre som omger oss. Kraften är obekant därför att vi har glömt hur den ser ut och vad som krävs för att frigöra den.” H.k.h. prinsen av Wales.

Om resurser satsades på det av Peter Russell föreslagna *inre* Manhattanprojektet, kunde det förhoppningsvis bli en stor bidragande orsak till att många fler människor *vaknade upp* för denna sin hitills i stort sett outnyttjade inre potential. Att denna potential verkligen finns och blir av stor betydelse inte bara för den uppvaknade personen själv utan också för stora delar av mänskligheten, har många sådana uppvaknade personer givit exempel på. En sådan person är Buddha. Någon frågade honom: ”Är du en gud?” ”Nej”, svarade han. ”Är du en ängel?” ”Nej.” ”Ett helgon?” ”Nej.” ”Men vad är du då?” Buddha svarade: ”Jag är vaken.”²⁾

I den buddistiska traditionen används ordet *upplöst* för detta uppvaknade tillstånd. Jag tror att vi västerlänningar tyvärr har en något felaktig uppfattning om vad begreppet upplöst egentligen står för, och det har gjort att vi omgärdat detta begrepp med alltför mycket ”mystiskt tänkande” och på grund av det sett upplysning antingen som något för vanliga människor ouppnåeligt eller något icke existerande eller oviktigt. Men det är varken mystiskt, oviktigt, icke existerande eller för vanliga människor ouppnåeligt. Peter Russell beskriver upplysning så här: ”När man upplever verkligheten sådan den är, utan att den förvanskats av förhoppningar och rädsla, beskrivs tillståndet ofta som upplysthet. Delen ’lyst’

Peter Russell

i ordet upplöst berättar, att det handlar om ljus som plötsligt faller in, där det tidigare varit mörkt. En upplöst ande är en ljusande. Det är anden hos den människan som det har ’gått upp ett ljus för’ och som kan ’se saker i ett nytt ljus’...

Att bli upplöst innebär att själens bördor lyfts bort från den. En upplöst ande dig-nar inte längre under sitt *beroende* utan får vara *fri* (min. kurs) ...

Det är i sin djupaste mening ... *en perspektivförskjutning* (min kurs).

Om vi ska kunna ta steget ur vår kollektiva hypnos – vilket vi måste, om vi ska kunna lösa de kriser som våra invanda tankestrukturer har skapat – måste vi forma om vårt normala medvetandetillstånd till ett mera upplöst.”

Buddha är ett exempel på en sådan upplöst person, men det finns många, många flera som till exempel Jesus, den helige Franciskus, den heliga Teresa, Hildegard av Bingen och Gandhi för att nu nämna några av de mest kända. Några har blivit grundare av nya religioner och andra har haft positivt inflytande på mänskligheten på andra sätt eller skulle ha haft det om inte det de velat förmedla ofta förvanskats eller missförståtts, ja många har t.o.m. blivit dödade på grund av det budskap de haft. Det gemensamma grundläggande budskapet för alla dessa upplysta eller uppvaknade personer är, att de på ett eller annat sätt har talat eller talar om samhörighet och medkänsla³⁾ med allt, att allt är ett, och att allt hör samman. Att som den helige Franciskus

förnöjsamt tacka för broder sol, syster måne, stjärnorna, broder vind, luft och himmel kan då naturligtvis kännas mycket hotande för alla, som drar ekonomisk nytta av vår tankeschablon och det ligger självklart ett mycket starkt ekonomiskt intresse i att vi inte "vaknar".

Innan ett "uppvaknande" är möjligt och *insikten* om samhörighet och helhet kommer, är det oftast nödvändigt att göra sig *fri* från alla fördomar, förutfattade meningar och trosföreställningar vi kommit att omfatta genom den intensiva yttre påverkan vi utsatts för ända från barndomen. När vi gjort oss av med de flesta av dessa "linser", som styr vår uppfattning om världen, har vi chansen att själva erfara eller uppleva enheten med allt, vilket i sin tur kan föra med sig *den förskjutning i perspektiv* som Peter Russell talar om. Det inre Manhattanprojektet skulle alltså sammanfattningsvis kunna sägas gå ut på att hitta modernare och för en västerländskt tänkande människa mera passande vägar till upplysning, uppvaknande eller insikt om alltings enhet än vad de österländska traditionerna föreskriver.

Kanhända kunde det även leda till att många flera än vad som nu är fallet, till exempel våra läkare av själen både inom medicin och kyrka, också blev medvetna om att det vanliga dagsmedvetandet kan transcenderas, det vill säga överskridas. Detta kan vara en både önskvärd och mycket helande process och borde därför inte ses som något negativt som ska sjukdomsförklaras, fördömas och till varje pris genast stoppas, utan i stället bli föremål för intresse, stöd och uppmuntran. För undvikande av olyckliga och kännbara misstag kan det därför ligga i varje själslig läkares intresse att kunna skilja mellan transcendens och psykos.

Avslutningsvis ger jag åter ordet till en företrädare för den indianska traditionen. I denna tradition tycks insikten om enhet med allt vara självklar och detta har uttryckts på många olika sätt. Personligen tilltalas jag mycket av deras sätt att uttrycka sig. Så här tyckte irokesen Leon Shenandoah på FN:s Cry of the Earth-konferens i New York City den 22 november 1993:

"För fredens skull måste vi stå enade, vi mänsklighetens fyra färger. Vi måste avskaffa kärnvapen och konventionella vapen. Vi måste uppfostra fredliga ledare. Vi måste förena världens religioner till en andlig kraft som är tusentals gånger starkare än kärnkraft. Vår kraft är den sammanlagda viljan, hos naturen och hos alla människor, att vara enade till kropp hjärta och sinne i vår strävan efter fred".⁴⁾

1) Abraham Maslow var en amerikansk psykiater (död 1970) som koncentrerade sig på att studera det han kallade "peak experiences" hos självförverkligade och friska människor. Ett "peak experience" kan jämföras med en mystik erfarenhet och Maslow ansåg dessa erfarenheter vara av så stor vikt att de borde underkastas vetenskaplig forskning. Maslow skrev många böcker, men inga av dem finns på svenska. För eventuellt intresserade finns information att hämta på Internet.

2) Denna anekdot återges i boken och har

Houston Smith som upphovsman.

3) Jag föredrar att använda begreppet medkänsla i stället för kärlek, eftersom begreppet kärlek har kommit att användas om företeelser, som inte har det minsta med sann kärlek att göra. Medkänsla = känna med, inte tycka synd om.

4) Detta citat liksom det inledande är hämtat ur "De nordamerikanska indianernas visdom", sammanställd av Steven Mc Fadden.

E-post: kerstin-stina@alfa.telenordia.se

Mera om källan till artikeln

Peter Russells bok "På randen till framtiden", som varit källan till ovanstående artikel, utgavs 1992 på Liber-Hermods utvecklingsbibliotek och har översatts av Ulrika Junker Miranda. Originalens titel är "The white hole in time". Tyvärr fick boken ett ganska trist utseende med en omslagsbild och

illustrationer som lämnar mycket övrigt att önska. Både omslagsbilden och illustrationerna är i och för sig begripliga och instruktiva, men de kunde ha utförts på ett för ögat mera tilltalande sätt. Bokens trista utseende kanske bidrog till att den inte på långt när fick den uppmärksamhet den hade varit värd. Den såldes bara i drygt 1000 exemplar. Nyfikna

och vetgiriga läsare borde emellertid inte ha låtit utseendet missleda sig. Jag tycker, att boken på ett mycket intressant, kunnigt och därtill lättläst sätt berättar om bl.a. människans evolution sedd ur fysisk, biologisk, filosofisk, religiös och psykologisk synvinkel. Den ger en mycket bra helhetsbild och visar på hur alla dessa områden är delar i samma väv.

Tio år tidigare, år 1982, kom samme författares bok "En uppvaknande

värld" ut, och den fick däremot en ganska stor och välförtjänt uppmärksamhet. Jag tycker, att sådana tvärvetenskapliga böcker som "På randen till framtiden" och "En uppvaknande värld" är mycket stimulerande, inspirerande och viktiga bland annat på grund av att de är tillgängliga även för

icke-expert. Därför hyser jag en förhoppning om att "På randen till framtiden" kan få en sorts renässans och hitta många fler läsare. Förlaget har över 2000 exemplar kvar att erbjuda. Kanske är tiden mera mogen för boken nu än den var 1992. Det jag har berört i min artikel är bara en liten bråkdel av allt det intressanta som belyses i boken.

Eftersom jag själv är mycket intresserad av och ägnat mycket tid till att försöka förstå och tolka symbolernas och myternas språk även på andra nivåer än den rent bokstavliga, vill jag slutligen gärna rekommendera Peter Russells tolkning av Johannes uppenbarelse, som går att hitta på sidan 190 i den upplaga av boken som nu finns.

KSC

Han ger röst åt det absoluta

Text och foto: Peter Jansson

I juni besöktes Sverige för första gången av dr Vijai Shankar, som kom hit för att tala om upplysning under tre kvällar på Hålsans hus i Stockholm. Dr Shankar är född i Indien, han har varit bosatt i England och vistas sedan några år i USA.

Tidigare var han verksam som forskare men numera ägnar han sig helt åt att ta emot sökare i sitt anspråkslösa hem i en garagelägenhet i Galveston i Texas. Intresset för det han har att lära ut har ökat och pengar har samlats in för att han ska få ett ashram med bättre möjligheter att ta emot folk.

Dr Shankar förmedlar advaita, den indiska läran att allt är ett (advaita betyder icke två). Han lär inte ut någon meditationsteknik utan nöjer sig med att tala. Han håller satsang, sanskrit för "att mötas i sanning". En satsang med dr Shankar, som under kvällarna i Hålsans hus, består av att han berättar om upplysning och svarar på frågor. Svaren bygger vidare på frågorna så att han steg för steg leder publiken till nya insikter.

Sökaren träffade dr Shankar för en intervju och började med att fråga om vad upplysning innebär.

– Upplysning kan beskrivas på många sätt. Ett är att säga att upplysning är att transcendera, gå bortom, livets alla motsatser. Det finns inte längre några motsatser. De ter sig i stället som olika sidor av samma mynt, som exempelvis gott och ont, natt och dag, svarade dr Shankar och fortsatte:

– Upplysning är också att veta att det varken finns tid eller rum. Den upplyste erfar inte sällhet, han *är* sällhet. Han är allt. Och han tänker inte, för tankeprocessen är avslutad. Han har inga behov. Tankar och handlingar kommer bara när det gäller det som han har att uträtta. Tankar är helvetet. Ett sinne utan tankar är himlen!

Dr Shankar gav också sin förklaring till varför alla gurus säger olika saker om upplysning och anvisar olika vägar dit.

– Det är som om du ser på en växt, inga blad är identiskt lika. På samma sätt är alla ting unika och varje upplyst själ

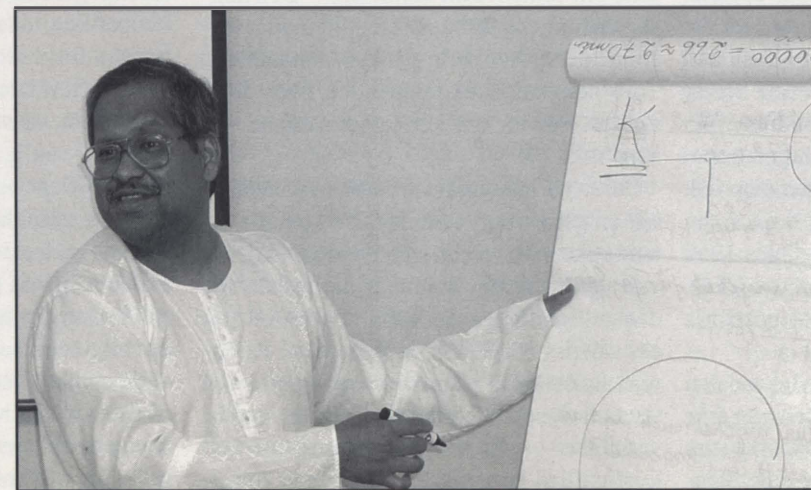
är unik.

Men varför skulle en vanlig människa sträva efter att bli upplyst?

– Det finns inga vanliga människor, bara gudomliga själar som har en mänsklig erfarenhet, förklarade han.

– Om man är nöjd med livet finns det ingen anledning till självrannsakan (self investigation), för då är man redan upplyst! Om man inte är nöjd, om man lider av motsatserna, då är det nödvändigt med självrannsakan för att nå upplysning. Men om man är nöjd med att leva med alla motsatser, är det vackert så!

– Alla människor kommer att nå upplysning i sinom tid. Människan kan liknas vid ett frö som är förutbestämt att bli ett färdigt träd. Så småningom kommer man att vilja slippa ifrån misär och lidande. De som söker upplysning i detta liv har redan

Dr Vijai Shankar undervisar om upplysning och det absoluta.

blivit "färdigkokade" av lidandet i tidigare liv.

Om detta är förutbestämt – har vi människor verkligen en egen fri vilja, eller är den en illusion?

– Det är svårt att förklara relativitetsteorin för en tioåring! För sinnet som uppfattar allt från den materiella sidan har du en fri vilja, och ska välja att göra gott istället för ont. Från det absoluta* synvinkel, som en upplyst ser det, har man ingen fri vilja. Man vet sin vilja först när handlingen är utförd.

På tal om meningen med skapelsen säger dr Shankar att den är en illusion:

– Man kan säga att den är

ett skådespel som skapats för att jaget inte ska ha tråkigt. Det finns en skådespelare och många roller. Jaget spelar alla dessa roller, men är samtidigt publiken som sitter överksam och tittar på pjäsen, utan att delta.

Det är en märklig upplevelse att möta dr Shankar. Han går stödd av sin indisk-engelska kvinnliga vän Kalpna Dave. Det känns som att möta en tom kropp. Men strax fylls kroppen av energi och dr Shankar träder fram. Det är som om han vore avdomnad och sakta kommer till liv. Det blir mer precision i rörelserna, gesterna blir yviga, talet skarpt och humoristiskt. Efter ett par timmars aktivitet verkar han bli trött.

Dr Shankar säger att man måste gå igenom lidande innan man kan bli upplyst. Det berättas också att han själv gick igenom en kris innan han nådde samadhi (uppgående i det absoluta). När han nått dit fick Kalpna Dave under en period ta hand om honom och sköta hans fysiska behov, innan han kom tillbaka till världen.

– Det krävs mycket mod för att bli upplyst, och få nå samadhi. Få kommer tillbaka helt och hållet ur detta tillstånd, sa dr Shankar under sin satsang i Stockholm.

– När du kommer tillbaka ur samadhi vet du inte att du har en förändrad personlighet. Du känner dig lätt. Det är en storartad resa att komma tillbaka, och det tar år att vänja sig vid det.

På vägen tillbaka erfar man hur skapelsen är upp-

byggd. Det är så de indiska siarna har fått den kunskap som finns i den indiska traditionen, berättade dr Shankar.

Det är en mycket annorlunda upplevelse att lyssna till dr Shankar – han är inte som vi andra. Det är uppenbart att ger han ger röst åt det absoluta när han talar. Den som verkligen längtar efter upplysning lär ha goda möjligheter att bli tillfredsställd av att lyssna till honom.

Dr Shankars webbplats har adressen www.ksashram.org. Nästa besök i Sverige blir troligen i september. För information se welcome.to/satsang.

*Med det absoluta avses Brahman, det universella jaget eller det rena medvetandet, livets eviga grund i indisk filosofi.

Kulturens akilleshäl

Av Håkan Blomqvist

1927 får den amerikanske journalisten William Dudley Pelley en religiös upplevelse som förändrar hans liv. Pelley börjar höra inre röster och han startar en tidskrift – Liberation. Rösterna förklarar bland annat att "demon-själar" inkarnerar i en del människor. 1931 berättar Pelleys röster att de värsta demon-själarna inkarnerar i judiska kroppar. Judarna är därför ondskans redskap och en fara för nationen. När Hitler tar makten i Tyskland 1933, bildar Pelley organisationen Silver Shirts (Silverskjortorna) efter föredöme från Hitlers brunskjortor. Pelley stödjer öppet Hitler och startar en våldsam antisemitisk kampanj. 1942 döms Pelley till femton års fängelse för uppvigling. Han frisläpps 1950 och blir därefter en av den moderna UFO-kultens inspiratörer genom sina påstådda kontakter med rymdmänniskor. (1)

18-åriga Muna el-Saada, från Bekaadalen i Libanon, är en kväll 1985 på hemväg från en kamrat. Muna är en strålande skönhet som drömmer om att studera vid det amerikanska universitetet i Beirut. På vägen hem omringas hon av en grupp ungdomar som tillhör hezb-Allah, Gudspartiet. De anklagar henne för slapp klädsel och att inte dölja sitt hår. En av ungdomarna kastar frätande syra i Munas ansikte medan de andra skriker "Allah är störst! Khomeini är vår ledare". Muna vaknar på ett sjukhus med ansiktet helt vanställt av syra. Trots flera operationer kan hennes ansikte inte återställas helt. Munas skönhet är borta och hennes chanser till äktenskap små. (2)

Den unge japanen Chizuo Matsumoto beger sig i mitten av 1980-talet på en resa till Japans stillahavskust. En dag sätter han sig på en strand och börjar meditera. Efter en stund talar en röst inom honom. "Jag har utvalt dig att anföras guds härskaror", säger rös-

ten. Matsumoto blir övertygad om att Harmageddon kommer snart och att endast en gudalik ras kommer att överleva. Matsumoto skall leda denna ras. Efter kallelsen byter han identitet och kallar sig Shoko Asahara. Han anlägger skägg och klär sig i vita kläder. Resultatet av Asaharas kallelse blir sekten Aum Shinri kyo – Den högsta sanningens förbund. Den 20 mars 1995 sprids nervgasen sarin i Tokyos tunnelbana. Tolv personer omkommer och över 5000 skadas. Bakom attacken ligger Asahara och hans sekt. (3)

Dessa tre händelser i tre olika världsdelar har en gemensam nämnare. De kan alla ytterst spåras till en och samma orsak. Jag har valt beteckningen kulturens akilleshäl för denna grundläggande kulturella faktor. Låt oss således börja med en definition: Kulturens akilleshäl är människors tro att inre röster och syner härstammar från en andlig verklighet – en tro som skapar kunskaps- och livsfientliga läror vilka i sin yttersta konsekvens ger upphov till totalitära samhällen.

Ingen av de tre ovan relaterade händelserna hade sannolikt inträffat om inte Pelley, de islamitiska ungdomarna (och förstås ytterst Muhammed) eller Asahara trott på inre röster. Man skulle kunna säga att denna tro var den yttersta orsaken till de tre tragiska händelserna.

Den religiösa problematikens kärna

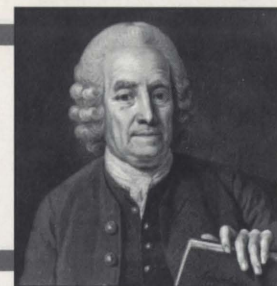
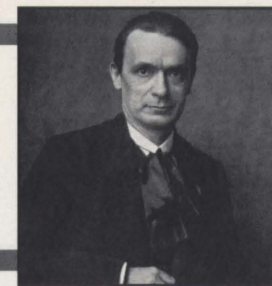
Religionskritik kan bedrivas utifrån skilda utgångspunkter. En vanlig form av kritik är att påvisa de negativa psykologiska, sociala och politiska konsekvenserna av religiösa föreställningar. En annan metod är att utifrån den teoretiska filosofins grunder redo-

visa ologiska och motsägande påståenden i läroerna. Historiskt sett har kanske den naturvetenskapliga kritiken varit den mest omfattande med Galileo och Darwin som förgrundsfigurer.

Det finns dock en form av religionskritik som enligt min mening är den yttersta och mest avgörande för hela den religiösa problematiken, nämligen den religionspsykologiska förklaringen av inre röster och syner. Den förklaringen visar att religiösa upplevelser är misstolkningar som kan åskådliggöras i vanliga psykologiska termer. Med denna förklaring faller alla religiösa, ockulta och nyandliga läror ihop som korthus. Kort och gott skulle man kunna säga att detta är den religiösa problematikens kärna.

När man gör en kunskapssteoretisk analys av religioner, sekter och kulturer finner man alltid att läran ytterst vilar på en persons uppenbarelse. Det vill säga en mystiker har fått "kunskapen" genom inre röster eller syner, i religionspsykologin benämnda auditioner och visioner. Här finner vi grunden för världens alla religiösa och ockulta läror: tron eller övertygelsen att vissa profeter eller mystiker genom sina inre röster och syner erhållit kunskap om en reellt existerande andlig värld. I teologin talar man om uppenbarelsekunskap. Somliga missionerande mystiker har sedan spridit sina läror. Religioner har uppstått enligt det sociologiska schemat kult, sekt, samfund, nationalreligion.

Här kan det vara viktigt att påpeka att detta schema gäller de religioner och sekter vi har källskrifter till, där vi kan få information om religionens ursprung och första tid. Hur "primitiva religioner" och animistiska föreställningar ursprungligen uppstått bland människor kan man endast spekulera om.

Låt oss se på några konkreta exempel ur historien. Klassisk är Paulus omvändelseupplevelse på vägen till Damaskus, skildrad i Apostlagärningarnas nionde kapitel: "Men när han på sin resa närmade sig Damaskus, omgavs han plötsligt av ett bländande ljussken från himlen. Han föll till marken och hörde en röst som sade till honom: 'Saul, Saul, varför förföljer du mig?'" Den inre rösten övertygade Paulus om kristendomens sanning och hans missionsresor blev avgörande för kristendomens spridning.

Islam grundar sig på Muhammads uppenbarelser mellan åren 610 och 632. År 610 får Muhammed en vision av ängeln Gabriel på berget Hira. Ängeln meddelar Muhammed att han skall bli Allahs apostel. Den första uppenbarelsen var huvudsakligen en syn men Muhammed tillhörde egentligen inte den visionära typen. De följande uppenbarelserna hörde han i regel som en inre röst vilken dikterade det som kom att utgöra Koranen. Själv kunde Muhammed varken läsa eller skriva utan lät andra nedteckna uppenbarelserna.

Emanuel Swedenborg (1688–1772) var under tidigare delen av 1700-talet en känd och uppskattad naturvetenskapsman i Sverige. En religiös kris 1743–44 ledde till en uppenbarelse våren 1745. Swedenborg befann sig i London. Efter en sen middag känner han en underlig "skumhet för ögonen" och ser plötsligt golvet täckt av ormar och grodor. Senare på sitt rum får han syn på en man som säger sig vara "Herren Gud, världens skapare och återlösare". Han ger Swedenborg uppgiften att förklara bibelns andliga innehåll för människorna. Efter denna uppenbarelse upplever Swedenborg otaliga syner och röster vilka resulterar i en omfattande litterär produktion. För sin vän, riksbankskamreren Carl Robsahm, uttrycker sig Swedenborg så här: "Dagligen öppnade Herren sedan rätt ofta mina lekamliga ögon, så att jag mitt på dagen kunde se in i det andra livet och under muntraste vakenhet tala med änglar och andar." (4) Swedenborgs lära resulterar så småningom i en internationell religiös rörelse.

En modern andeskådare är antroposofins grundare Rudolf Steiner (1861–1925). Under nattens timmar upplevde han märkliga visioner och intuitioner. Dessa blev grunden

för den antroposofiska lärobyggnaden framställd i mängder av böcker och föredrag. I noggranna anvisningar ger Steiner råd hur alla kan utbilda sig till andeskådare. I boken "Hur uppnår man kunskap om de högre världarna" beskrivs hur lärjungen genom studier och meditation kan få kontakt med andliga väsen: "För lärjungen uppenbaras så småningom sanningar från den andliga världen. Han hör denna värld tala till sig. Alla högre sanningar ernås genom sådant 'inre tal' ". (5) För antroposofen blir de röster och syner, som Steiner förmedlade, till andevetenskap. Detta är ett försök att sätta vetenskaplig stämpel på visionära fantasier.

Listan skulle kunna fortsättas med tusentals exempel. I själva verket skulle den inkludera samtliga religionsstiftare och kultledare. Det går också att finna otaliga exempel ur den folkliga religiositeten så som den framträder i den religiösa samfundspressen och i new age-publikationer. Jag tar ett exempel i högen för att belysa det hela.

Gruvarbetaren Kjell-Ove Svensson blev frälst i maj 1982. Han arbetade i Sten-jäckgruvan i norra Sverige. En dag känner han sig mycket trött och avbryter arbetet för att vila en stund. Då ser han Jesus framför sig och samtidigt hörs en ljuvlig sång. "Är det du?" frågar Kjell-Ove. "Var inte rädd", svarar Jesus. Sedan den upplevelsen har Kjell-Ove varit kristen. Efter Jesusvisionen släppte också Kjell-Oves begär efter snus. Han hade snusat i elva år. (6)

Religionen som kunskapsfråga

I det föregående har jag visat att alla religioner, sekter och kulturer ytterst vilar på en eller flera personers inre röster och syner. Det innebär att tolkningen av dessa visioner och auditioner är den springande punkten i hela den religiösa sanningsproblematiken. Det finns ett stort antal psykologer och religionsforskare som kritiskt granskat frågan om inre röster och syner.

År 1900 publicerades en av psykologens klassiker, "From India to the planet Mars", av den schweiziske psykologen Theodore Flournoy. Under fem års tid studerade han mediet Catherine Muller som i boken går under pseudonymen Helene Smith. Catherine Muller påstod att hon i tidigare liv varit Marie Antoinette och en hinduisk prinsessa.

Genom henne talade andar som Victor Hugo och 1700-talsbedragaren Cagliostro. Mer spektakulära var Catherines utomkroppsliga resor till Mars och att hon talade och skrev "marsianska". Marsianerna beskrevs som nittio centimeter långa med huvuden dubbel så breda som höga.

Flournoys kritiska studie av Catherine Muller visade att hennes marsianska var en form av franskt tungomålstalande och att berättelserna om Mars kunde förklaras som fantasifulle kombinationer av glömda minnen (kryptomnesi). När Flournoy konfronterade Catherine med sin förklaring av hennes marsianska visioner, avfärdade hon kritiken med att ingen forskare varit på Mars och kunnat kontrollera hennes påståenden. (7) Idag har rymdsonder varit på Mars och vi kan konstatera att Catherine Mullers resor var enbart fantasier.

I bokens sista kapitel försvarar Flournoy sin kritiska, vetenskapliga metod med följande tankvärda ord: "Då är det bättre att följa mitt råd – i det uppenbara intresset för vetenskapens utveckling, inom ett område där vidskepelse alltid härjar fritt. Det är bättre att fela genom alltför stor försiktighet och strikt metod än att utsätta sig för risken av bedrägliga misstag. Det är bättre att för tillfället missa något intressant faktum, än att öppna dörren till fantasins galenskaper genom att släppa på den nödvändiga försiktigheten." (8)

Dr Reima Kampman arbetade under 1970-talet som överläkare vid psykiatriska avdelningen på Uleåborgs sjukhus i Finland. Där utförde han experiment i syfte att studera hur vanliga hypnotiskt framkallade sidopersonligheter är inom en normalbefolkning. Genom hypnotiska suggestioner förde han försökspersonerna tillbaka till förfluten tid – även före födelsen. De berättade fantasifulle historier om sina tidigare liv. Det intressanta var att dr Kampman kontrollerade uppgifterna för att se om de stämde med verkligheten. I de fall där fakta kunde kontrolleras visade det sig att personen inte funnits i verkligheten.

Vid ett tillfälle gav en kvinna under hypnos mycket exakta uppgifter om hur hon, 5 år gammal, dött under ett flyganfall mot Helsingfors 1939. Hon uppgav namn, adress och exakt dag. En kontroll visade att det aldrig

funntits någon sådan flicka. Genom hypnosen lyckades dr Kampman spåra källan till berättelsen. Det var en roman som man lyckades hitta och där fanns berättelsen om flickan. Dr Kampman menar att kvinnan skapade en sidopersonlighet av vad hon läst i en roman, en sidopersonlighet som genom fantasi blev ett tidigare liv. Något stöd för reinkarnation gav inte experimenten. (9)

Ett intressant experiment som belyser realitetsfrågan i inre syner och röster utfördes av den amerikanske psykologen Ronald K. Siegel. Han gjorde medvetandeutvidgningsförsök tillsammans med den kontroversielle forskaren dr John Lilly. Genom att sänka ner sig i en tank med vatten och samtidigt ta LSD hade Lilly påstått sig få telepatiskt kontakt med utomjordingar.

Ronald K. Siegel lät sig också nedsänkas i tanken. Han såg först pulserande ljus och geometriska mönster. Sedan tycktes han sväva ovanför sin kropp. I detta medvetandetilstånd mötte han en buddhagestalt. Efter experimentet jämförde Lilly och Siegel sina erfarenheter. Siegel skriver: "... jag visste att både erfarenheterna var produkter av samma hjärnmekanism. De var helt enkelt lagrade visuella bilder bestående av minnen och fantasier vilka hade projicerats i medvetandet. Isolationstanken hade fått mig att se dessa bilder. Lilly, å andra sidan, vägrade acceptera denna tolkning. Hans tro att hans ET-varelser var verkliga gick inte att rubba. Han inte bara trodde på deras faktiska existens utan tillät dem också att kontrollera en stor del av sitt vardagliga tänkande utanför isolationstanken...". (10)

Den enligt min mening bästa och mest heläckande psykologiska förklaringen till inre röster och syner har presenteras av den svenska religionspsykologen Hjalmar Sundén. Han har gett den namnet reproduktions-teorin. Den säger i korthet att i vissa medvetandetilstånd kan en mystiker, men även vanliga människor, omsätta vad de läst, hört, sett eller tror på i inre skådande. (11) Det blir som att se en film från sitt eget inre. Mystikern tar sina visioner och röster för verklighet, meddelanden från en andevärld eller ett gudomligt väsen. I själva verket rör det sig om den egna föreställningsvärlden reproducerad i inre bilder eller röster.

En mystiker som mycket tydligt faller

inom ramen för reproduktionsteorin är, enligt Sundén, antroposofins grundare Rudolf Steiner. I sin bok "Rudolf Steiner. En bok om antroposofin" från 1962 visar Sundén att den antroposofiska läran inte håller för en kritisk granskning och att Steiners visioner och auditioner kan förklaras med reproduktionsteorin: "Steiner... hade reducerat sin sömn till ett minimum, och under nattens timmar, då han enligt teorin hade tillgång till andevärlden, reproducerade han i partiell sömn sina ockulta lektyrer bildmässigt eller upplevde oerhörda synteser, som hans omfattande vetenskapliga och kulturhistoriska beläsenhet tillät honom utbilda." (12)

Sundén visar att, trots Steiners enorma produktion, något egentligt nytt inte kom från hans penna med ett enda bisarrt undantag, Buddhas förflyttning till Mars 1604 för att avvärja ett krig bland marsianerna. Vad Steiner skådade var egendomliga synteser av vad han själv läst i böcker som fanns tillgängliga för vem som helst.

Åtskilliga psykologer och religionsforskare har kartlagt de situationer och omständigheter som försätter människor i medvetenhetstillstånd i vilka de ser och hör väsen som tycks verkliga men är överkliga. Det kan vara personliga kriser, stress, sömnbrist, meditativa övningar, droger m.m. Man har också kartlagt hur mystikernas sociokulturella bakgrund avspeglar sig i upplevelserna. I ett flertal böcker har den engelske författaren Hilary Evans studerat problemet ingående med ett mycket stort faktaunderlag som grund. (13)

Evans berör också tragedin att miljoner människor bokstavligen tror på inre röster och syner. Han skriver: "Idealet vore onekligen att varje vittne skulle vara tillräckligt balanserad för att se visionen som den illusion den är. Men vi får inte räkna med att han är redo för det vid händelsen, eller någonsin senare, och vi måste alltid vara beredda på att han aldrig kommer att acceptera sanningen. (14)

Religionsvetenskap och intellektuell ärlighet

Något som ständigt förvånat mig är bristen på logik och den intellektuella örligheten hos många religionspsykologer och teolo-

ger när det gäller frågan om inre röster och syner. Istället för forskare framstår de ofta som inskränkta apologeter som med befängda resonemang gör allt för att försvara religionens sanningsanspråk. När det gäller religionspsykologer kan en av anledningarna vara att religionspsykologin i Sverige är knuten till teologin medan den i andra länder varit en del av psykologiämnet. I Sverige har man alltså blivit präst samtidigt som religionspsykolog.

Den här problematiken diskuterar religionspsykologen Örjan Björkhem i sin bok "Människan och verkligheten. Om mystiker i dagens Sverige". "Religionspsykologerna är ofta ute för att göra någon sorts 'städning' bland religionerna i hoppet att med hjälp av 'objektiva' kriterier kunna 'bevisa' den egna religionen." (15) Antoon Geels är docent i religionshistoria och religionspsykologi vid Lunds universitet. Han framhåller att "de visionära upplevelsernas sanning i yttersta mening är så vitt jag förstår en trosfråga". (16) Denna slutsats drar han trots påpekandet att innehållet i uppenbarelserna är kulturellt betingat. I katolska länder är t.ex. möten med jungfru Maria mycket vanligare än i protestantiska länder.

Verkligt absurda och ovetenskapliga för-svar för religiösa uppenbarelser levererar Owe Wikström, präst och professor i religionspsykologi i Uppsala. I en intervju i Svenska Kyrkans tidning kommer han med den vanliga invändningen att det inte går att avgöra sanningshalten i religiösa läror. Som försvar för inre röster och syner säger Wikström: "Om upplevelsen är en kemisk effekt i hjärnan kan vår Herre naturligtvis skapa grunden för den... drömmarna kan ju ändå vara sända av Gud." (17) Med dylika resonemang kan man legitimera vilka religiösa galenskaper som helst. Wikströms uttalande är rena intellektuella självmordet, ljusår från kritisk vetenskap.

Ett ytterligare exempel på intellektuell oärlighet och inskränkt apologetik är teologidocenten Gunnar Hillerdal. Han har i många år samlat uppgifter om människors religiösa syner och röster och skrivit flera böcker i ämnet. Hillerdal för mycket ingående resonemang om tolkningsfrågan när det gäller visioner och auditioner. Han menar att det går att avgöra vad som är äkta visioner:

"...de äkta visionerna som regel är centralt förankrade i Bibelns och Nya testamentets föreställningsvärld, där den handlande Guden och Jesus Kristus står i centrum... Rader av påstådda gudsuppenbarelser saknar detta enkla kriterium..." (18) Med andra ord säger Hillerdal att kristna visioner är äkta. Alla andra är hallucinationer. Här har den intellektuella moralen kastats på skräphögen och subjektivismen triumferat.

Även bland bildade och kulturpersonligheter tycks det vara vanligt att tillskriva inre röster och syner realitet. "Vision och verklighet" är titeln på en artikel av den gamle filosofen fil.dr Alf Ahlberg där han ger ett kulturhistoriskt perspektiv på problematiken. Ahlberg, som var kristen, avslutar sin artikel med följande ord: "...mystikernas visioner måste tas på allvar och de ger oss kunskaper om verkligheten som inte är åtkomliga för vetenskapen i gängse mening." (19)

Ateist eller agnostiker

Mot bakgrund av tidigare resonemang kan det vara lämpligt att sammanfatta min kritik av tron på inre syner och röster.

1. Visioner och auditioner kan förklaras som naturliga om än ovanliga psykologiska förlopp. Innehållet bestäms av mystikernas kulturella referensram (reproduktionsteorin).
2. De religiösa föreställningar (religioner, sekter) som skapats utifrån visioner och auditioner är alla motsägande och utesluter varandra. Den logiska slutsatsen blir därför att samtliga är felaktiga och grundade på fantasier.
3. I de fall där vetenskapen kunnat kontrollera mystikers utsagor (t.ex. om liv på andra planeter) har de visat sig felaktiga. En rimlig slutledning är då att även övriga utsagor är felaktiga.
4. Visioner och auditioner går att skapa under kontrollerade betingelser (Siegel). De kräver inget "gudomligt ingripande", endast psykologisk kännedom. Tron att gudar, andar, rydmdämniskor m.m. ligger bakom uppenbarelserna är en kulturellt betingad psykologisk misstolkning.

En mycket viktig följd av ovanstående punkter är att de löser den gamla tvistefrågan – ateist eller agnostiker. En ateist avfärdar all religion, mystik och metafysik som

grundlös och vetenskapligt ohållbar. En agnostiker menar att den religiösa frågan inte kan lösas. Vi kan inte veta om gud(ar) finns eller ej. Med det resonemang jag fört faller det agnostiska argumentet av det enkla skälet att religionen inte blir en trosfråga utan en kunskapsfråga. När religionens kunskapsgrund, visioner/auditioner, visar sig ohållbara, faller också det agnostiska argumentet. Här tycks många sekulära humanister och skeptiker vara osäkra och otydliga. Till och med Bertrand Russell var tveksam vilket ben han skulle stå på i frågan ateism/agnosticism. "Jag borde beskriva mig som agnostiker, därför att jag inte kan finna några avgörande argument med vilka man kan bevisa att det inte finns någon gud", skriver Russell. (20)

Att man inte kan avgöra religionens sanningsfråga är ett vanligt påstående även inom den moderna humaniströrelsen. Alfred Hobson och Neil Jenkins skriver i "Modern humanism" att frågan om guds existens måste lämnas öppen eftersom vi inte med vetenskapens hjälp kan ge ett säkert svar: "...sanningshalten i gudomliga uppenbarelser går inte att testa med vetenskapliga metoder." (21) Jag anser alltså detta vara en felaktig ståndpunkt. Med religionspsykologins hjälp kan frågan om gudomliga uppenbarelser avgöras, åtminstone med samma grad av sannolikhet som all annan empirisk vetenskap.

Skeptikerrörelsen intar officiellt en neutral hållning till vad man bedömer som icke-empiriska, religiösa trosfrågor. Det finns inskrivet i stadgarna för den svenska föreningen Vetenskap och folkbildning. Sven Ove Hansson, föreningens grundare, förklarar i en intervju att han själv inte är religiös men hyser "stor respekt för den sorts tro som grundar sig på inre upplevelse och egen övertygelse...". (22) Den inställningen står i skarp kontrast till Sven Ove Hanssons utmärkta bok "Vetenskap och ovetenskap", där han försvarar den yttre kunskapsvägen (vetenskapens metod) och kritiserar den inre kunskapsvägen som "godtar inre uppenbarelser som kännemärken för vad som är sant om yttervärlden". (23)

Det verkar som om många inom både humanist- och skeptikerrörelsen godtagit religionen på dess egna villkor, det vill säga att religionen är enbart en trosfråga. Men sett

ur vetenskaplig synpunkt är religionen en kunskapsfråga, inte en trosfråga. Genom att vara otydlig på denna punkt legitimerar både humanist- och skeptikerrörelsen den religiösa maktapparaten. Man håller dörren på glänt istället för att klart och entydigt stänga den. Mycket konkret innebär det att om någon påstår sig få budskap från Ashtar från Venus så svarar man undvikande att – du kanske har rätt, det går inte att avgöra. I själva verket går frågan att avgöra med religionspsykologin som vetenskaplig kunskapsgrund.

En religionsbefriad kultur

Beteckningen kulturens akilleshäla för tron på inre röster och syners verklighet kan kanske för många synas alltför stark eller omotiverad. Men om vi tittar på den politiska och kulturella situationen i världen så står det klart att oerhört många problem har sin rot i denna tro. Det är uppenbart i länder som Afganistan, Iran och Saudi-Arabien. Utan religionens destruktiva inverkan skulle konflikterna i Mellanöstern, Irland, Serbien, Bosnien m.fl. länder inte vara så svåra att lösa. Ingen skulle anse sig ha gud eller "makterna" på sin sida. Till denna politiska dimension kommer sedan den mänskliga. Det ofantliga personliga lidande som religionen orsakar är omätbart.

Här skriver jag naturligtvis också utifrån egen erfarenhet och bakgrund. I korta drag är min bakgrund denna. Från mitt föräldrahem fick jag en världsbild som var en kombination av antroposofi, teosofi, spiritism och tefatstro. Vår husläkare var en antroposofisk mystiker som läste mina auror och gav råd om min andliga utveckling. 18 år gammal hamnade jag i en tefatssekt, Intergalaktiska Federationen, där vi arbetade utifrån budskap från "rymdbröderna". Tre år senare började jag meditera regelbundet och blev medlem i Antroposofiska sällskapet. Jag upplevde med tiden en mängd inre röster och syner och 1975 fick jag en kallelse att starta en antroposofisk, kristen orden, Mikaelorden. Efter att ha övergivit antroposofin hamnade jag 1981 i en antise-mitisk teosofisk sekt med kopplingar till svensk extremhöger. Fanatismen i sekten fick mig till slut, 1986, att hoppa av och ifrågasätta all religion, mystik och metafysik.

Resultatet blev medlemsskap i Human-Etiska Förbundet 1988.

När jag idag ser tillbaka blir slutsatsen att jag troligen aldrig behövt göra dessa erfarenheter om någon tidigt förklarat för mig att inre röster och syner är fantasier och kan förklaras i vetenskapliga, psykologiska termer. Jag hade besparats år av skam, skuld, depressioner, ångest och grubblande över fiktiva problem och föreställningar utan grund. I det perspektivet kan jag instämma med Robert G. Ingersoll att den sekulära humanismen är en befrielsefilosofi. Ingersoll skriver: "När jag övertygades om att universum är naturligt (natural), att alla spöken och gudar är myter, så översköldes min hjärna, min själ, varje blodsdroppe av känslan och glädjen av frihet. Mina fängelseväggar vittrade sönder och föll samman...Jag var fri, fri att tänka, att uttrycka mina tankar, fri att söka egna ideal... fri att undersöka, spekulera, drömma och hoppas, fri att bedöma och bestämma själv." (24) Kanske är det svårt för den som inte själv vuxit upp i trångsynt religiositet eller sekter att förstå och sätta sig in i denna befrielsekänsla. För mig är dock Ingersolls ord mycket påtagliga.

I ett globalt perspektiv kan det synas närmast hopplöst att komma tillrätta med denna tro på inre röster och syner som jag valt att kalla kulturens akilleshäla. Det finns en djup tragik i hela frågan som lätt får en humanist att "vantrivas i kulturen", för att använda Freuds term, detta att dagligen konfronteras med en kultur fjättrad vid kunskaps- och livsfientliga religiösa föreställningar. Ändå räknar jag mig som en

envis optimist. Övermänniskoideal leder vilse och skapar förtryck och barbari. Med människoideal – humanism – finns en realistisk möjlighet att förändra livsvillkoren och skapa en bättre tillvaro för oss människor på detta lilla stoftkorn i universum som är vårt hem.

Efter allt allvar kan jag avslutningsvis inte låta bli att påpeka att kulturens akilleshäla också kan rymma en humoristisk sida och att inre röster undantagsvis faktiskt kan säga sanningen. Under det tidiga 60-talet skapade den amerikanske flygvapenpiloten John Presmont sekten Kerista. (25) Han fick kallelsen medan han läste Koranen och rökte hasch. En inre röst uppmanade honom att skapa nästa världsreligion.

– Varför just jag? frågade Presmont.

– Därför att du är så lättlurad, svarade röstten.

Noter

1. James Ridgeway: Blood in the face. The Ku Klux Klan, Aryan Nations, nazi skinheads, and the rise of a new white culture. Thounder's Mouth Press, New York, 1990, s. 44-46.
2. Amir Taheri: Helig terror. Den initierade historien om islamisk terrorism. Tempus Nya Förlags AB, Malmö, 1988, s. 11-12.
3. David E. Kaplan & Andrew Marshall: Sekten vid världens ände. Albert Bonniers Förlag, Stockholm, 1997, s. 21.
4. Lars Bergqvist: Swedenborgs drömbok. Glädjen och det stora kvalet. Norstedts, Stockholm, 1988, s. 61-62.
5. Rudolf Steiner: Hur uppnår man kunskap om de högre världarna. Stockholm, 1977, s. 36.
6. Kjell-Ove blev frälst i gruvan. Dagen, 28 april, 1989.
7. Théodore Flournoy: From India to the planet Mars. Princeton University Press, New Jersey, 1994

(orig. 1900), s. 167.

8. Ibid. S. 268.

9. Reima Kampman på Sverigebesök. Sökaren, nr. 6, 1976, s. 4-5.

10. Ronald K. Siegel: Long day's journey into fright. Omni, dec. 1988, s. 90.

11. Hjalmar Sundén: Religionspsykologi. Proprius Förlag, Stockholm, 1974, s. 54.

12. Hjalmar Sundén. Rudolf Steiner. En bok om antroposofin. Diakonistytrelsens Bokförlag, Stockholm, 1962, s. 180.

13. Se Hilary Evans: Visions, apparitions, alien visitors, 1984, samt Gods, spirits, cosmic guardians, 1987.

14. Hilary Evans: Gods, spirits, cosmic guardians. The Aquarian Press, 1987, s. 265.

15. Örjan Björkhem: Människan och verkligheten. Om mystiker i dagens Sverige. Zindermans, 1978, s. 46-47.

16. Magnus Brohult: Mystiken trivialiserad. Svenska dagbladet, 25 mars 1991.

17. Brita Lundström: Han förenar fromhet med religionspsykologi. Svenska Kyrkans tidning, nr. 25&26, 22 juni 1989.

18. Gunnar Hillerdal: Så ger sig Gud tillkänna. Om gudsuppenbarelser i vår tid. Proprius, Stockholm, 1988, s. 166-167.

19. Alf Ahlberg: Vision och verklighet. Sökaren, nr. 7, 1990, s. 9.

20. Bertrand Russell on god and religion. Edited by Al Seckel. Prometheus Books, Buffalo, N.Y. 1986, s.85.

21. Alfred Hobson, Neil Jenkins: Modern humanism. Dene Books, Newcastle upon Tyne, 1989, s. 14, 50.

22. Sven Magnusson: Försvar för den vetenskapliga kunskapsvägen. Intervju med Sven Ove Hansson. Sökaren, nr. 2, 1984, s.16.

23. Sven Ove Hansson: Vetenskap och ovetenskap. Om kunskapens hantverk och fuskverk. 2. Uppl. Tidens Förlag, Stockholm, 1995, s. 21-24.

24. Frederick Edwords: What is humanism? Internetartikel: www.jcn.com/humanism.html

25. Robert Anton Wilson: Sex and drugs. A journey beyond limits. Mayflower, Herts, England, 1975, s. 46.

vägen ut ur detta jordiska livsfält.

Det finns en introduktionskurs i rosenkorsets gnostiska filosofi, som går att beställa genom att sätta in 100:- på pg 6386275-9.

För ytterligare information ring eller skriv till

Vårt liv är som en labyrint i vilken människan förrärr sig allt djupare genom sina egocentriska tankar, sin vilja och sitt handlande. Genom lagen om orsak och verkan skapar miljarder människor denna labyrint av livs-

illusioner och misstag ur vilken vi inte längre på egen hand kan finna någon utväg.

Inte förrän vi stannar upp och vänder oss bort från det meningslösa i de självcentrerade livsperspektiven kan det djupt inom oss åter utvecklas en befriande möjlighet. En latent andlig kärna skall då visa oss den befriande

LECTORIUM ROSICRUCIANUM
Det Gyllene Rosenkorsets Internationella Skola
EDSHULTS SÄTERI – 575 93 EKSJÖ – Tel 0381-450 40
www.lectoriumrosicrucianum.org

Healern gav mig ingen bot

En dag i början av sommaren tröttnade jag på att gå på gång behöva gå till naprapaten för att behandla de ryggbesvär jag haft en tid. Nu skulle jag prova en healer!

Jag bokade tid hos Ray Brown, en engelsk före detta byggnadsarbetare som kommer till Sverige några dagar varje månad. Han uppges arbeta så att han går i trans och låter sin kropp tas över av healern Paulus, en ande som ska ha varit läkare i romersk tjänst för 2000 år sedan. Den vanligaste behandlingen är enligt uppgift att han på andlig väg gör en operation inne i kroppen. Han flyttar på nerver som ligger i kläm och orsakar ryggproblem och ishias. Men han uppges också bota bland annat låsta ryggkotor, stela skuldror, ledinflammation, reumatism, hjärtsjukdomar, MS och symptom av kvicksilverförgiftning.

Healingen bestod av att han klämde på kroppen lite här och där så senor och muskler flyttades ordentligt i sidled fram och tillbaka. Efteråt förklarade han att han flyttat några nerver, och gav ett par minuters handpåläggning.

Tyvärr kände jag ingen förbättring efteråt. Jag var med när flera personer fick healing och behandlingarna verkade likadana. För att komplettera mina egna intryck frågade jag ut ett halvt dussin av dem som besökte Ray Brown/Paulus. De var visserligen inte tillräckligt många för att utgöra ett statistiskt rättvisande underlag, men kunde ge mig en bild av vad några andra upplevt. Fyra sa att de inte hade blivit friskare. Bland dem fanns besvär som diskbräck och kvicksilverförgiftning. Två sa att de blivit friska. Den ena hade haft en muskelinflammation efter en bilolycka, den andre Bechterows sjukdom, en inflammation som periodvis läker ut.

Text och foto: Peter Jansson

Vad kommer att hända?

Inget är så svårt att sia om som framtiden. Men eftersom jag gått och blivit medial, vill jag delge läsarna mina klara intuitioner om vad som kommer att hända år 2000.

Januari

Det är alltför tråkigt att vara buddhistmunk, säger Dalai Lama i ett uttalande för Time Magazine på nyårsdagen och tillägger att han gärna skulle slå klackarna i taket, om det bara gick för sig.

Februari

Det hade varit mycket roligare att vara kung i Norge, säger Karl XVI Gustaf buttert till media efter ett svenskt skidfiasko.

Mars

Fidel Castro blir frälst och utnämns till biskop i Havanna. "Jag har nått vägs slut", menar han.

April

Kungliga Vetenskapsakademien förklarar att dess uttalande nyligen att de flygande tefaten är verkliga, var avsett som ett aprilskämt. "Får man inte skoja?" frågar akademins preses.

Maj

Ulf Ekman lämnar Livets Ord och blir barfotapredikant efter en uppenbarelse från Gud. "Mot himlaporten!" står det på en banderoll han bär.

Juni

Ärkebiskop K G Hammar förklarar att han tror på reinkarnation. "Jag var den heliga Birgitta i ett tidigare liv!"

Juli

Per Frisk utnämns till ledare för mumsafolket. "Allt som är gött är rätt föda", säger Per i en policyförklaring.

Augusti

Spriten är en gudadryck! utropar Gudrun Schyman uppspelt under en kräftsiva med partivänner.

September

Sture Johansson bryter med sin guide Ambres. "Han pratar ju rappakalja", säger Sture.

Oktober

Till mångas förfäran visar det sig att orden "Buddha är upplyst" finns inkodade på flera ställen i Bibeln. Stanley Sjöberg blir först bland kristna i Sverige att gå över till buddhismen.

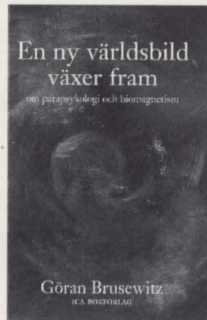
November

Sven Ove Hansson rapporterar entusiastiskt att han börjat ta emot meddelanden från sin guide Lucidor i andevärlden. "Det här är verklig vetenskap", förklarar han för förbluffade tidigare meningsfränder.

December

Jesus kommer ... och ber om asyl på jorden. Det beviljas under förutsättning att han inte uttalar sig i religiösa frågor.

SM

Ny syn på världen

En ny världsbild växer fram. Författare: Göran Brusewitz. ICA-förlaget 1999.

Man kan nog säga att det är en betydelsefull händelse inom psykisk forskning när en ny, omfångsrik bok som behandlar parapsykologi och närliggande ämnen, kommer ut i Sverige. Under nittonhundratalet har bara en handfull sådana böcker skrivits av svenska författare. Ungefär lika många parapsykologiska översikter har under samma tid översatts till svenska. Detta torde visa att seriös parapsykologi inte är ett ämne med stor läsekrets i Norden. Det faktum att den nu utgivna boken publiceras av ICA:s förlag, kan mycket väl innebära att nya intresserade nås. Är så fallet, kan även det ses som betydelsefullt.

Fyra framstående forskare har skrivit förord till boken och därmed på sätt och vis legitimerat den. Visserligen säger professor Martin Johnson i sitt förord att författaren borde ha varit mer kritisk i sin framställning, och jag håller med om det, eftersom det är ett synnerligen kontroversiellt ämne som dryftas, men i så fall hade vi fått ett annat slags arbete än det som nu föreligger, vilket inte hade andats samma optimism inför framtiden och då hade väl boken inte passat in i ICA:s utgivningsplan med den breda allmänheten som målgrupp.

Martin Johnson pekar alltså indirekt på bokens största svaghet, den att författaren inte är forskarutbildad och inte har den vetenskapliga bakgrund och erfarenhet som fordras för att inträngande beskriva och analysera de parapsykologiska fenomenen. Men kritik för bristande vetenskaplighet skjuter litet vid sidan

av målet. Göran Brusewitz har nämligen inte haft till syfte att vetenskapligt studera parafenomen, och han säger detta uttryckligen i sitt förord.

Som boktiteln "En ny världsbild växer fram" anger, redogör författaren för vissa av forskningens utmärker och uppmärksammar områden där vetenskapsmännen ännu inte haft de resurser som fordras för att tillfredsställande kunna kartlägga, systematisera, hypotesera och teoripröva faktiska, ibland kanske chimära, företeelser.

Boken har likväl stora förtjänster och Martin Johnson framhåller också ett par av dem. Jag skall återkomma till detta och fortsätter nu med att se på de övriga tre förorden.

Universitetslektor Jens Tellefsen, forskare i fysik, är den som kanske skriver mest uppskattande om boken. Han pekar bland annat på dessa "pseudoskeptiker" som utan att ha satt sig in i vad de uttalar sig om, fördömer parapsykologisk forskning på ett högst ovetenskapligt och osunt sätt. Pseudoskeptikernas ståndpunkter emanerar ur "djupa fördomar, ignorans, okunskap ... rädsla för det okända", enligt Tellefsen, och jag kan inte säga annat än att i de flesta fall jag stött på, så har han helt rätt.

Docent Olle Johansson vid Karolinska Institutet skriver det rappaste och intressantaste förordet. Han påtalar hur okunighetens slöja dyker upp i många vetenskapliga sammanhang och hur exempelvis medicinprofessorer gjort de mest horribla uttalanden om modern, framtidsytande forskning inom läkekonstens discipliner, uttalanden som de sedan fått äta upp.

Den sista av förordsskrivarna är docent Adrian Parker vid universitetet i Göteborg, en genuin och mycket duktig forskare inom psykologi och parapsykologi. Han ser Brusewitz' bok just som en aptitretare och ett försök till inlägg i debatten om avantgardeforskning. Det är nog närmast så man skall se boken.

Därmed går jag över till att något kommentera det Brusewitz skrivit. Först skall väl påpekas att han författat sitt ar-

bete på fritid och hållit på hela 1990-talet. Till professionen är han socionom och har jobbat bland annat som programmerare.

Titeln "En ny världsbild växer fram" med undertiteln "Om parapsykologi och biomagnetism" är i hög grad adekvat. Vid sidan om parapsykologi tas upp t.ex. medvetandeforskning, nära döden-upplevelser, elöverkänslighet, akupunktur, biomagnetism, slagruta, jordstrålning, kirlianfotografering och fantomeffekt. Eftersom jag inte är tillräckligt kunnig inom dessa "kringområden", så koncentrerar jag mig i det följande på parapsykologin, som tar upp den andra av bokens tre delar.

Göran Brusewitz redogör bland annat för parapsykologins drygt hundraåriga historia. Haakon Forwalds banbrytande PK-experiment borde ha nämnts, särskilt som denne samarbetade med professorerna L.A. Pratt och R.A. McConnell och uppmärksammades av J.B. Rhine, professor vid Duke University. Forwald fann den så kallade U-effekten, att i en på förhand bestämd försöksserie tenderar träffarna att bli fler i början och i slutet av serien än i mitten av den.

Brusewitz tar också upp personlighetens betydelse för parafenomenen. Vissa försöksledare och försökspersoner lyckas bättre än andra. Tron tycks spela in. Skeptiker, som kallas getter, får sämre resultat än troende, benämnda får. Den så kallade försöksledareffekten är i sammanhanget högtintressant.

Till detta resonemang knyts betydelsen av medvetandetillståndet hos försökspersoner. Parafenomen uppträder lättare i avkopplande inre tillstånd som sömn och hypnos och när ganzfeldtekniken används för att avskärma sinnesintryck.

Brusewitz går närmare in på de teorier som finns för att förklara parafenomenen. Bland annat tas fysikaliska teorier upp. Exempelvis skulle telepati och psykokinesi kunna bero på något slags elektromagnetisk strålning. Om så vore fallet, är parapsykologin endast en del av naturvetenskapen.

Icke fysikaliska teorier är sådana som förekomsten av ett

kollektivt medvetande eller också helt enkelt en synkronitet. I det senare fallet föreligger inget kausalförhållande, endast en tidsrelation.

Brusewitz tar även upp en del av den kritik som riktats mot parapsykologin. Den kanske viktigaste kritiken går i vetenskapsteoretikern Karl Poppers anda och gör gällande att parapsykologerna använder sig av slutna hypoteser, vilka inte går att falsifiera. Den parapsykologiska analysen skulle alltså hela tiden gå ut på att avfärda alla "normala" förklaringar för att endast paranormala förklaringsmöjligheter skulle återstå.

Jag avslutar min recension genom att anknyta till de förtjänster Brusewitz' bok har och som gör att den kan användas även i vetenskapliga sammanhang.

Först och främst räds Brusewitz inte att ta upp svåra ämnen och han behandlar många sådana och söker sätta dem i relation till varandra. Han blickar framåt och ger ett panorama av en ny världsbild som växer fram. Författaren är kanske inte alltid så stilistiskt driven och måhända bitvis litet tråkig och understundom kritiskt undanfällande, men det råder ingen tvekan om att han städse kittlar fantasin hos en läsare med öppet sinne och får denne att tänka vidare.

Vidare bör kraftigt understrykas att Brusewitz presenterar ett gediget underlag för sina studier i 351 noter. Här kan läsaren söka vidare och läsa mer om de olika ämnena. Referenserna är för det mesta sådana att de ger ytterligare underbyggnad och läsförslag. Författaren lämnar dessutom sex sidor hänvisningar till bibliotek, föreningar, översiktliga böcker och tidskrifter (bland andra Sökaren) och andra institutioner där relevant material står att finna.

Boken avslutas med ett väl genomarbetat och fungerande register.

Helhetsbedömningen blir att boken är klart läsvärd, även för en bred allmänhet, och jag anser att ICA Bokförlag har gjort en god insats med publiceringen.

Rolf Ejvengård

Överlevnad och levnadskonst

"Är livet slut nu? Det frågar vi oss när vi drabbats av en svår förlust: En älskad persons bortgång, skilsmässa, separation, en svår sjukdom (förlust av hälsa). Varje förlust är förenad med sorg och smärta. Ju större förlust, desto djupare smärta. Ibland drabbas vi så hårt att vi inte kan tro att livet ska återvända."

Så börjar baksidestexten till boken *Våga vilja leva vidare efter en svår förlust*. Den har 221 sidor, är skriven av den amerikanske psykiatern Harald Bloomfield med två medarbetare, översatt av Anita Lindblad och utgiven av förlaget Benedictum 1998.

Första huvudavsnittet, Att förstå förlusten, beskriver olika typer av förluster och livskriser och vad som kännetecknar dem. Sedan leds läsaren genom förlustens olika stadier med rubrikerna Överleva, Återhämtning och Våga leva vidare. Det är korta, praktiska texter på vänstersidorna, varvade med dikter till höger. Texten betonar att ge sig tid och låta processen ha sin naturliga gång. Då kommer kroppens och själens visdom att läka sår. Dikterna varierar poängerna i texten.

*Jag saknar dig
mycket bättre än
jag någonsin älskade dig.*

Det är en användbar bok; jag tror den kan vara till hjälp för den som har drabbats av en förlust och verkligen arbetar sig genom boken.

Nils-Olof Jacobson

För självförbättring

Även när vi inte drabbas av svåra förluster har livet sina svackor, då vi kan känna oss uttömda på livskraft. Eva Jimsdotter arbetar som utbildningskonsult och har skrivit *Använd din livskraft*, 213 sidor, utgiven av Prisma 1999.

Jag öppnade boken med viss skepsis. Det finns så många böcker om självutveckling och -förbättring; jag har under årens lopp läst och anmält åtskilliga. Jag blev glatt överraskad, det här är faktiskt en av de riktigt bra. Den är klart och redigt disponerad, lättläst, praktiskt inriktad med 54 övningar. De är indelade i huvudgrupperna Beslutet, Tankens kraft, Arbeta med kroppen, Meditation och avslappning, Energier och Livsmål, personliga mål, yrkesmål. I meditationsavsnittet finns en del långa övningar där man kan behöva läsa in texten på band, men många av de andra är korta och konkreta. Man kan ju börja med vad som känns mest aktuellt. Boken gav mig nya idéer och impulser för min egen utveckling.

Nils-Olof Jacobson

Lyssna på den inre rösten

Ett annat sätt att arbeta med sin utveckling är att gå i terapi. Maj-

Britt Lindahl är psykolog och psykoterapeut. Hennes bok *Ingen eller någon* från 1986 har kommit i ny och omarbetad upplaga, 159 sidor, hos förlaget Benedictum. Den beskriver hennes metod för självkännedom, att lyssna på sin inre röst. Det betyder inte bara en röst man kan "höra" inom sig, det kan också vara förnimmelser från kroppen, behagliga eller skrämmande. Hon diskuterar hur vi kan lära oss att lyssna på vad den vill säga. "Min utgångspunkt är att eftersom den inre rösten finns är det mer välbetänkt att kommunicera med den än att låtsas att den inte finns."

Det här är inte någon praktisk handbok, utan mer för eftertänksam läsning. Den kan vara särskilt användbar för läsare som är engagerade i någon form av terapi. Författaren återger långa avsnitt från terapisesioner, som man kan relatera till sitt eget arbete. Att lära sig lyssna på den inre rösten kan hjälpa oss att bli mer grundade i oss själva och tydliga gentemot omvärlden.

Nils-Olof Jacobson

Ha kul på äldre dar!

Till det oundvikliga i livet hör att bli äldre. Om det har Ruben Hammarberg skrivit *Jag har aldrig haft så roligt som efter 60*, 139 sidor, utgiven av Brain Books 1998. Hans ålder när han skrev den anges inte, men jag gissar omkring 65. Det är en småtrevlig bok om levnadskonst för pensionärer. Den handlar om att hålla hjärnan och kroppen i trim, hantering av oro och bekymmer, visualisering och målbilder, ensamhet och äventyr. Det finns

gott om citat och anekdoter, som ger exempel på bokens motto:

*Vi kan ångra sådant som vi gjort
-- men det läks av tiden;
det är värre med sådant
som vi ångrar att vi inte gjorde.*

Nils-Olof Jacobson

Hjärnan och händerna

I nr 1/99 skrev jag om *Rör dig fri - personlig utveckling genom rörelse* av Birgitta Birath, speciallärare i Stockholm. Hon sysslar också med den gamla konsten att läsa i handen, och har om det skrivit *Ditt liv i dina händer - personlig utveckling genom självkännedom*. Boken har 107 sidor, ISBN 91-630-7359-5; uppgift om förlag saknas.

Boken ger en metodisk översikt över "handläsning" grundad på kinesisk filosofi med yin och jang och de fem elementen jord, vatten, luft, eld och eter. Man börjar med helheten, handens form, och går sedan mer i detalj med fingrarna, hudens kvalitet och de många linjerna. Birgitta betonar att handens utseende ändras med personlighetens utveckling. Hon ger exempel på det med en sjuårig pojke som hon hjälpte just med hjärngymna under en längre tid. Hans handmönster ändrades på ett påfallande sätt.

Boken verkar användbar för den som vill tränga in i modern handanalys. Genom att bara läsa den är det ju svårt att bedöma vilket värde en sådan metod kan ha.

Det finns ett svenskt förbund för handanalys, och flera in-

ternationella sällskap. *Society for the Study of Physiological Patterns* grundades 1945 och ägnar sig åt jämförande studier av astrologi, grafologi, handanalys, iridologi mm. Vid dess konferenser får deltagarna analysera handstil, horoskop och handavtryck från en okänd person. Resultaten jämförs och bedöms av personen själv. "1997 gick priset till den som gjorde handanalysen."

Nils-Olof Jacobson

Dominansfaktorn

"Hjärngymna", som var ämnet för Birgitta Biraths första bok, avser att underlätta samspelet mellan kroppen och hjärnan. Om det handlar också en ny bok, *Dominansfaktorn* av Carla Hannaford. Den har 175 sidor, är översatt av Marika Hagelthorn och utgiven 1998 av Brain Books.

Carla Hannaford är tydligen gammal medarbetare till makarna Paul och Gail Dennison, som från början utvecklade tankarna bakom hjärngymnastiken. Carla analyserar sambanden mellan kroppens dominanser i fråga om syn, hörsel, känsel och rörelse och hur detta påverkar vårt sätt att tänka, läsa, lyssna och lära in. Antingen vi är medvetna om det eller inte så fungerar vi inte helt symmetriskt. Ett öga, ett öra, en hand och en fot är dominant, dvs kopplas in i aktivitet före den andra sidan. Likaså är ena hjärnhalvan lite mer aktiv än den andra. Detta ger tillsammans 32 olika kombinationer som kallas inlärningsprofiler.

För varje profil ges tips om hur inläring kan underlättas,

t.ex. genom övningar ur hjärngymna. I skolan kan elever med olika profiler behöva placeras på olika håll i klassrummet för att lättare kunna koncentrera sig på läraren. Det kan också vara viktigt att förstå skillnaden i inlärningsprofil på en arbetsplats eller i en relation. Carla ger exempel från ett eget äktenskap, som tydligen misslyckades på grund av dessa olikheter. "Om vi i vår besvikelse hade tagit oss tid till några ögonblicks integrerande rörelse, skulle vi kanske ha kunnat förstå varandra bättre. Vi lade båda märke till att det hjälpte om vi promenerade tillsammans medan vi brottades med våra konflikter. Min dotter och jag har kommit fram till att om vi gör liggande 8:or (en övning ur hjärngymna) tillsammans för mitt blockerade öga och sedan promenerar medan vi grälar, blir den känslomässiga laddningen mindre, så att vi kan uppfatta och förstå varandra bättre."

Dominansfaktorn är ett bra komplement till *Rör dig fri*. Man kan faställa sin egen inlärningsprofil utifrån de beskrivningar som ges i boken. Min heter GG, och beskrivningen ger tips om hur jag kan utveckla vissa ofärdigheter. Det finns ständigt nytt att upptäcka i samspelet mellan kroppen och själen.

Nils-Olof Jacobson

New Age-musik

Jag har under mer än femton år skrivit åtskilliga anmälningar av kassetter och skivor i Sökaren, dels med meditation och avspänning, dels med musik. Det kan verka lite egendomligt, eftersom

jag inte är någon fackman på musikens område och inte ens spelar något instrument. De blygsamma övningarna på blockflöjt ligger många åt tillbaka. Min främsta merit på området är väl att Sven inte fann någon annan som ville skriva om de skivor med New Age-musik som kom in, och eftersom jag var intresserad av det fick jag försöka. Jag har skrivit ut ett enkelt "brukarperspektiv" som det numera heter, och försökt motivera varför jag tyckt om vissa skivor mer än andra.

Den första svenska musikvetenskapliga uppsatsen om New Age-musik kom 1993. Den andra är skriven 1998 av två studerande vid institutionen för musikvetenskap vid Göteborgs universitet, Mikael Krall och Morgan Larsson. Det är en så kallad C-uppsats; jag vet inte hur många poäng det innebär, men ett rätt omfattande arbete. Uppsatsen har 158 tättskrivna A4-sidor samt 24 sidor referenser och bilagor.

Författarna skriver "inifrån"; de är intresserade av New Age-lärorna. De tycks ha Martinus som sin främsta andliga vägledare men har också studerat teosofi, antroposofi, astrologi mm. De har också komponerat musik i New Age-stil.

Vad kännetecknar då denna musikstil? Författarna betonar den meditativa aspekten, att musiken är fridfull, med långa böljande klanger, utan markerad rytm och vanligen i avsaknad av trummor och andra dominerande rytminstrument. Det är nästan enbart instrumentalmusik; sång är ovanligt.

Här kan jag inte riktigt hålla med. Min första upplevelse av musik som förtjänar benämningen "New Age" var på Findhorn i Skottland 1972. Då hade en grupp musiker just avslutat arbetet med den första kassetten därifrån; det är t.o.m. så länge sen att den i början bara fanns som rullband. Den hette *Homeland* och innehöll sånger för varierande besättning, vanligen solo eller duett. Det var en

känslös upplevelse att höra dem framföra sitt verk när inspelningen just var klar. Där fanns meditativa stycken, men det som jag nu minns bäst (utan att plocka fram kassetten som jag inte lyssnat till på länge) är en sång där början av texten verkligen uttrycker begreppet "New Age":

*There is something about today
that leaves me far far away
from the trouble and confusion
that I felt yesterday...*

Musiken är snabb, energisk och rytmisk, och sången är verkligen medryckande, nästan som en gammaldags frälsningssång – just sådana kvaliteter som författarna menar att New Age-musiken inte har. Findhorn-musiken var tydligen långt före sin tid; begreppet New Age-musik verkade inte komma i bruk förrän under 80-talet.

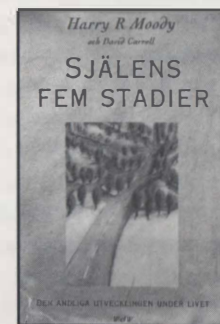
Ett annat exempel är Chaitania Hari Deuter, som några år på 80-talet var en förgrundsgestalt i New Age-musiken. Han komponerade meditativ "naturmystisk" musik men också snabba, rytmiska stycken. Märkligt nog nämns han inte alls i uppsatsen (utom i ett citat från en uppslagsbok); tydligen har han försvunnit från scenen liksom flera av sina kolleger från 80-talet.

Jag undrar om det numera finns någon New Age-musik. Jag menar att den fanns som en avgränsbar musikstil fram till mitten av 90-talet. Nu förefaller den ha dränkts i det allmänna elektroniska skvalet. Nu finns ju datorprogram som tillåter vem som helst att göra sin egen musik för hur många instrument som helst med långsamma brusande melodislingor genom några tryck på datorns tangentbord, och kalla resultatet "New Age" om man vill.

Annars ger uppsatsen en hel del intressant material, och författarna bemödar sig verkligen att diskutera sitt ämne ur

många olika synvinklar. Författarna kan kontaktas under adress Sten Sturegatan 2, 41139 Göteborg, eller e-post mikael.krall@telia.com.

Nils-Olof Jacobson

Själens fem stadier

Själens fem stadier. Den andliga utvecklingen under livet. Författare: Harry R. Moody och David Carrol. Översättning: Gun Zetterström. Förlag: Wahlström & Widstrand 1999.

I nr 4, 1998 av Sökaren fanns en artikel kallad "Livets mening". Den handlade om Erich Schumachers syn på vad denna mening skulle vara, och som minnesgod läsare kanhända erinrar sig tyckte han, att människans största och viktigaste uppgift i livet var att "hitta vägen ut ur den mörka skog som meningslösheten, drifterna och njutningarna utgör upp på ett berg, där man kan finna *den sanning som gör en fri*."

I slutet av artikeln nämndes två böcker som jag, som artikens författare, vid det tillfället ansåg vara goda vägvisare för att "hitta vägen upp på berget". Om jag hade skrivit artikeln nu, skulle jag även ha tagit med "Själens fem stadier" som exempel på en ypperlig sådan vägvisare.

Huvudförfattaren till boken, Harry R. Moody, som är en av USA:s främsta gerontologer (ålderdomsforskare) har under mer än 20 år samlat på vittnesmål från människor, som gett sig av på "vägen mot berget" eller med andra ord vågat sig ut på den andliga resan mot *den sanning som gör oss fria*. Utifrån detta digra material och med

jämförelser från många av världens vishetstraditioner låter han de gemensamma dragen i människors eviga sökande efter en högre livsmening träda fram och enligt författaren går varje människa förr eller senare igenom själens fem stadier. Dessa är *Kallelsen*, *Sökandet*, *Kampen*, *Genombrottet* och *Återkomsten*.

Boken har även disponerat med utgångspunkt från de ovan nämnda stadierna och att kortfattat försöka beskriva vad dessa tänkvärda, hoppingivande och inspirerande kapitel innehåller känns inte som någon riktigt genomförbar uppgift för mig, eftersom jag uppfattar det mesta i boken som viktigt och intressant. Därför väljer jag att ur varje stadium plocka fram några talande ord både av huvudförfattaren själv och av andra framstående författare, tänkare och t.o.m. helgon, som rikligt finns representerade och citerade i boken. Jag hoppas därmed att "Själens fem stadier" ska finna många läsare för det är den verkligen värd.

Kallelsen: ¹⁾

"Det börjar bli ont om tid", säger en stilla röst... som jämt gör sig hörd när det är tyst omkring dig och kommer med samma långa rad av oroande frågor. "Var det här allt? Det här hemmet? Den här partnern? Det här jobbet? Det här livet?... Borde inte saker och ting bli bättre? Eller åtminstone annorlunda? ... Var det inte meningen att livet skulle bli bättre och bättre med åren? ... Har jag inte gjort vad det förväntades att jag skulle göra: gått i skolan, arbetat hårt, gjort min plikt? ...

Kallelsen erkänns av heliga traditioner över hela världen som första steget i sökandet efter andlig visdom och går under många namn: omvändelse, väckelse, sinnesändring."

"Du hör bruset från havet på avstånd. Genom att följa bruset kan du nå havet. Så länge som det hörs ett brus måste också havet finnas." Sri Ramakrishna.

Sökandet:
"Vi svarar på kallelsen genom att börja sökandet. För de flesta av oss innebär det att vi försöker hitta vägledning. Det finns ett otal fängslade vägar att välja mellan." Exempel på vägledning ges i boken men ...

"Eftersom vi inte vet var sanningen finns, söker vi den långt borta. Så synd! Vi är som han som bönfällande klagar över sin törst fast han är omgiven av vatten". Zenmästaren Hakulin.

Kampen:

"När man väl funnit vägledning ... börjar själens verkliga resa. ... De som ger sig av på denna resa blir andligt befryndade med Bibelns och mytens hjältar och hjältinnor. Precis som alla sökare måste andliga hjältar och hjältinnor utstå provningar, utsättas för prov och möta utmaningar under färderna. I dag kanske dessa utmaningar inte ser ut som de djävlar och drakar som skildras i myten, men de uppträder förvisso som de." Många exempel på vår tids djävlar och drakar finns i boken.

Genombrottet:

"Genombrottsupplevelsen är ingalunda något excentriskt påfund av new age-anhängare utan lika gammal som mänskligheten ... Folken som bodde i det jungfruliga Amerikas skogar och dess högplatåer tog för givet att uppnåendet av ett högre medvetandetilstånd... inte bara var livets kärna utan själva meningen med det."

"Att lära känna ljuvheten hos det oändliga inom oss, det är orsaken, skälet, syftet, det enda syftet med vår existens." Fjortonhundratalsmystikern Nicolas Cusanus (kanske mera känd som Nicolas av Cusa).

Återkomsten:

"Upplevelsen av ett andligt genombrott sätter sin prägel på en människa för alltid. Sufierna kallar sådana människor "de förändrade". Men samtidigt är det också som det zenbuddhistiska ordspråket säger: "Före upplysningen huggar du ved och bär

vatten. Efter upplysningen huggar du ved och bär vatten."

"Efter att ha sett en stråle av sanningen kommer vi tillbaka till den plats som vi utgick från, men vi ser den nu som för första gången." T.S. Eliot

Slutligen ett avrundande citat från ett sufihelgons grav i västra Turkiet. Dessa tänkvärda ord tycker jag återknyter till inledningen i avsnittet om Kallelsen angående bristen på tid och inget hopp om att det trots allt aldrig blir för sent för den andliga resan eller "klättringen mot bergets topp".²⁾

"O, kom tillbaka, ni som fortfarande har kraft att läsa dessa ord, kom tillbaka! Det finns fortfarande tid!"

Gärna vill jag också personligen instämma i författarens kommentar till detta utrop: "Och det gör det."

1) I artikeln "Den nya kopernikanska revolutionen" (Sökaren nr 2, 1999) kan intresserade läsare hitta mera om Kallelsen och dess uttryck.

2) Sufism är en samlingsbeteckning för företeelser inom Islams mystika ådra, och sufier är dess utövare. Exempel: De dansande dervischerna

Kerstin Stina Carlsson

Hur man blir ett medium

Kan man skriva en lärobok i medialitet, alltså redogöra för hur man kan bli ett medium? Enligt Larry Dreller så kan man inte göra det, eftersom medialitet är något medfött eller åtminstone något som inte manifesteras hos alla människor, men ändå så har han gjort det i *Nybörjarens guide till media-*

litet, utgiven på förlaget Planet-stadens Böcker i Lomma, Skåne. Boken kom ursprungligen på engelska 1997 och är förtjänstfullt översatt till svenska av Carl G. Liungman.

Dreller står på stadig spiritistisk mark och anser sig ha upptäckt sina mediala talanger i 14-årsåldern. Han kallar dem paranormala eller parapsykiska och använder termen parapsykologi några gånger, trots att han i sitt förord slår fast att han inte skrivit någon akademisk avhandling. För att inte förlacka terminologin anser jag att begreppet parapsykologi endast skall användas i vetenskapliga sammanhang, där man forskningsmässigt söker utröna paranormala fenomenens eventuella existens och karaktär. Något sådant gäller inte i föreliggande lilla handbok, utan här är målet att beskriva "tillämpningar av medial förmåga avsedda att berika livet". Boken har alltså vid sidan av pedagogiska ambitioner även ställt upp ett existentiellt mål.

Dreller tar upp sådant som ett mediums uppgift, seanser, meditation, reinkarnation, framtidsförutsägelser, helande, aura och apparitioner. Med undantag av reinkarnationen tar författaren alla dessa fenomen för självklara.

Han ger då och då råd som att ett medium skall ha sunda vanor, exempelvis dricka mycket vatten och äta så litet rött (= okokt?) kött som möjligt. Till seanser bör man inte inbjuda skeptiker, eftersom de blockerar mediets förmåga till andekommunikation.

Boken är mycket lättläst och lämpar sig väl bäst för "nybörjare" inom gengren, speciellt som använda termer i stor utsträckning förklaras.

I förlagsreklamen sägs att Dreller utbildades vid universitet i Denver och vid Northern Colorado-universitetet i Greely, tjänstgjorde i USA:s flotta, undervisade i amerikanska och kanadensiska skolor och sedan "började arbeta för delstaten Colorados regering". Ingen upp-

gift ges om vad han studerat, undervisat i eller arbetat med. Ett rimligt antagande är att hans intresse för medialitet helt ligger inom fritidsintressena. Förmodligen har hans akademiska karriär inte innehållit något större inslag av vetenskapligt metodarbete.

Det mest intressanta i boken är därför de personliga återblickar han förmedlar om självupplevda händelser av mer eller mindre onormal prägel. Dessa berättelser har visserligen inte något vetenskapligt värde, men tjänar sitt syfte att illustrera de fenomen författaren framställer.

Rolf Ejvegård

Filosofiska dikter

Träden faller alltid oskrivna blad är titeln på en diktsamling av Rolf Fridholm (Lindelöws bokförlag 1998).

Fridholm är en naturnära poet, som också grunnar över de stora livsfrågorna.

En brummande sensommarhumla

gungar tung i rumpen på ett fallfärdigt blad.

Plötsligt kanar den ner och faller pladask i vår höstkrasse.

Bumerangen.

Många av jordens olika släkter klassificeras som skadeinsekter. Kemiskt besprutar vi dessa rätt spaka – som immuniteten kastar tillbaka. Då ökar vi giftets slagkraftighet och tror vi gör gott i vår dumdriftighet.

Finns det något liv som gud har glömt? Kanske.

Finns det något viktigt

han struntar i?

Kan hända.

Finns det någon gud som bryr sig alls?

Det kan man aldrig veta.

Det är i naturen Rolf Fridholm lever rikast. Bland datorer, faxar och mobiltelefoner känner han sig inte riktigt hemma.

SM

Vikingarna som förebilder

Den forna seden. Författare: Östen Kjellman. Majornas copyprint AB (Print on demand) Göteborg 1998.

Civilekonom Östen Kjellman har sammanställt ett omfattande material om folkvandringstidens och vikingatidens historia, kultur och religion. Källorna är många, t.ex. isländska sagor, runstenar, annaler från påvedömet, arabiska historiker, Bibeln, landskapslagar och forna diktverk. Det är ett gigantiskt arbete som utförts och Kjellman visar sitt stora språkintresse genom att citera källorna på originalspråken som grekiska, latin, gotiska, fornengelska och fornordiska. Han åberopar även nordiska historiker från modern tid, t.ex. Weibullarna i Lund. Det latinska alfabetet alterneras med grekiska bokstäver och runor.

Just ur språklig synpunkt har det varit roligt att läsa Kjellmans sammanställningar och diskussioner i tolkningsfrågor.

Den forna seden består av två volymer med tre delar vardera och sammanlagt 668 sidor. Undertiteln är *En dokumentation*.

Denna beteckning kan ifrågasättas, något som jag återkommer till. Först bör dock tas upp vad Kjellman syftar till med sitt idoga arbete.

Författarens huvudtes är att det vid sidan av den grekisk-romerska och den judisk-kristna kulturtraditionen även finns en norrön sådan väl värd att ihågkommas och bevaras. Det råder inget tvivel om att författaren här har rätt. De nordeuropeiska folkens historia är väl så viktig som

många andra folks historia, speciellt som det säkert finns företeelser i dagens samhälle som kan leda tillbaka till de gamla germanerna och blir svårförståeliga som man inte känner till dessa folks leverne och tänkesätt. Detta gäller uppenbart redan språket. En analys av modern engelska, tyska, danska o.s.v. blir ganska intetsägande om man inte kan använda sig av exempelvis Beowulf, Silverbibeln och runstenarna.

Problem uppstår likväl när Kjellman formulerar sina teser vilka sedan markant styr hans arbete. En sådan bärande tes är att den norröna kulturen är klart överlägsen den antika och den kristna. Germanerna och särskilt vikingarna framställs som moraliskt högtstående. De är självständiga, rättframma, hjälpsamma, öppna, uppriktiga, fridsamma, fredsälskande, nyktra, måttliga och visar "mod, ära, trohet och ärlighet". Citatet är från del 4, sidan 32, men innehållet finns redan i del 2, sidan 46. Citatet ger mig associationer till nazisternas framställning av ariernas natur. Har det verkligen funnits raser som dominerats av "änglar". Nazisterna har ju knappast gått till historien med sådana epitet.

Enligt Kjellman är det först när vikingarna kristnas, som de får alla de moraliskt låga egenskaperna och det är den romerska kyrkan som inför verkligt slaveri i Sverige genom etablerandet av klosterväsendet i vårt land. Det är också kristendomen som visar kvinnan förakt, bland annat genom att avskaffa vikingarnas sed att kvinnor och män ärver lika.

Författaren säger också att demokratin inte är en antik "uppfinning" utan en nordeuropeisk, särskilt nordisk. Eftersom jag sysslat en hel del med demokratins begrepp och ursprung, så kan jag intyga att diskussionen om den skandinaviska demokratiens upprinnelse debatterats ganska utförligt under speciellt 1940-talet. Jag kan hänvisa till exempelvis dansken Alf Ross' arbeten. Modern demokratiuppfattning är betydligt mer komplicerad än vad

Kjellman tycks ana.

Allt detta om ideologi, religion och statsbildning låter i Kjellmans version alltför enkelt och häpnadsväckande ensidigt. Det är därför hans produkt inte framstår som en ren dokumentation. Utdragen ur källorna förfaller hela tiden synnerligen tententiösa. De är till för att "bevisa" författarens teser. Därtill kommenterar han fortlöpande sina dokumentutdrag på ett sätt som tycks vara mycket partiskt. Ordet "dokumentation" har ju litet av vetenskaplig klang, medan Kjellmans dokumentationsförfarande misstänks vara högst ovetenskapligt.

I mer vetenskapliga arbeten analyserar man förhållanden, gärna med utgångspunkt i teorier och (hypo)teser, men en skolad forskare drar fram alla viktiga fakta, även dem som motsäger uppställda teser. Jag vill inte påstå att Kjellman är konsekvent ensidig i själva dokumentationen, men blir det i hypotesbildningen och i sina kommentarer och slutsatser. Därmed framstår hans arbete som mer ideologiskt än vetenskapligt.

Författaren för fram flera underordnade teser av historisk karaktär. Den främsta av dem är kanske att vikingatågen var försvarskrig mot kristendomen och främst mot påvens maktambitioner. Nu är jag inte historiker och har inte de kunskaper som behövs för analysen av en sådan tes men lyckligtvis har jag under många år haft förmånen att diskutera historiska frågor med en av Sveriges absolut kunnigaste historievetarer alla kategorier (lokalhistoria, nationell historia och världshistoria), nämligen Svante Larsson i Örum, Löderup, Ystad.

Svante Larsson tillbakavisar kraftfullt tesen att vikingatågen var ett slags medvetna, planerade och principfast genomförda försvarsoperationer mot kristendomens utbredning norrut i Europa och att syftet med vikingatågen var att bevara den norröna kulturen. Det finns en-

ligt Svante Larsson ingen rimlighet alls i en sådan tes.

Vikingarnas statsskick var inte av det slaget att härjningar i hela det övriga Europa var byggda på någon övergripande kulturstrategi. Vikingarna anföll och plundrade kloster och kyrkor, som kunde innehålla mångahanda värdesaker och inte alltid försvarades av vapenövade knektar, men vikingarna rövade och tog ut gäld från alla som kunde ha något att ge och krävde tributer från hela befolkningar. Vikingarnas långa färder hade således materiella, inte ideella bevekelsegrunder.

Vikingarna hade nog mycket dimmiga föreställningar om kristendomen. Många visste antagligen näst intill ingenting om den. Den egna asalåran innehöll inga tankegångar att den måste försvaras och missionsverksamhet i asatro var för vikingarna något okänt.

Kristendomens utbredande inom Norden skedde mestadels tvångsvis av omvända vikingar. Detta tyder på att det inte fanns någon homogen asatro hos vikingarna.

Vikingarna seglade till Nordamerika, där befolkningen aldrig hört talas om Kristus, och genom hela det väldiga Östeuropa ända till Konstantinopel (Miklagård som vikingarna kallade den stora staden) och anlade städer och riken, där påven i Rom inte haft något inflytande.

Det var inte ovanligt att vikingar gick i sold hos främmande makter och försvarade städer (som Miklagård) mot andra vikingar.

När man i (falsk) historieskrivning vill förhålliga den egna ideologin, det egna landet eller den egna gruppen, så framställer man alltid anfallskrig som försvarsåtgärder. "Anfall är bästa försvar." Om de stora germanska folkvandringarna och de omfattande vikingatågen som skövlade i hela Europa och innebar belägringar och brandskattningar av de flesta stora städerna på den tiden, inklusive

Paris och Rom, skall ges något moraliskt berättigande, så kan man kalla dem försvarsanstalter. Det var påven, som nu inte hade några egna soldater värda att nämna i sammanhanget, som var krigshetsaren och krigsfursten. Sådan retorik bör en ve-

tenskapsman dock inte falla för.

Det har varit intressant att läsa vad Kjellman åstadkommit, men självklart håller jag till fullo med Svante Larsson.

Rolf Ejvegård

Gåvor

Gösta Fröbärj, 100:-, Kjell Jonsson, 50:-, Lillster Kanold, 100:-, Povel Randén, 300:-, Matz Dovstrand, 50:-, Anonym, 500:-, Gerd Nilsson, 150:-, Helge Wimelius, 50:-, Erling Ribbing, 150:-, Niklas Bergström, 50:-, Torborg Therner, 150:-, Unni Welén, 75:-, Birgitta Enebrink, 50:-, Jan Wastesson, 150:-, Tore Alsing, 50:-, Laila Ekvall, 50:-, Gunilla Wessén, 50:- Lena Rahm, 100:-.

Mycket tack! Red.

Erbjudande till Sökarens läsare

Göran Brusewitz' bok *En ny världsbild växer fram* – recension på sidan 32 – kan erhållas för 260 kronor (inkl. porto) genom insättning av beloppet på postgiro 112 26 56-0. (Priset i bokhandeln är cirka 320:-.)

NYTT YRKE

kontakta oss för program!

MEDIAL UTVECKLING-CLAIRVOYANT OCH HEALERPROGRAM:

Lär dig avläsa energi, att se och tolka auran. Genom clairvoyant läsning kan du utforska precis vad du vill och få kontakt med din inre kunskap. Alla kan lära sig detta. Väx själv medan du hjälper andra! *Förkunskaper: Kurs i Kreativ meditation och Aura healing 13-15 augusti. Terminsstart 21 augusti (två kvällar i veckan + en del helger).*

INTRODUKTION PÅ VÅRA ÖPPNA HEALINGKVÄLLAR, ONSDAGAR KL 19.

BLI NUMEROLOG: 26/8-3/9 Intensivkurs på kvällstid med en av världens främsta numerologer, Gladys Lobos, 72 år. Lär dig göra exakta personlighetsanalyser och att förändra(!) grundkombinationen för att hjälpa människor uppnå sin verkliga potential.

GRATIS INTRODUKTION 23 AUGUSTI, KL 19.

centrum för inre kraft

BRÄNNKYRKAGATAN 118
TEL: 08-84 40 62 FAX: 08-84 40 65
CARITAS@ENERGIFOKUS.COM
WWW.ENERGIFOKUS.COM

”Din väg blockeras av tempel”

Av Bertil Falk

När jag ser Bo Bengtsons beskrivning i ord och bild av ”innestängd Gud och utestängda människor” (Sökaren 3/1999), så erinrar jag mig en dikt av den bengaliske baulsångaren Madon.

Din väg blockeras av tempel och moskéer.

Jag hör Dig, o Herre, men kan inte komma,

För så många guruer hindrar mig.

Om vatten som förväntas lindra

Bränner den kropp som dyker,

Var finns Du då, o Guru?

Ack, Din enda väg förlorar sig i skilda stigar.

Det är så många hänglås på Din dörr ...

**Purana, Koran, ritualer och radband.
Dessa falska stigar får oss att förtvivla.**

Madan skriker ut i bedrövad smärta.

Dessa rader, hämtade ur samlingen ”Roots in the Void” (Rötter i tomheten) speglar en likartad inställning som den som Bo Bengtson ger uttryck för och den är betecknande för Bengalens kringvandrande baultrubadurer.

Ordet ”baul” har av somlig härletts från sanskritordet ”vatul”, som betyder ”galen” eller ”påverkad av vindens farsot”. Andra har härlett ordet från sanskritens ”vyakula”, som betyder ”rastlös, oordnad”.

Baulsångarna kan vara hinduer eller muslimer. Deras filosofi är en sammanmältning av idéer hämtade från buddhistiska, hinduiska och muslimska (sufi) källor. Redan på 1100-talet påverkades tänkesättet i Bengalen av sufismen.

Den främste av alla baulsångare anses Lalon Phakir vara och hans sånger sjungs än i dag. Han levde åren 1774 – 1890 och om det stämmer så blev han 116

år gammal.

Baultrubadurerna avvisar kast-systemet och just Lalon Phakir fällde följande yttrande om kastväsendet: ”Vilken form har kast? Broder, jag har aldrig sett den formen med mina ögon.”

En av Lalon Phakirs sånger låter så här:

En blomma bär på fyra färger.

**Denna blomma från Drömmarnas Stad
Har skapat särpräglad förtrollning.**

Dess klängen har inga rötter.

Det finns löv, men inga grenar.

O, allt detta låter som en gåta

Så vem ska tro mig?

Blomman flyter på vattnet

**Och när den flyter från strand till strand
Letar en ivrig vit geting efter honung.**

Dyk, o Sinne, och utforska de djupa vattnen.

Inne i blomman finns ett helgon inkarnerat...

Det är inte ofta den blommar.

Lalon säger: ”Klängväxten har inga luftrötter.”

Baulerna vänder ryggen åt institutionaliserad religion, och där de går från by till by och sjunger sina ”hädiska” sånger, händer det än i dag att de blir förföljda. Att vara utestängda från samhället kan sägas vara ett val som dessa sångare gjort. Men det finns också människor som gärna lyssnar till deras sånger. Och sångernas texter är förvisso tankeväckande.

Genom sitt utseende och sin klädsel skiljer sig baulsångarna från andra människor. De klipper inte håret men fäster upp det i en knut på huvudet. De bär en form av dhoti och saffransgul mantel. De ack-

ompanjerar sin sång med olika instrument av vilka den ensträngade ektaran är det vanligaste.

Baulsångaren har ett enda syfte: att skapa och upprätthålla en direkt kontakt med Gud utan att gå omvägen via swamier, mullor eller präster av skilda slag. Tempel och moskéer blockerar upprättandet och upprätthållandet av denna direktkontakt.

Deben Bhattacharya uttrycker det så här: ”För baulen är poesin, musiken, sången och dansen riktade mot ett enda mål: att finna samhörighet med Gud och att erfara existensens mening. Och som en älskare finns alltid Gud i baulens inre: överallt där han vandrar i stunder av förtvivlan och i stunder av tilltro, i hans känsla och längtan, i livet och i döden. Sångerna återspeglar hans sökande och hans kamp att förlika sig med själens fångenskap i köttet.”

Baultrubadurerna är alltså sökare med ett klart mål.

Bengalens store allkonstnär, Rabindranath Tagore, som tilldelades Nobelpriset i litteratur 1913 och som i dag uppmärksammas i den anglosaxiska världen med nya översättningar, var starkt påverkad av sitt hemlands baulsångare. 1915 publicerade han tjugo baulsånger i tidskriften Pravaasi. Och traditionen lever vidare i Bengalen. Baulsånger spelades också in på skiva redan i början av 1900-talet och idag finns det baulsångare som reser ut på turnéer i världen samtidigt som man kan köpa inspelade baulsånger på CD via Internet.

Men eftersom baulsångarna är insjunga på bengali, så går innebörden i lyriken förlorad för västerländska lyssnare. Och som synes av ovanstående bauldikter, så utgör orden en viktig ingrediens i baulernas budskap.

Åtta bauldikter finns översatta till svenska i Lyrikvännens indiska temanum-

mer (3/1982) och till engelska finns ännu fler dikter översatta. De metaforer som baulerna använder sig av kan emellertid vara svåra att uppfatta utan viss förkunskap. Innan man läser följande dikt av Lalon bör man alltså veta att de åtta kamrarna symboliserar kroppens åtta delar: två händer, två ben, bröstet, halsen, pannan och ryggraden medan de nio dörrarna står för kroppens nio ingångar/utgångar: två öron, två ögon, två näsborrar, munnen, anus och könsorganet.

Hur tar sig den sällsamma fågeln

In och ut ur buren?

Om jag bara kunde fånga den med mitt sinne.

Buren har åtta kamrar

Och nio stängda dörrar

Med galler här och där.

Ovanför ligger huvudrummet...

En spegelsal.

O, sinne, du åtrår denna bur.

Din egen är formad av spröda bambuskott...

Vem vet när den faller ihop?

Lalon undrar,

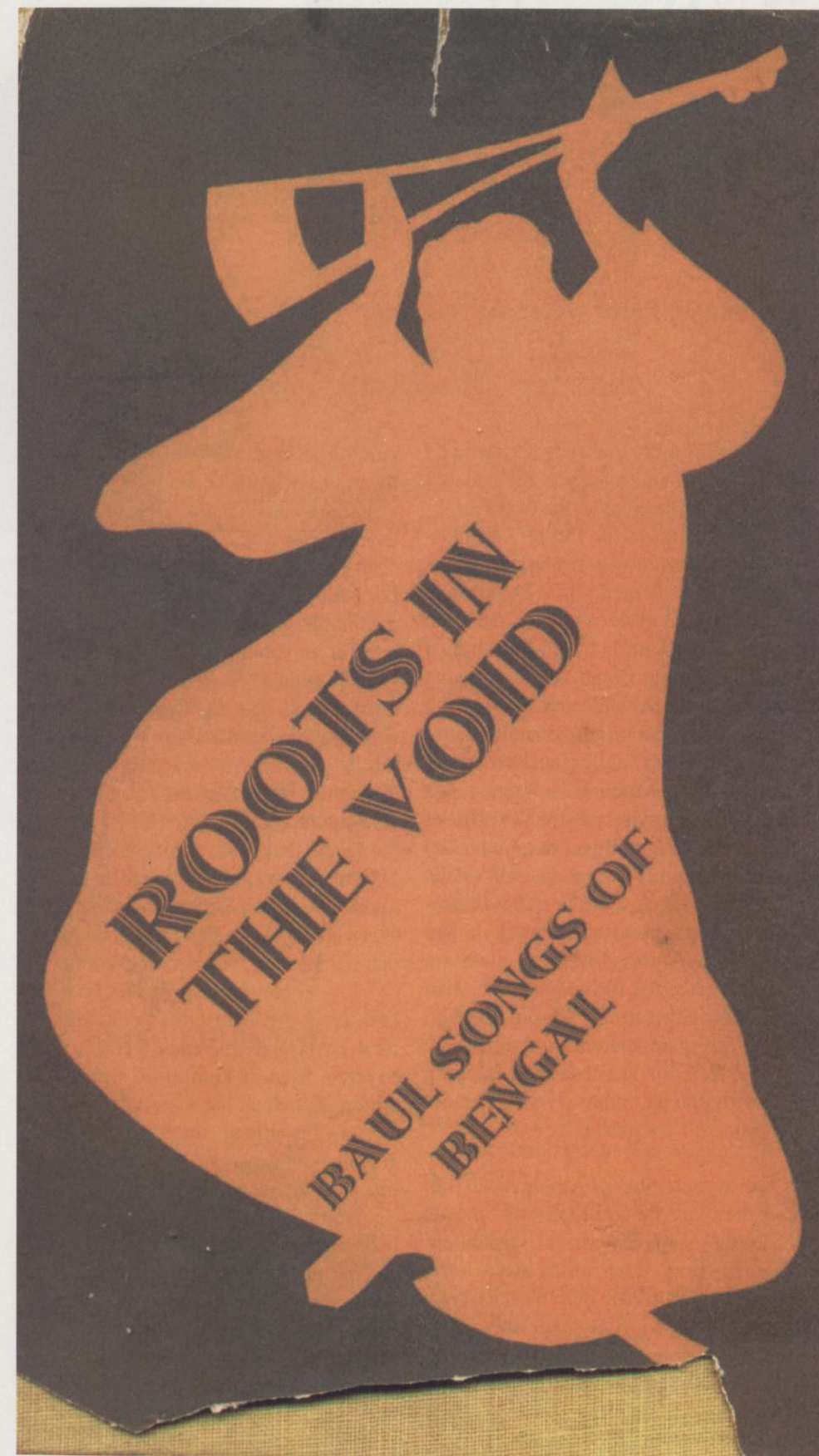
Vem vet vart fågeln flyger när han öppnar buren?

Bo Bengtsons symbolmättade konstverk ter sig i varje fall för mig som illustrationer till den filosofi som baulsångarna företräder. För när Bo Bengtson talar om ”innestängd Gud och utestängda människor,” och hävdar att ”alla religioner, kyrkor och samfund innesätter Gud och utestänger människorna från en nära Gudsgemenskap”, så är det ju samma sak som Madan talar om när han hävdar att vägen till Gurun med stort G (till skillnad från vanliga guruer) blockeras av tempel och moskéer. Att Madan inte talar om kyrkor hör naturligtvis samman med att det är buddhism, hinduism och islam som dominerar i Bengalen.

Litteratur:

Alokerajan Dasgupta & Mary Ann Dasgupta, ”Roots in the void. Baul songs of Bengal” (Calcutta 1977)

Deben Bhattacharya, ”Baulerna, Bengalens kringvandrande sångare” (Lyrikvännen 3/1982; numret innehåller också åtta bauldikter tolkade till svenska)

Omslaget till ”Roots in the void” (Rötter i tomheten) visar en dansande baulsångare som höjer sitt ensträngade musikinstrument ovanför huvudet.

New age i Kykladerna

Reportage: Peter Östman

På en långsmal, drakryggsliknande ö i den grekiska ögruppen Kykladerna finns ett nya tidens center med det svensklingande namnet Iris. Det är Karin Oscarsson från Nora som startat och driver Iris tillsammans med sin grekiske man Vasilis, och såvitt de vet är Iris det enda centret med kropp och själ-inriktning i hela Kykladerna. Bland verksamheterna finns Tai Chi, stjärnskådning, örtvandring i bergen och olika kroppsbehandlingar.

Den vecka som jag besöker Karin, Vasilis och lilla Myrto rullar långa, tunga sensåsongsvågor upp på stranden. Bruset når upp till Iris som ligger mindre än 100 meter från havet. På verandan står Vasilis och målar en skylt som ska ställas ut nedanför huset på strandstråket, en skylt med yin- och yang-symbol som ska annonsera Iris aktiviteter för förbipasserande. Han har just skrivit ett sirligt "T" som i Tai Chi, en av de programpunkter som Vasilis själv håller i. Han brukar också hålla föredrag om stjärnorna på himlavalvet och bjuder på utblickar i sin stjärnkikare.

Det är september på Amorgos, ön som blev kult bland hippies på 70-talet och lockar många sanyassins (Bagwan-anhängare) idag. Och ännu mera kultförklarad blev ön efter den franska filmen "Det stora blå" som delvis spelades in här i bergsbyn Chora.

Det är ovanligt kallt för årstiden och nästan inga badgäster finns kvar. Bara några få "övervintrade" fantaster syns utmed den långa, böjda stranden i hamnbyn Egiali – flera av dem är svenskar. Av någon anledning har Amorgos blivit svenskarnas ö; det är mest konstnärer och andra

kulturarbetare som kommer hit off-season för att vila och kanske skapa. Det är många tyskar också, och båtluftande unga fransmän och fransyskor som vill se vraket från "Det stora blå". Grekerna är antingen bofasta eller kulturfolk från Aten, som kommer hit för att Amorgos ligger lite för långt bort för att vara attraktivt för badturister. Ön har faktiskt bara ett enda, ganska litet, charterhotell och det är enbart i augusti som Amorgos liknar andra turistfällor.

Efter att ha hört det ett antal gånger från människor jag möter börjar jag nästan känna den själv: den speciella, otyglade, lite galna Amorgos-känslan. Den jag lockats av men också varnats för. Karin säger att hon mer eller mindre sögs in i den här känslan för tretton år sedan.

– Vi blev förälskade i ön båda två, kom hit 2–3 gånger om året. Vi provade först att bo i Aten, sedan flyttade vi till Sverige. Men vi kom alltid tillbaka till Amorgos, och nu har vi bott här i sju år.

– För mig är Amorgos-känslan något som känns mycket starkt och som jag inte kan göra motstånd mot, fortsätter Karin. Mina känslor blir mer intensiva här, både uppåt och neråt. Det känner jag tydligt när jag varit hemma i Sverige några veckor och återkommer.

Man måste nog vara lite av mångsysslare på Amorgos, en ö som tar åt sig civilisationens landvinningar i små doser; här är åsnan ett nästan lika vanligt fort-skaffningsmedel som bilen. För Karin var det naturligt att försöka få lite inkomst genom att ge klassisk massage och body harmony-behandlingar. Hon ger också ledning i olika meditationer, både som

drop-in och som längre kurser. Och hon tar den som vill med på en örtvandring i de hisnande vackra bergen.

– Amorgos är fullt av örter som växer fritt, till exempel oregano, salvia, fänkål och kyndel, säger hon. Något som också har kommit starkt det senaste året är att vi går ut och utforskar öns kraftplatser. Det är platser där energin är extra stark och där det ofta finns någon kvarlämning från forntiden.

Att uppsöka kraftplatser är ett viktigt inslag i Iris femdagars relax-program som återkommer minst en gång i månaden under sommarhalvåret.

Karin och Vasilis kan inte leva helt på vad Iris ger ännu, en del av årsinkomsten måste de få in på annat sätt. Vasilis målar skyltar och serverar på restaurang, och båda plockar oliver under säsongen i november–december. Det är många som plockar de månaderna – den normala uppgörelsen är att man får behålla två tredjedelar av oljan från de oliver man plockat medan odlaren tar en tredjedel.

Kurserna, föredragen och behandlingarna ger dock mer och mer till hushållet. För att utöka verksamheten försöker de att få in föreläsare och kurser utifrån, till exempel i yoga och reikihealing. I början var det nästan bara utländska turister som visade intresse för "konstigheterna" på Iris.

– Men de sista åren har vi börjat vända oss till grekerna också. Det blir mest turister från Aten som är trötta på att bara sitta på stranden på dagen och hänga i barer på kvällen, säger Karin.

– Många är glada över att vi har

Namnet Iris är valt med omsorg. "Gudarnas budbärare med regnbågsfärgad mantel."

startat Iris, och efter en ganska trög start har vi fått ganska bra flyt. Iris har fått växa fram i sin egen takt, och det känns bra nu. I augusti är det alltid tjockt med folk på Amorgos men det är ändå inte den bästa månaden på Iris. Det är inte kursfolket som kommer till ön då. Men det har blivit bättre och augusti är inte längre den sämsta månaden. Allt som har med new age att göra är i sin linda här men kommer väldigt starkt. Intresset bland grekerna ökar hela tiden, och jag vill gärna vara med och stötta den vågen, vara med och öka självmedvetandet, men också respekten för barnen, miljön och kvinnan. Miljömedvetenheten är dålig här i Grekland. Jag skulle vilja starta konkreta saker också, som pappersinsamling och sopsortering. Här kör de soporna utför berget bara.

– Jag vill hjälpa människor att hitta sin egen inre kraft, sitt sanna jag helt enkelt, sin rätta väg i livet. Det säger Karin Oscarsson.

När den nya tiden möter den gamla är det svårt att undvika kulturrockar. Jodå, de har betraktats med viss skepsis bland byborna, ibland gränsande till mild fientlighet.

– Kyrkan har reagerat starkt och präster har under predikningar anklagat oss för att vara ett satanistiskt center. Det

har till och med hänt att de satt upp varningslappar som säger att yoga och meditation som utövas på Iris är en fara för den mänskliga andens frihet. Det är ju ganska märkligt – för det är ju just andens frihet som vi söker!

– Men vi bestämde oss för att inte ge det hela näring, inte låta våra rädslor ta

över. Vi såg det som att vi testades på hur mycket vi tror på det vi gör. Kritiken rann ut i sanden, och nu har vi i nästan två år inte haft några problem med kyrkan. Även lokalbefolkningen verkar ha glömt prästernas kampanj mot oss. Den attityd vi möter är alltmer präglad av respekt och nyfikenhet.

Universums gåta

Universum bär på en gåta, sin egen gåta, svaret på sin egen orimlighet.

Hade Shankara gåtans lösning? Buddha hade den inte. Finns sanningen i skrifter? Är det alls någon som vet?

Finns upplysta människor?

Finns Gud? Fortlevnad? Odödlighet? Mening?

Vem är jag och varför finns jag till?

Finns det en yttersta verklighet? Vad är i så fall den?

Är världsgunden "rent medvetande" och botten i oss alla?

Det surrar av frågor – och även

av svar.

Alla ställer dock inte dessa frågor. De flesta lever sitt liv som om allt vore fullkomligt naturligt. De föds, växer upp, arbetar, förmerar sig och dör till slut i enlighet med sin programmering. Allt som sker tycks dem naturligt och oproblemiskt. Att de har armar och ben, ögon och öron, hjärta, lungor, hjärna och nervsystem syns dem helt naturligt, och inte konstigt alls. De lever oreflekterat så som också djuren gör.

Många – men långtifrån alla – tror att det inte finns någon intelligens alls bakom det som är, ingen planering,

utan att det är slumpen som i den sista analysen framstår som "mästaren", alltings upphov.

Vi sökare är de som vill veta svaren. Vi vill veta vad allting går ut på. Har våra liv en mening av betydelse för Den eller Det som ligger bakom allt? Är det viktigt vad vi gör?

MASSAGEBÄNKAR & -STOL

Ring eller skriv för prospekt!

Vitaform
Aleksandravägen 30
445 56 Surte
Tel 031-98 34 77

Vi plågar djuren

29 juni har DN en ledare med rubriken "Möss framför människor". Man kommenterar en opinionsundersökning och tar ställning för plågsamma djurförsök.

De som motsätter sig plågsamma djurförsök karakteriseras som tanklösa.

Hela tiden skriver DN om "djurförsök". Man tar bort ordet "plågsamma".

Jag sände snabbt DN följande genmäle, som inte publicerades men som jag lade in på en DN-debattsida på Internet.

DN kommer snett i sin ledare om djurförsök. Man skiljer inte mellan plågsamma och icke plågsamma försök. Det gör inte heller opinionsundersökningen, som DN beställt och kommenterar. Men gör man den skillnaden, behöver inte djurförsök generellt förkastas.

Den moraliska frågan är om vi har rätt att utsätta försvarslösa djur för lidande för att uppnå egna fördelar. Som många vet, rör det sig om ofantliga mängder djur, som regelbundet används i vetenskapliga försök. En stor del av dessa försök är onödiga.

Om man anser att vi inte har den moraliska rätten att misshandla djur, uppkommer ett stort etiskt problem, som inte kan lösas utan vanda. Det måste till en början gälla att nedbringa de för djuren plågsamma medicinska experimenten till ett minimum, att söka andra vägar till kunskap och att ta upp problemet människans sjukdomar i ett livsföringsperspektiv. Många sjukdomar försvinner, om vi lever och äter rätt.

Vi får inte nonchalera det oerhörda lidande som djur utsätts för – i "djurfabriker", under transporter, under nöjesjakt, där ett mycket stort antal djur skadskjuts, och under vetenskaplig forskning. Djurens situation måste förbättras.

Hur ett samhälle behandlar djuren, är ett mått på dess moraliska kvalitet.

Sven Magnusson, Skoghall

Av cirka 300 inlägg införde DN några som bland annat redovisade starka känslor eller dumhet – exempelvis: de som motsätter sig djurförsök borde själva ställa upp som försökskaniner.

DN har ett människoeogistiskt perspektiv och utgår som något självklart från att vi *kan ta oss rätten* att misshandla djur bland annat för att ta fram mediciner åt oss själva. Det är ju vi som är skapelsens herrar och skriver lagarna.

Om plågsamma djurförsök inte vore tillåtna, skulle vi tvingas pröva andra vägar, bland annat undersöka livsföringens, framför allt födans, betydelse för hälsan. Detta kunde leda till värdefull kunskap och påverka vår livsföring på ett sätt som vore av stor positiv betydelse för hälsan.

DN-ledaren visar ingen medkänsla med de plågade djuren. Tidningen väljer att nonchalera djurens lidanden för att bara tala om människans behov av mediciner, ett behov som måste tillfredsställas till vilket pris som helst.

Ledaren har lagts på ett abstrakt plan. Den ligger långt från försöksdjurens plågsamma verklighet. Det är som att man känner: gå inte för nära den ohyggliga verkligheten!

Visar man medkänsla med djuren, blir det naturligt att arbeta för att plågsamma experiment på djur minskas. Men ett sådant humanitärt arbete talar inte DN för. Att plåga djur är för den tidningen okej, om man därmed uppnår hälsovinster för människan. Men om någon föreslog att man utsätter tusentals buschmän för plågsamma experiment, som resten av mänskligheten har stor nytta av, då skulle förmodligen DN reagera kraftigt. Men djurens lidanden nonchaleras.

I en följande underledare, 5 juli, visar DN i alla fall förståelse för motståndet mot plågsamma djurförsök. Man skriver att "djuren behövs tills alternativen hittats".

Djur plågas idag, det är ett sorgligt faktum, och *detta* måste vara utgångspunkten för en debatt om djurförsöken.

Försöksdjursverksamheten måste ses över i en anda av medkänsla med djuren. Säkert kan det lidande, som vi förorsakar, kraftigt minskas.

SM